

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χρυσάνθη Βαβέτση Σπυρίδων Κουρκουνάκης Ευλαμπία Τσιρέλη

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Στον δρόμο του «Μαζί»
Το ταξίδι της Εκκλησίας και της ζωής

Δ' Δημοτικού

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης
Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνω-
στικού αντικειμένου στο πλαίσιο της
Πράξης

Μαρία Ράντζου

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Ευφροσύνη Γρίμπιλα

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Ευσταθία Μαυροειδή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Πέτρος Τσίντζος

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Ειρήνη Σταυριανού

Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής

Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Χρυσάνθη Βαβέτση

Σπυρίδων Κουρκουνάκης

Ευλαμπία Τσιρέλη

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Στον δρόμο του «Μαζί»
Το ταξίδι της Εκκλησίας και της ζωής

Δ΄ Δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΡΦΥΡΑ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος

Δημήτριος Μόσχος, Καθηγητής Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Τμήμα Θεολογίας, ΕΚΠΑ

Συγγραφείς

Χρυσάνθη Βαβέτση

Θεολόγος ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ΜΔΕ Θεολογίας, πτυχιούχος παιδαγωγικού τμήματος δημοτικής εκπαίδευσης

Σπυρίδων Κουρκουνάκης

Εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (δάσκαλος), ΜΔΕ στα παιδαγωγικά, πτυχιούχος Θεολογίας

Ευλαμπία Τσιρέλη

Δρ Θεολογίας, Θεολόγος ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης:

Ευλαμπία Τσιρέλη

Σενάριο, κείμενα, έμμετρα

Ευλαμπία Τσιρέλη, Θεολόγος ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συγγραφέας

Γλωσσική και φιλολογική επιμέλεια

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου, Φιλολόγος

Διόρθωση δοκιμίων

Ευλαμπία Τσιρέλη

Ευγενία Χαρακλιά

Εικονογράφος

Τριανταφυλλιά Βάσσου

Σελιδοποίηση και σχεδιασμός εξωφύλλου

Εμμανουήλ Πάλλας

Δημιουργία ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Δρ Εμμανουήλ Σκορδιαλός, ΜΔΕ Πληροφορικής στην Εκπαίδευση

Υλοποίηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Μάριος - Ραφαήλ Στίνης, επιστήμων Πληροφορικής

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης

Δρ Γεώργιος Δ. Μπίκος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΕΚΚΛΗΣΙΑ - ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

1. Καλή σχολική χρονιά! Σήμερα έχουμε Αγιασμό!	8
2. Τα γενέθλια της Εκκλησίας: Η Πεντηκοστή	
α. Πότε «γεννήθηκε» η Εκκλησία;	12
β. Η Πεντηκοστή: Πρόσκληση σε ένα νέο ξεκίνημα	15
3. Οι μαθητές του Χριστού μεταφέρουν το μήνυμά Του σε όλο τον κόσμο	
α. Από μαθητές, Απόστολοι	17
β. Ο Απόστολος Πέτρος	19
4. Η ζωή των πρώτων Χριστιανών	
α. «Είχαν τα πάντα κοινά»	22
β. Οι πρώτοι Χριστιανοί ζουν αγαπημένοι	24
5. Όσοι έζησαν μαζί με τον Χριστό, καταγράφουν τις εμπειρίες τους	
α. Η συγγραφή των Ευαγγελίων	28
β. Ευαγγέλιο = Χαρμόσυνο μήνυμα	31
6. Ο Απόστολος Παύλος	
α. Από διώκτης των Χριστιανών, Απόστολος των Εθνών	33
β. Ο Απόστολος Παύλος περιοδεύει και μεταφέρει το μήνυμα του Χριστού σε όλο τον κόσμο	35
7. Ξεκινούν οι δυσκολίες	
α. Όσα πιστεύω, διώκονται	39
β. Παραδείγματα Μαρτύρων	41

Β' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ -ΣΥΓΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ - ΛΑΤΡΕΙΑ

8. Άγιος Κωνσταντίνος, Αγία Ελένη: Ένα νέο ξεκίνημα για την Εκκλησία	44
9. Η Εκκλησία παραμένει ενωμένη και ειρηνική με αγώνες και θυσίες	
α. Λύνοντας τις διαμάχες με συνοδικό τρόπο	47
β. Ο Αθανάσιος που ονομάστηκε Μέγας	48
10. Οι Τρεις Ιεράρχες	
α. Σημαντικές στιγμές του βίου τους	51
β. Προστάτες της Παιδείας και των Γραμμάτων	53
11. Μακριά από την πόλη: Ο Μέγας Αντώνιος συναντά τον Θεό	56
12. Η διαμάχη για τις εικόνες	
α. Εικονομαχία	59
β. Οι εικόνες βοηθούν να έρθουμε πιο κοντά στον Θεό	60
13. Το φως της πίστης μέσα στην Τουρκοκρατία	63
14. Η Εκκλησία την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου	
α. Περιστατικά από την περίοδο του 1940	66
β. Το Εβραϊκό Ολοκαύτωμα και η στάση της Εκκλησίας	67
15. Ο ουρανός στη γη: Γνωρίζουμε τον ιερό ναό	
α. Τα μέρη του ναού και οι αγιογραφίες	71
β. Οι συμβολισμοί στη λατρεία	74

16. Γιορτές της Εκκλησίας	
α. Σήμερα έχω τη γιορτή μου. Οι γιορτές είναι χαρά	76
β. Γιορτές για τον Χριστό και την Παναγία	78
γ. Η Μεγάλη Εβδομάδα	80

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

17. Τα θαύματα του Χριστού	
α. Θαυμαστά περιστατικά από τη ζωή του Χριστού	84
β. Εκεί όλα θα είναι αλλιώς. Δε θα υπάρχει πόνος, αρρώστια και θάνατος	86
18. Χριστός Ανέστη! Καινούργια ζωή.....	88
19. Όλοι μαζί σημαίνει ένα σώμα	
α. Η κοινωνία των πιστών στην Εκκλησία.....	91
β. Ο ρόλος του ιερέα	93
γ. Όλοι είμαστε αδέρφια.....	95
20. Προσευχή.....	97
21. Οι άγγελοι	99
22. Βάπτισμα	101
23. Ευχαριστώντας τον Θεό.....	103
24. Η ομορφιά βρίσκεται στη διαφορετικότητα.....	105
25. Παράθυρο στη Βασιλεία του Θεού.....	108

Δ' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΗ

26. Η δύναμη της συγχώρεσης	
α. Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του	111
β. Συγχωρώ όσους με αδικούν και συνεχίζω	113
27. Ότι μοιράζεται, πολλαπλασιάζεται	
α. Ο πλούσιος που τα είχε όλα και δεν είχε τίποτα	115
β. Προσφέρω χωρίς αντάλλαγμα	117
28. Φύλακες και προστάτες της φύσης	119
29. Η ελπίδα μέσα από τις δυσκολίες της ζωής	
α. Θεραπεία και προστασία των ανθρώπων.....	122
β. Υπομονή, πίστη και ελπίδα	123
30. Η αξία της ανθρώπινης ζωής	
α. Είμαστε όλοι εικόνες του Θεού	126
β. Σεβασμός και αποδοχή	128
Βιβλιογραφικές αναφορές	130

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Αγαπημένοι/-ες μας μαθητές/-τριες,

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε για να κάνει το μάθημα των Θρησκευτικών έναν χώρο χαράς και δημιουργίας. Μελετώντας το, θα γνωρίσετε τη λατρευτική ζωή, τις χριστιανικές γιορτές και τα μεγάλα γεγονότα της εκκλησιαστικής ιστορίας, μέσα από τις περιπέτειες των τεσσάρων φίλων της Δ΄ Δημοτικού: της Δανάης, της Μαρίας, του Πέτρου και του Κωστή. Πολλές δραστηριότητες με παιχνίδια και ομαδικές δράσεις θα σας δώσουν την ευκαιρία να επεξεργαστείτε τις γνώσεις σας δημιουργικά με τους/τις συμμαθητές/-τριές σας!

Αγαπητοί/-ές εκπαιδευτικοί,

Το σχολικό αυτό εγχειρίδιο αποτελεί μια πρόταση εκσυγχρονισμού του μαθήματος των Θρησκευτικών. Δημιουργήθηκε με βάση τις ανάγκες της εποχής μας. Χωρίζεται σε τρία μέρη: α) Εκκλησία - Λατρεία - Αγία Γραφή, β) Βασιλεία του Θεού, και γ) Χριστιανική Ζωή. Κάθε θεματικό πεδίο αποτελείται από κεφάλαια που αντιστοιχούν σε μία έως τρεις διδακτικές ώρες, με στόχο την επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Κάθε μάθημα περιλαμβάνει δύο μέρη: τη διήγηση, όπου η θρησκευτική γνώση παρουσιάζεται με απλό και βιωματικό τρόπο μέσα από μικροϊστορίες, και έπειτα την επεξεργασία της θρησκευτικής γνώσης που γίνεται μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων.

Οι ήρωες του βιβλίου, ζουν και μαθαίνουν μέσα από καθημερινές καταστάσεις -στο σπίτι, στο σχολείο, σε εκδρομές και σε κοινωνικές δραστηριότητες- συζητώντας με τα αγαπημένα τους πρόσωπα και τους/τις δασκάλους/-ες τους, για θέματα πίστης και ζωής. Όπως στο βιβλίο της Γ΄ Δημοτικού της ίδιας σειράς, διατηρείται και εδώ η λογική του έμμετρου λόγου, σε πιο περιορισμένη έκταση. Τα έμμετρα κείμενα συνοψίζουν δημιουργικά και αναδεικνύουν τα βασικά νοήματα των μαθημάτων, διευκολύνοντας την κατανόηση και τη βαθύτερη πρόσληψη του μαθήματος με παιχνιώδη τρόπο.

Οι ποικίλες δραστηριότητες υποστηρίζουν το βασικό κείμενο και μπορούν να αξιοποιηθούν διδακτικά είτε στο σύνολό τους είτε με επιλογή από τον/τη διδάσκοντα/-ουσα, ενώ συνοδεύονται από ψηφιακά εργαλεία, προσβάσιμα μέσω QR codes για χρήση στην τάξη ή ως εργασία για το σπίτι. Στο τέλος του βιβλίου υπάρχει ενδεικτική βιβλιογραφία και δικτυογραφία.

Το σχολικό εγχειρίδιο έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Νέου Προγράμματος Σπουδών για το Μάθημα των Θρησκευτικών το οποίο αποτελεί μάθημα ευρωπαϊκής παιδείας και πολιτισμού. Απευθύνεται στους Ευρωπαίους πολίτες, προάγοντας τις διαχρονικές χριστιανικές αξίες που αποτέλεσαν τα θεμέλια του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Θερμές ευχαριστίες για την ευγενική παραχώρηση των εικόνων και αγιογραφιών στους αγιογράφους-καλλιτέχνες Γεώργιο Κόρδη, Αθηνά Νικάκη, Μπάμπη Πυλαρινό, Χριστίνα Παπαθέου-Δουληγέρη και Βλάσιο Τσοτσώνη. Επίσης, ευχαριστούμε τους αγιογράφους Νότα Κόλλια και Παναγιώτη Κόλλια για την παραχώρηση του έργου τους, καθώς και τον θεολόγο Σωτήριο Κόλλια, για την παραχώρηση άδειας χρήσης τους.

Σας ευχόμαστε καλή συνοδοιπορία!

Οι συγγραφείς

Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΕΚΚΛΗΣΙΑ - ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

1. Καλή σχολική χρονιά! Σήμερα έχουμε Αγιασμό!
2. Τα γενέθλια της Εκκλησίας: Η Πεντηκοστή
3. Οι μαθητές του Χριστού μεταφέρουν το μήνυμά Του σε όλο τον κόσμο
4. Η ζωή των πρώτων Χριστιανών
5. Όσοι έζησαν μαζί με τον Χριστό, καταγράφουν τις εμπειρίες τους
6. Ο Απόστολος Παύλος
7. Ξεκινούν οι δυσκολίες

1. Καλή σχολική χρονιά! Σήμερα έχουμε Αγιασμό!

**Γιατί η σχολική χρονιά ξεκινάει
με τον αγιασμό;
Πώς ευλογείται το νερό
και εγκαινιάζει τη νέα
σχολική χρονιά;**

νέα αρχή, ευλογία

Πρώτη μέρα στη Δ' Δημοτικού και είναι ημέρα αγιασμού για τα σχολεία. Στο σχολείο της Δανάης, της Μαρίας, του Πέτρου και του Κωστή υπάρχει μια παράδοση: κάποιοι μαθητές/-τριες από τη Δ', την Ε' και τη Στ' Δημοτικού έχουν την ευθύνη του Αγιασμού. Πρέπει να φροντίσουν για όλα τα υλικά της ιερής ακολουθίας. Μπροστά στο τραπέζι, που έχει στηθεί γι' αυτόν τον σκοπό, η Μαρία και η Δανάη επιβλέπουν αν έχουν τοποθετηθεί όλα σωστά.

«Λοιπόν, έχουμε και λέμε: γυάλινο σκεύος με νερό, Ευχολόγιο, σταυρός και βασιλικός. Όλα εντάξει!» λέει η Δανάη.

Σε λίγο, μαζεύονται και άλλα παιδιά και ρωτούν τι σημαίνουν όλα αυτά πάνω στο τραπέζι. Ο ιερέας εξηγεί: «Το νερό που χρησιμοποιούμε συμβολίζει την καθαρότητα, το νέο ξεκίνημα, την ανανέωση και την ευλογία του Θεού για τη διδακτική χρονιά που αρχίζει».

«Εξάλλου, το νερό είναι το βασικό στοιχείο του πλανήτη μας, διατηρεί τη ζωή. Κι εμείς οι ίδιοι οι άνθρωποι αποτελούμαστε κατά 75% από νερό!» συμπληρώνει ο Κωστής.

«Και αυτό το βιβλίο τι είναι;» ρωτάει κάποιο παιδί.

«Αυτό είναι το βιβλίο από το οποίο διαβάζονται οι ευχές» συνεχίζει ο ιερέας, δείχνοντας το Ευχολόγιο. «Έπειτα, αγιάζεται το νερό με τον σταυρό, όπως αγιάζονται τα νερά στα Θεοφάνια, τη γιορτή της Βάπτισης του Χριστού από τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Στη συνέχεια, ραντίζουμε με τον σταυρό και τον βασιλικό τον κόσμο για ευλογία. Όλοι φιλάμε τον σταυρό και ευχαριστούμε τον Θεό για την ευλογία στο νέο αυτό ξεκίνημα».

Σε λίγο αρχίζει η τελετή. Τα παιδιά, ενημερωμένα πια, παρακολουθούν την όμορφη ιερή ακολουθία και τους συμβολισμούς της.

*Καλή σχολική χρονιά!
Νέος χρόνος ξεκινά και αγιάζουν τα νερά
όλοι φιλάμε τον σταυρό κι ευχαριστούμε τον Θεό!*

Ας μάθουμε κι αυτό...

Μικρός και Μεγάλος Αγιασμός

Ο Μικρός Αγιασμός τελείται κάθε πρωτομηνιά στον ιερό ναό, στα εγκαίνια σπιτιών και καταστημάτων, στην έναρξη ή τη λήξη των σχολικών μαθημάτων, καθώς και σε άλλες περιστάσεις. Αντιθέτως, ο Μεγάλος Αγιασμός δεν τελείται τακτικά, παρά μόνο δύο φορές τον χρόνο: παραμονή και ανήμερα των Θεοφανίων (6 Ιανουαρίου).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ

Ας πούμε τις λέξεις που μας έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη «Αγιασμός». Καταγράφουμε στον πίνακα όσα λέμε. Στη συνέχεια, μέσα από συζήτηση βρίσκουμε τις ομοιότητες και τις διαφορές σε όσα έχουμε σκεφτεί. Οι έννοιες, οι σκέψεις και οι λέξεις που έχουν γραφτεί περισσότερες φορές ή που μας αρέσουν περισσότερο, ας μπουν σε ξεχωριστά συννεφάκια. Στο τέλος, μπορούμε να μεταφέρουμε το συννεφόλεξο σε χαρτόνι και να το κρεμάσουμε σε τοίχο της τάξης μας.

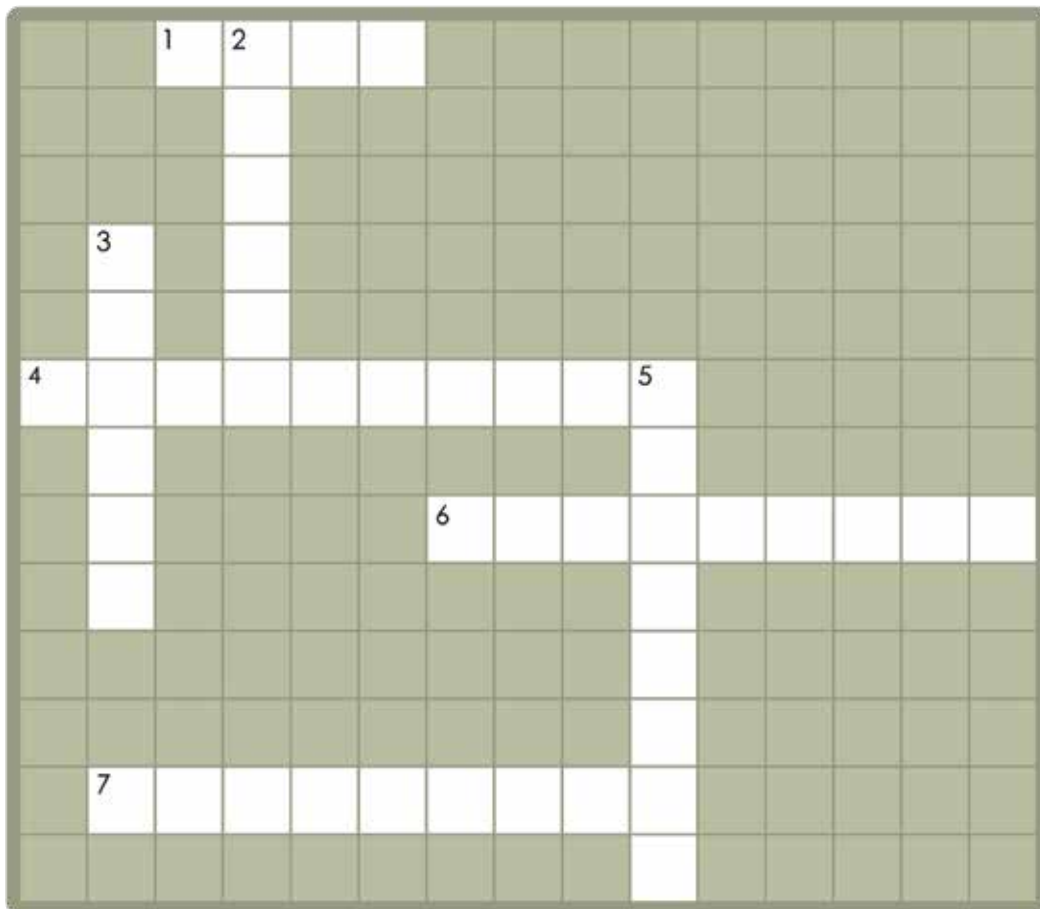
Εναλλακτικά...

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε ψηφιακά τη δραστηριότητα.

2 ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΩ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

1. Με αυτό ραντίζει ο ιερέας τα παιδιά.
2. Βρίσκεται πάνω στο τραπέζι του Αγιασμού.
3. Τον φιλούν οι μαθητές στο τέλος του Αγιασμού.
4. Τη συμβολίζει το νερό.
5. Τελείται σε κάθε νέο ξεκίνημα.
6. Αρωματικό φυτό που χρησιμοποιεί ο ιερέας στον Αγιασμό.
7. Βιβλίο με ευχές για τον Αγιασμό.

3 ΚΟΥΤΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Τοποθετούμε σε ένα «μυστηριώδες» κουτί ένα κλωνάρι από βασιλικό, έναν χρυσό σταυρό και ένα βιβλίο που γράφει *Ευχολόγιο*. Χωριζόμαστε σε ομάδες και καταγράφουμε τα εξής: σε ποιον θα μπορούσε να ανήκει ένα τέτοιο κουτί, ποια είναι η χρήση του περιεχομένου του κουτιού, τι λείπει από το «μυστηριώδες» κουτί και τι συμβολίζουν όλα αυτά τα αντικείμενα. Έπειτα, παρουσιάζουμε στην τάξη όσα σκεφτήκαμε και καταγράψαμε.

4 ΑΣ ΕΥΧΗΘΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

Σκεφτόμαστε από μία ευχή για τη νέα σχολική χρονιά. Έπειτα χωριζόμαστε σε ομάδες (έως τέσσερα άτομα) και συζητάμε τις ευχές που σκεφτήκαμε. Ως ομάδα καταλήγουμε σε μία κοινή ευχή και την καταγράφουμε σε ένα χαρτί (μπορεί να είναι και αυτοκόλλητο χαρτάκι). Κολλάμε τις ευχές μας σε ένα χαρτόνι και στολίζουμε την τάξη μας με αυτές!

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. Κρυπτόλεξο

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις του Αγιασμού!

2. Ψηφιακό γλωσσάρι

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: ευχολόγιο, ακολουθία.

Τι συμβολίζει ο πίνακας σε σχέση με το υγρό στοιχείο; Διατυπώνουμε τις απόψεις μας σε σχέση με τη διδακτική ενότητα.

Χάρτινο καραβάκι
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

2. Τα γενέθλια της Εκκλησίας: Η Πεντηκοστή

α. Πότε «γεννήθηκε» η Εκκλησία;

*Τι συνέβη την Πεντηκοστή
και θεωρείται η αρχή της
Εκκλησίας;*

Ξεκινάω ως ομάδα

«Ποια ήταν η πρώτη εκκλησία που χτίστηκε στον κόσμο; Η πιο παλιά;» ρωτά η Μαρία.
«Υπάρχουν πολλές παλιές εκκλησίες» απαντά ο δάσκαλος.
«Ναι, αλλά η πρώτη πρώτη πότε ήταν; Όταν ζούσαν οι Απόστολοι;»
«Όταν ζούσαν οι Απόστολοι δεν υπήρχαν ναοί, κτίρια. Υπήρχε, όμως, η Εκκλησία».
«Δεν καταλαβαίνω. Υπήρχαν ή δεν υπήρχαν εκκλησίες;» λέει μπερδεμένος ο Κωστής.
«Η Εκκλησία δεν είναι τα κτίρια. **Η Εκκλησία είναι οι Χριστιανοί** οι ίδιοι. Είναι η **κοινότητα**. Είναι η οικογένεια των Χριστιανών».
«Και πόσο παλιά είναι αυτή η οικογένεια;» ρωτά η Δανάη.
«Ωραία ερώτηση. Ο θεσμός, λοιπόν, της Εκκλησίας, της οικογένειας αυτής, είναι πολύ παλιός. Την πεντηκοστή ημέρα από την Ανάσταση του Χριστού, έγινε ακριβώς ό,τι είχε πει ο Ιησούς πως θα συμβεί: Όλοι μαζί οι μαθητές Του συναντήθηκαν σε ένα **σπίτι στα Ιεροσόλυμα**. Εκεί, τους επισκέφθηκε το **Άγιο Πνεύμα**, με τη μορφή φωτός που σκορπούσε πολλές μικρές πύρινες φλόγες μαζί. Αυτό το γεγονός ονομάζεται **επιφοίτηση** του Αγίου Πνεύματος. Εκείνο το φως, λοιπόν, στάθηκε πάνω από τα κεφάλια τους. Τότε, όσοι ήταν εκεί, άνθρωποι διάφορων εθνικοτήτων, άρχισαν να κατανοούν το **κήρυγμα των Αποστόλων**, και αυτό το θαυμαστό γεγονός γινόταν με τη διαμεσολάβηση του Αγίου Πνεύματος. Εκείνη την ημέρα **3.000 άτομα, άνδρες και γυναίκες**, άκουσαν το κήρυγμα του **Αποστόλου Πέτρου** και πίστεψαν στον Χριστό. Με αυτόν ακριβώς τον τρόπο η οικογένεια των πρώτων Χριστιανών μεγάλωσε και δημιουργήθηκε **η πρώτη οργανωμένη Εκκλησία** που τη φρόντιζαν οι Απόστολοι».

*Τη μέρα της Πεντηκοστής, γιορτάζει η Εκκλησία.
Οι Απόστολοι την ίδρυσαν, με το Άγιο το Πνεύμα,
για να έχει πάντα κέντρο της τη Θεία Ευχαριστία.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Ας παρατηρήσουμε προσεκτικά την εικόνα της Πεντηκοστής και ας συμπληρώσουμε τις στήλες, απαντώντας στα ερωτήματα:

α. Τι βλέπουμε;

Ας γράψουμε λέξεις ή φράσεις με τα επιμέρους στοιχεία της εικόνας. Μόνο ό,τι βλέπουμε, όχι ό,τι νομίζουμε.

β. Τι νομίζουμε;

Τι πιστεύουμε ότι συμβαίνει στην εικόνα; Τώρα, ας γράψουμε φράσεις με ό,τι νομίζουμε πως συμβαίνει.

γ. Τι αναρωτιόμαστε;

Ας κάνουμε ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τι απορίες έχουμε;

Η Πεντηκοστή σε ψηφιδωτό του 11ου αιώνα στη Μονή του Οσίου Λουκά στη Βοιωτία.

2 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ο Απόστολος Πέτρος ήταν δραστήριος, γεμάτος πίστη, ενθουσιασμό και αυτοπεποίθηση. Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα το περίγραμμά του. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα ή τις σκέψεις που πιστεύουμε ότι είχε ο Απόστολος Πέτρος, όταν κήρυξε κατά την Πεντηκοστή. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτόν και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς ο Απόστολος Πέτρος.

3 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

- α) Την πρώτη οργανωμένη Εκκλησία τη φρόντιζαν οι Απόστολοι.
- β) Η Εκκλησία είναι τα κτίρια.
- γ) Με το κήρυγμα του Αποστόλου Πέτρου 3.000 άτομα πίστεψαν στον Χριστό.
- δ) Χρησιμοποιούμε τον όρο «Πεντηκοστή», διότι συμβολίζει τις πενήντα ημέρες από την Ανάσταση του Χριστού.
- ε) Η πρώτη οργανωμένη Εκκλησία δημιουργήθηκε από το Άγιο Πνεύμα.
- στ) Εκκλησία είναι η κοινότητα, οι Χριστιανοί οι ίδιοι.

4 ΘΑ ΣΟΥ ΠΩ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ...

Αφού παρατηρήσουμε τον παρακάτω πίνακα, γράφουμε μέσα στο πλαίσιο τι μας κάνει εντύπωση και τι νομίζουμε ότι συμβαίνει. Αν θέλουμε, το αφηγούμαστε σαν μια σύντομη ιστορία. Έπειτα, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, αναζητούμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τον μεγάλο Έλληνα ζωγράφο Δομήνικο Θεοτοκόπουλο (El Greco) και γνωρίζουμε και άλλα έργα του.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. Βρες τη λέξη

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν την Πεντηκοστή.

2. Σειρά εικόνων

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε μια σειρά από ψηφιακές εικόνες που έχουν σχέση με την Πεντηκοστή.

3. Λύνουμε το σταυρόλεξο!

Συνδεόμαστε εδώ και λύνουμε το ψηφιακό σταυρόλεξο της Πεντηκοστής.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος
Η Πεντηκοστή (1597-1600)
Εθνικό Μουσείο Prado, Μαδρίτη

β. Η Πεντηκοστή: Πρόσκληση σε ένα νέο ξεκίνημα

**Ποια σημασία έχει η Πεντηκοστή
για εμάς σήμερα;**

μαζί, κοινότητα

«Βλέπετε, παιδιά μου, τώρα κάνουμε ό,τι έκαναν και οι πρώτοι Χριστιανοί. Είναι πολύ σημαντική η Πεντηκοστή για τις μέρες μας. Να συνεχίσουμε να είμαστε ενωμένοι και αγαπημένοι, όπως τότε, σύμφωνα με την εντολή και την επιθυμία του Κυρίου» εξηγεί ο ιερέας στα παιδιά στην εκκλησία.

«Δεν το είχα σκεφτεί ποτέ έτσι, είναι η αλήθεια» λέει ο Πέτρος. «**Ότι δηλαδή η Εκκλησία δεν είναι απλά το κτίριο, αλλά όλοι όσοι πιστεύουν στον Χριστό.** Δηλαδή, κάτι που μοιάζει με μια μεγάλη οικογένεια».

«Ακριβώς! Εκκλησία είναι η **κοινότητα** όλων των Χριστιανών της γης. Και μάλιστα, το μήνυμα του Χριστού είναι για όλο τον κόσμο, παγκόσμιο. Η αγάπη και η αδελφοσύνη είναι πανανθρώπινες αξίες. Ο Θεός, λοιπόν, μάς καλεί να κάνουμε μια καινούργια αρχή σαν κοινότητα πιστών, όπως ακριβώς άρχισε να λειτουργεί και η Εκκλησία του Χριστού την ημέρα της Πεντηκοστής. Γι' αυτό και λέμε ότι εκείνη την ημέρα γιορτάζουμε τα **γενέθλια της Εκκλησίας**».

«Τα παιδιά κοιτάζουν το ένα το άλλο. Όλοι μαζί, έχουν σχηματίσει μια μικρή Εκκλησία. Μια μικρή οικογένεια, μέσα σε μια μεγάλη κοινότητα: **την Εκκλησία όλων των πιστών**. Ο ιερέας τούς παρατηρεί και χαμογελάει.

*Αγαπημένοι είμαστε όλοι στην Εκκλησία.
Όπως το ζήτησε ο Χριστός, ζούμε σε κοινωνία.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΜΑΣ

Υπάρχουν χαρακτηριστικά που μας κάνουν να ξεχωρίζουμε τους/τις φίλους/-ες μας ή όλα τα παιδιά του κόσμου μπορούν να γίνουν μια μεγάλη οικογένεια; Ας σκεφτούμε την ερώτηση και ας αποτυπώσουμε τις ιδέες μας. Δημιουργούμε έναν πίνακα (από φελλό ή χαρτί μέτρου) με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και κείμενα σχετικά με το θέμα μας. Όταν ολοκληρωθεί ο πίνακας, τον τοποθετούμε σε κάποιο σημείο του σχολείου που θα τον βλέπουν όλοι. Στον πίνακα αφήνουμε αυτοκόλλητα χαρτάκια, ώστε, όποιος/-α επιθυμεί από το σχολείο, να καταθέσει την άποψή του/της ή τη σκέψη του/της.

2 ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΦΙΣΑ

Ας πάρουμε τα χρώματά μας, ας αφήσουμε τη φαντασία μας ελεύθερη και ας δημιουργήσουμε μια ομαδική αφίσα. Το θέμα της αφίσας μας θα είναι ένας ειρηνικός, γεμάτος αγάπη και ελπίδα κόσμος. Μπορούμε να εμπλουτίσουμε το έργο μας με μηνύματα ή στίχους. Τέλος, διακοσμούμε την τάξη μας με το δημιούρημά μας.

3 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- α) Εκκλησία είναι η _____ όλων των Χριστιανών της γης.
β) Το μήνυμα του Χριστού είναι _____ .
γ) Την _____ γιορτάζουμε τα γενέθλια της Εκκλησίας.
δ) Η _____ και η _____ είναι πανανθρώπινες αξίες.
ε) Η εντολή και επιθυμία του Κυρίου είναι να συνεχίσουμε να είμαστε _____ και _____ .

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

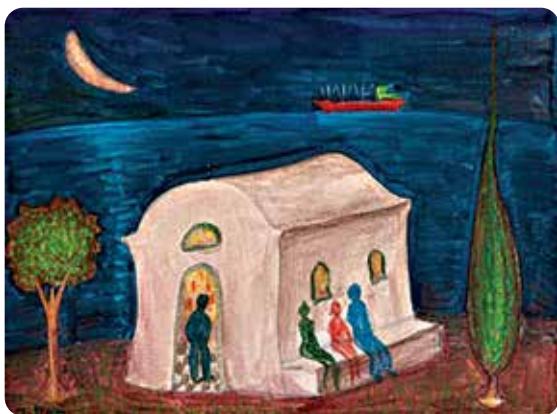
Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

Τι νομίζετε πως παριστάνουν οι διαφορετικοί χρώματος φιγούρες στο πεζούλι της εκκλησίας; (Το ξωκλήσι στο νησί. Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού)

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Κρυπτόλεξο
Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις για την Πεντηκοστή στο ψηφιακό κρυπτόλεξο.

3. Οι μαθητές του Χριστού μεταφέρουν το μήνυμά του σε όλο τον κόσμο

α. Από μαθητές, Απόστολοι

Με ποιο τρόπο οι Απόστολοι διέδωσαν το μήνυμα της Ανάστασης σε όλο τον κόσμο;

μεταφέρω το μήνυμα

Τα παιδιά επιστρέφουν στο σχολείο μετά τον εκκλησιασμό. Είναι ενθουσιασμένα με την ιστορία που έμαθαν. Την αμέσως επόμενη ώρα, έχουν Γεωγραφία. Ο Κωστής αναρωτιέται **πώς έφτασε το μήνυμα του Χριστού σε όλο τον κόσμο**. Μα ο κόσμος είναι τεράστιος, σκέφτεται. **Κι έπειτα, πώς ταξίδεψαν τότε εκείνα τα χρόνια χωρίς αεροπλάνο, πώς τα κατάφεραν οι Απόστολοι;** Μοιράζεται τις σκέψεις του με τη Μαρία. «Να ρωτήσουμε την κυρία! Γεωγραφία κάνουμε, κάτι θα ξέρει γι' αυτό» λέει εκείνη. «Καλή ιδέα!»

«Κυρία, αναρωτιόμαστε για μερικά πράγματα μετά τη συζήτηση με τον ιερέα για την Πεντηκοστή. **Πώς κατάφεραν οι Απόστολοι να ταξιδέψουν τότε, μια τόσο παλιά εποχή, και μέχρι πού κατάφεραν να φτάσουν;**»

Η δασκάλα ανοίγει έναν χάρτη στον πίνακα που γράφει **«Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη»**. «Αυτό είπε ο Χριστός στους μαθητές του» λέει. «Δηλαδή: **Να πάτε σε όλους τους λαούς και να κηρύξετε**. Έτσι κι έκαναν, με τη βοήθειά Του». Δείχνοντας την περιοχή της Μικράς Ασίας και της Ελλάδας, ακολουθεί τις διαδρομές τους. «Οι συνθήκες ήταν δύσκολες. Αφιλόξενα μέρη, μεγάλες αποστάσεις με τα πόδια, με ζώα, με πλοία στη θάλασσα. Πολλοί έχασαν τη ζωή τους, άλλοι βασανίστηκαν και φυλακίστηκαν» εξηγεί, δείχνοντας στον μεγάλο χάρτη τα μακρινά τους ταξίδια.

*Οι Απόστολοι ταξίδεψαν σε όλη την οικουμένη,
όπως τους είπε ο Χριστός,
ο λόγος Του στον κόσμο να γίνει πια γνωστός.*

Ας μάθουμε κι αυτό... «Διάλεξε δώδεκα»

Ο Ιησούς διάλεξε δώδεκα μαθητές, για να είναι μαζί του και να τους στέλνει να κηρύττουν και ακόμη για να έχουν την εξουσία να θεραπεύουν τις ασθένειες. Οι δώδεκα μαθητές ήταν: ο **Πέτρος**, οι γιοι του Ζεβεδαίου, **Ιάκωβος** και **Ιωάννης**, ο **Ανδρέας**, ο **Φίλιππος**, ο **Βαρθολομαίος**, ο **Ματθαίος**, ο **Θωμάς**, ο **Ιάκωβος**, γιος του Αλφαίου, ο **Θαδδαίος**, ο **Σίμων** ο Κανανίτης και ο **Ιούδας** ο Ισκαριώτης.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

«Ακολουθήστε με και θα σας κάνω ψαράδες ανθρώπων»
(Ευαγγέλιο Ματθαίου 4:19).

Γράφουμε τη φράση αυτή στον πίνακα και ανταλλάσσουμε απόψεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

2 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

*Οι Απόστολοι ταξίδεψαν σε όλη την οικουμένη,
όπως τους είπε ο Χριστός,
ο λόγος Του στον κόσμο να γίνει πια γνωστός.*

Γιατί οι Απόστολοι ταξίδεψαν σε όλο τον κόσμο; Ποιο ήταν το έργο τους;
Ας απαντήσουμε σε μια σύντομη παράγραφο.

3 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνουμε σε μορφή και ύφος εφημερίδας τη ζωή και το έργο των Αποστόλων. Ομορφαίνουμε την εφημερίδα μας με υπέρτιτλους, κείμενο, ζωγραφίες, φωτογραφίες, εικόνες και ό,τι άλλο θέλουμε. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με μορφή ειδησεογραφικής ιστοσελίδας ηλεκτρονικά.

4 ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ας πραγματοποιήσουμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, μια έρευνα στο διαδίκτυο για τους δώδεκα μαθητές του Ιησού. Συγκεντρώνουμε πληροφορίες και καταγράφουμε όσα μας κάνουν εντύπωση ή θεωρούμε ενδιαφέροντα, ώστε να τα μοιραστούμε με τους/τις συμμαθητές/-τριές μας. Τέλος, παρουσιάζουμε στην τάξη όσα εντοπίσαμε και σημειώσαμε.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και λύνουμε το κρυπτόλεξο για να ανακαλύψουμε τους δώδεκα μαθητές του Χριστού.

β. Ο Απόστολος Πέτρος

**Ποιος ήταν ο ρόλος του
Απόστολου Πέτρου στη ζωή
της πρώτης Εκκλησίας;**

κήρυγμα, στηρίζω

«Ποιος από τους Αποστόλους έκανε το μεγαλύτερο ταξίδι;» ρωτάει ο Κωστής που λατρεύει τα ταξίδια.

«Κυρία, κυρία, να πω, να πω;» φωνάζει ο Πέτρος.

Η δασκάλα γελάει. «Φυσικά, σε ακούμε, συνονόματε του Αποστόλου!»

«Οι **Απόστολοι Πέτρος και Παύλος** έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στη διάδοση του Χριστιανισμού και τη θεμελίωση της Εκκλησίας. Εγώ θαυμάζω πολύ τον Απόστολο Πέτρο και, λόγω του ονόματός μου, ξέρω όλη τη ιστορία του. Ήταν αυτός που αρνήθηκε τον Χριστό τρεις φορές, αλλά μετανόησε. Πήρε εντολή Κυρίου να κηρύττει τον λόγο του Θεού και έγινε κορυφαίος Απόστολος! Θεωρείται στύλος, στήριγμα δηλαδή, της Εκκλησίας μαζί με τον Ιάκωβο τον αδελφόθεο και τον Ιωάννη. Μην ξεχνάτε, όπως μας είπε και ο ιερέας, πως **ο Πέτρος κήρυξε την ημέρα της Πεντηκοστής κι έτσι εκείνη τη μέρα πίστεψαν στον Χριστό 3.000 άτομα**, που δεν ήταν Ιουδαίοι, αλλά πίστευαν σε είδωλα ή αρχαίους θεούς. Ο **Απόστολος Πέτρος μάς δείχνει ότι ο Θεός δέχεται χωρίς διακρίσεις όλους τους ανθρώπους, αρκεί να έχουν θερμή πίστη και να επιθυμούν να σωθούν!** Να, για παράδειγμα, έχω διαβάσει μια σχετική ιστορία για αυτόν. Θέλετε να σας την πω;»

«Ναι!» λένε όλοι και όλες.

«Στην Καισάρεια ζούσε ένας Ρωμαίος στρατηγός που λεγόταν **Κορνήλιος**. Ήταν ευσεβής και είχε προσχωρήσει στην ιουδαϊκή κοινότητα μαζί με όλη την οικογένειά του. Έκανε πολλές ελεημοσύνες και προσευχόταν συνεχώς στον Θεό. Μια μέρα είδε σε όραμα έναν άγγελο του Θεού. *Κορνήλιε, του είπε ο άγγελος, ο Θεός είδε τις ελεημοσύνες και άκουσε τις προσευχές σου και δε σε ξεχνάει. Στείλε τώρα κάποιον να καλέσει έναν άνθρωπο που ονομάζεται Πέτρος και φιλοξενείται στο σπίτι του Σίμωνα. Ο Κορνήλιος έκανε όπως του είπε ο άγγελος.*

»Ο **Πέτρος**, που βρισκόταν σε άλλη πόλη, μετά την Πεντηκοστή, ενώ ετοιμαζόταν να φάει, είδε το εξής όραμα: Άνοιξε ο ουρανός κι ένα πράγμα σαν μεγάλο σεντόνι με δεμένες τις τέσσερις άκρες κατέβαινε στη γη. Μέσα σ' αυτό υπήρχαν όλα τα ζώα της γης, τα θηρία, τα ερπετά και τα πουλιά του ουρανού. Μια φωνή του είπε: *Σήκω, Πέτρο, και φάε ό,τι θέλεις.* Αυτό έγινε τρεις φορές, κι ύστερα αυτό που έβλεπε εξαφανίστηκε στον ουρανό. Όπως μου είπε ο νονός μου, αυτό σημαίνει ότι ο Πέτρος μπορούσε να μιλήσει με όλους, όσο διαφορετικοί και να είναι, γιατί κάποιοι άνθρωποι τότε, δυστυχώς, θεωρούνταν κατώτεροι ή ακάθαρτοι για παράδειγμα, οι ειδωλολάτρες που λέγονταν και εθνικοί. Κι ενώ ο Πέτρος απορούσε για το τι σήμαινε αυτό το όραμα, εμφανίστηκαν μπροστά του οι απεσταλμένοι του Κορνήλιου, που του μετέφεραν την παράκληση του Κυρίου τους να τον επισκεφθεί στην Καισάρεια.

»Ο Πέτρος τούς ακολούθησε στην Καισάρεια. Ο Κορνήλιος τους περίμενε κι είχε μαζέψει όλη την οικογένειά του και τους φίλους του. Όταν είδε τον Πέτρο να μπαίνει, έπεσε στα γόνατα να τον προϋπαντήσει. Ο Πέτρος τον σήκωσε, λέγοντας: *Σήκω πάνω. Κι εγώ είμαι άνθρωπος. Ξέρετε ότι ο Νόμος μας δε μου επιτρέπει να συναναστρέφομαι μη Ιουδαίους και να μπαίνω στα σπίτια τους. Αλλά ο Θεός με όραμα μου φανέρωσε ότι δεν πρέπει να θεωρώ κανέναν ακάθαρτο. Το όραμα σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι και ο Θεός τους αγαπάει και τους δέχεται. Έτσι πρέπει να κάνουμε κι εμείς.* Ο Πέτρος μίλησε στον Κορνήλιο για τον Χριστό και, ενώ μιλούσε, κατέβηκε το Άγιο Πνεύμα και φώτισε όλους όσοι άκουγαν το κήρυγμα. Στη συνέχεια, ο Κορνήλιος, οι συγγενείς και οι φίλοι του βαπτίστηκαν. Ήταν οι πρώτοι άνθρωποι άλλων θρησκειών που έγιναν Χριστιανοί» (Πράξεις των Αποστόλων 10: 10-16).

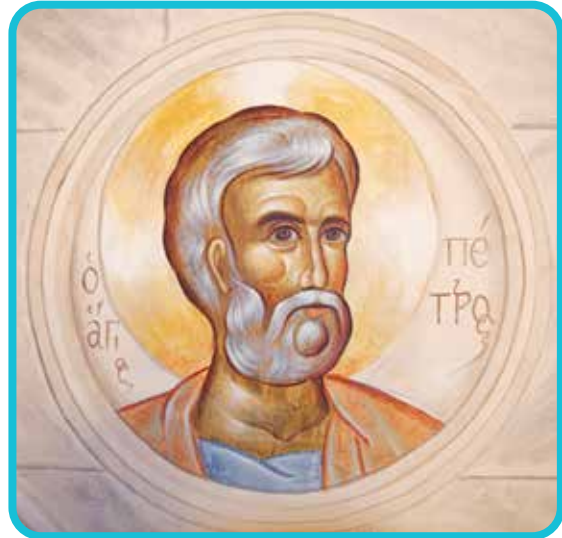

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΤΟΥΜΕ

Ο Χριστός είχε πει στον Πέτρο: **«Εσύ είσαι ο Πέτρος και πάνω σε αυτήν την πέτρα θα στερεώσω την Εκκλησία μου...»** (Ευαγγέλιο Ματθαίου 16:18-19)

Συζητάμε με τους/τις συμμαθητές/-τριές μας τι σημαίνουν τα λόγια του Χριστού. Υπογραμμίζουμε στο κείμενο φράσεις που δικαιολογούν τον σημαντικό ρόλο που είχε ο Απόστολος Πέτρος ανάμεσα στους Αποστόλους.

Απόστολος Πέτρος
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

2 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ας γίνουμε δημοσιογράφοι! Προετοιμάζουμε ερωτήσεις που θα κάναμε στον Απόστολο Πέτρο, εάν τον συναντούσαμε. Έπειτα, ας απευθύνουμε τις ερωτήσεις στον/στη διπλανό/-ή μας σε μορφή συνέντευξης. Μπορούμε στο τέλος να παρουσιάσουμε στην τάξη τα σημεία που μας έκαναν περισσότερη εντύπωση και τις απαντήσεις που δεν περιμέναμε να ακούσουμε.

3 ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Αποτυπώνουμε με τον δικό μας τρόπο το σημαντικότερο στοιχείο ή αυτό που μας έκανε εντύπωση από το όραμα που διαβάσαμε, με μια εικόνα, μια ζωγραφιά, ένα σύνθημα. Αναρτούμε τις δημιουργίες μας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης με αυτοκόλλητα χαρτάκια ή, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, σε ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων.

4 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

- Πώς ονομάζονται οι Απόστολοι που βοήθησαν στην εξάπλωση της Εκκλησίας;
- Πού ταξίδεψε ο Απόστολος Πέτρος, για να συναντήσει τον Κορνήλιο;
- Πότε έπεσε στα γόνατα ο Κορνήλιος;
- Πώς εξήγησε το όραμα ο Απόστολος Πέτρος;
- Ποιος κατέβηκε και φώτισε όσους άκουγαν το κήρυγμα;
- Γιατί ο Κορνήλιος και οι συγγενείς του λέγονται οι πρώτοι εθνικοί που έγιναν Χριστιανοί;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. Σειρά εικόνων

Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε μια σειρά ψηφιακών εικόνων του Αποστόλου Πέτρου.

2. Ψηφιακό γλωσσάρι

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του σημερινού μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: Κορνήλιος, ακάθαρτος.

4. Η ζωή των πρώτων Χριστιανών

α. Είχαν τα πάντα κοινά

Πώς ζούσαν οι πρώτοι Χριστιανοί και πώς λάτρευαν τον Θεό;

μοιράζομαι, κοινοκτημοσύνη

Σήμερα το σχολείο έχει καλεσμένο τον εφημέριο του ναού της περιοχής, πατέρα Νεκτάριο. Ο πατέρας Νεκτάριος έχει μαζέψει τους μαθητές της Δ' Δημοτικού, για να τους ανακοινώσει ένα σχέδιο.

«Αγαπημένα μου παιδιά, ήρθα να σας προσκαλέσω σε έναν κοινό σκοπό. Κάθε χρόνο η ενορία μας οργανώνει ένα μεγάλο τραπέζι και καλεί τους άστεγους, φτωχούς και πρόσφυγες της περιοχής. Όλοι μαγειρεύουμε φαγητά και φτιάχνουμε γλυκά ή φέρνουμε ό,τι έχουμε σε περίσσειμα. Ρούχα, παιχνίδια, τσάντες, βιβλία, κασετίνες, παπλώματα και παπούτσια. Αφού μοιράσουμε τα αγαθά, καθόμαστε όλοι/-ες μαζί και τρώμε σε ένα **κοινό τραπέζι** που συμβολίζει αυτό το μοίρασμα. Γινόμαστε όλοι/-ες **μια οικογένεια**.

»Αυτή η συνήθεια ξεκίνησε από τους πρώτους Χριστιανούς, λίγο μετά την **Πεντηκοστή**. Έτσι, λοιπόν, τότε, μαζεύονταν και τελούσαν τη Θεία Ευχαριστία. Μετά, μοιράζονταν τα αγαθά τους. **Ό,τι είχαν, ήταν κοινό**. Κανείς δε στερούνταν τα απαραίτητα. Πεινασμέ-

νος δεν υπήρχε, ούτε γυμνός, ούτε και μοναχός. Αυτοί που είχαν πολλά, έδιναν πολλά. Εκείνοι που είχαν λίγα, τα μοιράζονταν με τους άλλους και γέμιζε η ψυχή τους χαρά. Κι έδιναν σε όλους, όποιας φυλής ή θρησκείας κι αν ήταν. Γιατί το **μήνυμα του Χριστού είναι παγκόσμιο**. Τα κοινά τους τραπέζια τα ονόμαζαν **Αγάπες**. Κι ένα τέτοιο τραπέζι θα είναι και το δικό μας. Γιατί το οργανώνουμε με αγάπη προς όλους.

»Σας περιμένω αύριο στον δρόμο έξω από την εκκλησία, μαζί με τη βοήθεια που θέλετε να προσφέρετε. Να έρθετε με τις οικογένειές σας και τους/τις φίλους/-ες σας!»

Τα παιδιά είναι ενθουσιασμένα. Ένα τόσο μεγάλο τραπέζι; Και θα μπορούν όλοι/-ες να βοηθήσουν και να νιώσουν τη χαρά του μοιράσματος!

Οι πρώτοι, τότε, χριστιανοί το γνώριζαν καλά πόσο πολλαπλασιάζεται εκείνο που μοιράζεται.

Ας μάθουμε κι αυτό...

Η ζωή των πρώτων Χριστιανών, όπως την περιγράφει το βιβλίο των Πράξεων: «Όλοι όσοι πίστεψαν είχαν μία καρδιά και μία ψυχή. Κανείς δε θεωρούσε ότι κάτι από τα υπάρχοντά του ήταν δικό του, αλλά όλα τα είχαν κοινά» (Πράξεις των Αποστόλων 4:32).

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει «κανείς ανάμεσά τους που να στερείται τα απαραίτητα. Γιατί όσοι είχαν χωράφια ή σπίτια τα πουλούσαν, κι έφερναν το αντίτιμο αυτών που πουλούσαν και το έθεταν στη διάθεση των Αποστόλων. Απ' αυτό δινόταν στον καθένα ανάλογα με τις ανάγκες του» (Πράξεις των Αποστόλων 4:34-35).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Χωριζόμαστε σε ομάδες τεσσάρων ατόμων και παρατηρούμε την εικόνα που ακολουθεί. Συζητάμε με την ομάδα μας και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις. Στη συνέχεια, μοιραζόμαστε τις απαντήσεις μας με όλη την τάξη και τις συζητάμε.

Η Θεία Λειτουργία (λεπτομέρεια), έργο Βλασίου Τσοτσώνη
Ιερός Ναός Αγ. Γεωργίου, Χαλάνδρι Αττικής

α. Τι βλέπουμε;

Γράφουμε λέξεις ή φράσεις με τα επιμέρους στοιχεία της εικόνας. Μόνο ό,τι βλέπουμε, όχι ό,τι νομίζουμε.

β. Τι νομίζουμε;

Τι πιστεύουμε ότι συμβαίνει στην εικόνα; Ας γράψουμε φράσεις με ό,τι νομίζουμε πως συμβαίνει.

γ. Τι αναρωτιόμαστε;

Κάνουμε ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τι απορίες έχουμε;

2 ΤΟ ΚΟΛΑΤΣΙΟ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Οργανώνουμε ένα υγιεινό κολατσιό με όλη την ομάδα και ετοιμάζουμε ένα κοινό τραπέζι στην τάξη μας. Ο/Η καθένας/καθεμιά θα φέρει ό,τι μπορεί από το σπίτι του/της γι' αυτό το κοινό τραπέζι.

3 ΑΝΤΙΛΟΓΙΕΣ

«Ο έχων δύο χιτώνες να δίνει τον έναν» (Ευαγγέλιο Λουκά 3:11)

Χωριζόμαστε σε ομάδες και καταγράφουμε τη γνώμη μας για την παραπάνω παραίτηση, υποστηρίζοντάς την με επιχειρήματα. Οι μισές ομάδες γράφουν γιατί συμφωνούν με τα παραπάνω λόγια, ενώ οι άλλες μισές γιατί διαφωνούν και ποια είναι η διαφορετική τους άποψη, ώστε να ακολουθήσει συζήτηση στην τάξη, όπου θα παρουσιαστούν οι αντίθετες απόψεις.

4 ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Βάζουμε με τη φαντασία μας τα σχετικά με τη ζωή των πρώτων Χριστιανών πράγματα που σκεφτήκαμε σε ένα φανταστικό κουτί. Τι θα τοποθετήσουμε στο κουτί μας;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε την ψηφιακή δραστηριότητα Σωστού - Λάθους για τη ζωή των πρώτων Χριστιανών.

β. Οι πρώτοι Χριστιανοί ζουν αγαπημένοι

Θα μπορούσαμε να ζήσουμε με την ομοψυχία και την αγάπη που είχαν οι πρώτοι Χριστιανοί; Με ποιο τρόπο;

ομοψυχία, αγάπη

Την επόμενη μέρα, τα παιδιά μένουν άφωνα, βλέποντας πόσο μεγάλο είναι το τραπέζι που έχει στηθεί έξω από την εκκλησία. Από τη μια άκρη του δρόμου έως την άλλη! Δεν

περνούν αυτοκίνητα και όλοι έχουν κατέβει από τα γύρω σπίτια, για να βοηθήσουν. Πηγαиноέρχονται χαρούμενοι με τα φαγητά, ενώ άλλοι στολίζουν το τραπέζι με λουλούδια, άλλοι τραγουδούν, άλλοι γελούν και κάποιοι άλλοι κουβαλούν κούτες και σακούλες.

«Λοιπόν, τι φέρατε; Εγώ έφερα λίγο γλυκό του κουταλιού που φτιάχνει η γιαγιά μου» λέει η Μαρία.

«Εμένα η μαμά μου μού έδωσε να φέρω ένα ταψί παστίτσιο!» λέει η Δανάη και όλοι ξερογλείφονται.

«Εγώ έφερα το περσινό μου μπουφάν, που δε μου κάνει πια, και τα αθλητικά μου παπούτσια, γιατί έχω τρία ζευγάρια και το ένα δεν το χρειάζομαι» λέει ο Κωστής.

Όλοι/-ες έχουν φέρει από κάτι που το αφήνουν στην αυλή της εκκλησίας. Στη συνέχεια, κάποιοι παίρνουν αυτά τα αγαθά από εκεί και **τα μοιράζουν δίκαια**. Τα παιδιά βλέπουν οικογένειες προσφύγων να πλησιάζουν, καθώς και άλλους ανθρώπους φτωχούς και άπορους. Όλοι/-ες είναι χαρούμενοι. Και όλοι/-ες είναι καλεσμένοι των χειτόνων και των κατοίκων της περιοχής. Έχουν φέρει τα δικά τους φαγητά, από τις πατρίδες τους, και εξηγούν πώς τα φτιάχνουν. Τα παιδιά ανταλλάσσουν παιχνίδια και βιβλία, χαμόγελα και αγάπη. Όλοι/-ες κάθονται να φάνε και να πιουν μαζί, **στο τραπέζι της Αγάπης**.

*Αγάπες ήταν τα κοινά τα δείπνα των πιστών,
τα αγαθά μοιράζονταν και ήταν ολονών.*

Ας μάθουμε κι αυτό...

Η αρτοκλασία έχει τις ρίζες της στις Αγάπες. Αρτοκλασία γίνεται, όταν γιορτάζει ο/η άγιος/-α στον/στην οποίο/-α είναι αφιερωμένος ένας ναός. Ο ιερέας ευλογεί τους άρτους (ψωμιά), που φέρνουν ως δώρο στην εκκλησία όσοι/-ες γιορτάζουν κάποιον/-α άγιο/-α. Έπειτα, οι άρτοι μοιράζονται στους πιστούς, κάτι που φανερώνει ακόμη περισσότερο τη σχέση της αρτοκλασίας με τις Αγάπες των πρώτων Χριστιανών, όπου προσφερόταν σε όλους/-ες η ίδια τροφή.

Άρτοι για την αρτοκλασία

Στην Εκκλησία η αγάπη κάνει θαύματα

Ένα από τα θαυμαστά έργα της Εκκλησίας είναι και η «**Αποστολή**». Με καθοδηγητή τον Μακαριώτατο **Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο**, προσφέρει πολύτιμο κοινωνικό έργο στην Ελλάδα αλλά και εκτός Ελλάδας. Φροντίζει για την ενίσχυση της νεολαίας, τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου, την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση της Ιεραποστολής, και τη βοήθεια των Ορθοδόξων Χριστιανών, όπου και αν βρίσκονται. Κυρίως, όμως, σκοπός της είναι η ανακούφιση των ανθρώπων που **υποφέρουν, ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκεύματος, φυλής**.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΔΙΛΗΜΜΑ

Ένα μέλος της ομάδας αναλαμβάνει να μπει σε ρόλο κάποιου παιδιού που έχει έρθει από άλλη χώρα και δεν ξέρει καλά την ελληνική γλώσσα. Το παιδί βρίσκεται σε δίλημμα για το πώς πρέπει να το διαχειριστεί, ώστε να μπορέσει να κάνει φίλους και φίλες. Οι υπόλοιποι/-ες μαθητές/-τριες σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζουν η μία την άλλη, δημιουργώντας έναν διάδρομο. Ο χαρακτήρας περπατάει αργά στον διάδρομο και κάθε παιδί του λέει: α) φράσεις που νομίζει ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του, ή β) σκέψεις που αυτοί έχουν για τον χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους. Ο χαρακτήρας περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μετά από αυτήν τη διαδικασία και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετική με το θέμα.

2 ΣΥΝΔΕΩ - ΠΡΟΕΚΤΕΙΝΩ - ΠΡΩΤΟΤΥΠΩ

Ας επεξεργαστούμε σταδιακά όσα μάθαμε, απαντώντας στα εξής:

- Με ποιο τρόπο συνδέονται οι πληροφορίες του μαθήματος με ό,τι ήδη γνωρίζουμε;
- Ας σκεφτούμε και ας πούμε για ποιο λόγο έχουν ανάγκη οι άνθρωποι να προσφέρουν.
- Ας σκεφτούμε μια πρωτότυπη σύνδεση ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φιλανθρωπία. Καταγράφουμε σε τρεις στήλες όλες τις απαντήσεις, ώστε να γίνει σύγκριση, επεξεργασία και συζήτηση στην τάξη, όταν απαντήσουν όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες.

3 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΡΤΩΝ!

Τι θα λέγατε να δημιουργήσουμε κάρτες με σοφά λόγια των αγίων της Εκκλησίας μας που αφορούν την αγάπη και την αδελφότητα; Μπορούμε να συμπεριλάβουμε και δικές μας ευχές! Τις κάρτες θα τις διακοσμήσουμε και θα τις στείλουμε σε έναν φιλανθρωπικό οργανισμό (π.χ. κάποιο παιδικό χωριό SOS).

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα αυτό;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. Ο πολλαπλασιασμός των άρτων

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε στην ηλεκτρονική Αγία Γραφή το θαύμα για τον πολλαπλασιασμό των άρτων. (Ευαγγέλιο Ιωάννη 6:1-15)

2. Ένας χάρτης της αγάπης

Συνδεόμαστε εδώ και σημειώνουμε στον εννοιολογικό χάρτη πράξεις αγάπης προς τον συνάνθρωπό μας.

3. Ψηφιακό κρυπτόλεξο

Ώρα για διασκέδαση! Συνδεόμαστε εδώ και ανακαλύπτουμε πέντε κρυμμένες λέξεις του σημερινού μας μαθήματος.

Ποιο μέσο θα χρησιμοποιούσατε εσείς για να διαδώσετε το μήνυμα της αγάπης του Χριστού;

Αερόστατο
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

5. Όσοι έζησαν μαζί με τον Χριστό, καταγράφουν τις εμπειρίες τους

α. Η συγγραφή των Ευαγγελίων

Τι είναι τα Ευαγγέλια; Τι αναφέρουν για τη ζωή και τις εμπειρίες των ανθρώπων που έζησαν κοντά στον Χριστό;

θυμάμαι, καταγράφω

Η Δανάη σήμερα είναι πολύ χαρούμενη.

«Τι καλό σου συνέβη;», τη ρωτάει η Μαρία.

«Ααα, όπως λέει και η γιαγιά, έχουμε **χαράς ευαγγέλια!**»

«Τι σημαίνει πάλι αυτό;»

«Ευαγγέλιο, **καλή αγγελία!** Έχω, λοιπόν, μια καλή είδηση! Βγήκα πρώτη στον πανελλήνιο διαγωνισμό συγγραφής για την ιστορία που έγραψα!»

«Ω, αυτό είναι καταπληκτικό, Δανάη, συγχαρητήρια! Πραγματικά, χαράς ευαγγέλιο, όπως το είπες!»

Αργότερα, στο μάθημα, η δασκάλα ανακοινώνει τη διάκριση της Δανάης στην τάξη. Τα παιδιά χειροκροτούν.

«Πες μας τώρα και τι θέμα είχε ο διαγωνισμός» λέει η δασκάλα.

«Ιστορίες της Αγίας Γραφής! Εγώ διάλεξα να σκαρώσω μια ιστορία για το Ευαγγέλιο που έγραψε ο Ιωάννης. Αφού το διάβασα, προσπάθησα να αφηγηθώ ως Ιωάννης αυτά που έζησα μαζί με τον Χριστό.»

«Και τι περιέχουν τα Ευαγγέλια;» ρωτούν τα παιδιά.

«Οι μαθητές του Χριστού έζησαν από κοντά τη ζωή, τη διδασκαλία, τα θαύματα, τα όσα έπαθε ο Χριστός στον Σταυρό, αλλά κυρίως είδαν την Ανάστασή Του. Η χαρά και η αγάπη που ένιωθαν τους πλημμύρισε και τους έκανε να θέλουν να μοιραστούν και με τους άλλους ανθρώπους τα όσα θαυμάσια έζησαν. Αυτά **τα τέσσερα Ευαγγέλια - που γράφτηκαν από τους Ευαγγελιστές Ματθαίο, Μάρκο, Λουκά και Ιωάννη- αναγνωρίζονται ως τα επίσημα κείμενα της Καινής Διαθήκης**» εξηγεί αναλυτικά η Δανάη.

Στη συνέχεια, διαβάζει την ιστορία της στα παιδιά και όλοι χειροκροτούν.

Ας μάθουμε κι αυτό...

Το Ευαγγέλιο, σύμβολο της παρουσίας του Χριστού στη Γη

Η Εκκλησία, για να ξεχωρίζει τα τέσσερα Ευαγγέλια, χρησιμοποιεί το όνομα αυτού που το γράφει και τη λέξη «κατά», π.χ. «Ευαγγέλιο κατά Ματθαίο», που σημαίνει: το Ευαγγέλιο, σύμφωνα με όσα έγραψε ο

Ματθαίος. Με αυτόν τον τρόπο μας βεβαιώνει ότι το Ευαγγέλιο είναι ένα, αλλά το περιγράφουν και το μαρτυρούν τέσσερις διαφορετικοί άνθρωποι, ο καθένας με τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο. Επίσης, να θυμάστε ότι εκτός από βιβλίο που περιέχει τον λόγο του Θεού, το Ευαγγέλιο είναι και σύμβολο της παρουσίας του Χριστού στον κόσμο. Μάλιστα, τοποθετείται πάνω στην Αγία Τράπεζα, δηλαδή το τραπέζι μέσα στο ιερό της εκκλησίας.

Τα σύμβολα των τεσσάρων Ευαγγελιστών

Τα πρώτα χρόνια της ζωής των Χριστιανών, οι αγιογράφοι συχνά παριστάνουν τους τέσσερις Ευαγγελιστές με σύμβολα, δηλαδή με ζώα ή άλλα πρόσωπα. Ο Ματθαίος απεικονίζεται με μορφή αγγέλου, ο Μάρκος με μορφή λιονταριού, ο Λουκάς με μορφή βοδιού και ο Ιωάννης με μορφή αετού.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΜΙΚΡΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ

Ας ζωγραφίσουμε μέσα σε κάθε κύκλο το σύμβολο (άγγελος, λιοντάρι, βόδι, αετός) που αντιστοιχεί σε κάθε Ευαγγελιστή, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ

ΜΑΡΚΟΣ

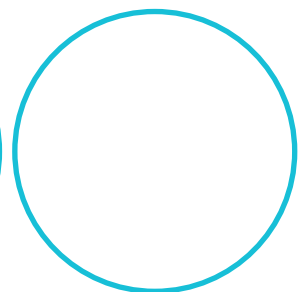
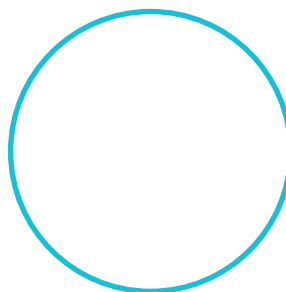
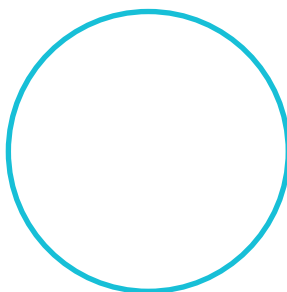
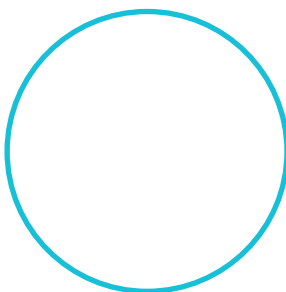
ΛΟΥΚΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ

Οι Ευαγγελιστές: Ματθαίος, Μάρκος, Λουκάς, Ιωάννης
Guido Reni (δεκαετία του 1630)
Πινακοθήκη Πανεπιστημίου Bob Jones, Νότια Καρολίνα, ΗΠΑ

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα του Ευαγγελιστή Μάρκου, απαντάμε στα ερωτήματα, συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας, μοιραζόμαστε ιδέες και βρίσκουμε απαντήσεις σε όσα αναρωτιόμαστε.

α. Τι βλέπουμε;

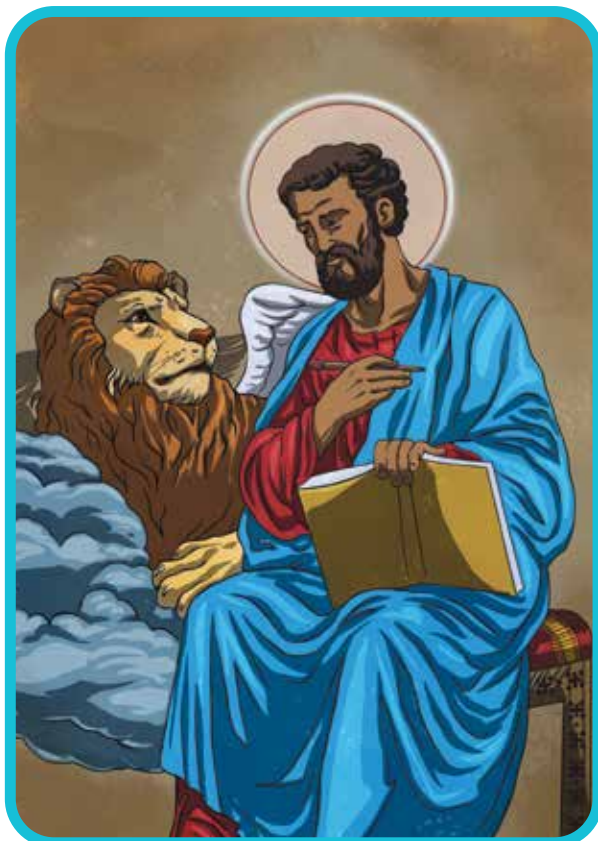
Ας γράψουμε λέξεις ή φράσεις με τα επιμέρους στοιχεία της εικόνας. Μόνο ό,τι βλέπουμε, όχι ό,τι νομίζουμε.

β. Τι νομίζουμε;

Τι πιστεύουμε ότι συμβαίνει στην εικόνα; Ας γράψουμε φράσεις με ό,τι νομίζουμε πως συμβαίνει.

γ. Τι αναρωτιόμαστε;

Ας κάνουμε ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τι απορίες έχουμε;

3 ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΜΕΛΕΤΗ

Σε ποιο σημείο του ναού είναι αγιογραφημένοι οι τέσσερις Ευαγγελιστές; Πού βρίσκεται τοποθετημένο το Ευαγγέλιο; Προγραμματίζουμε με τον/τη δάσκαλό/-α μας μια επίσκεψη σε ναό. Εναλλακτικά, εάν δεν μπορούμε να επισκεφθούμε τον ναό, κάνουμε -με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας- εξερεύνηση μέσω του διαδικτύου.

4 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΩ

Ας επεξεργαστούμε σταδιακά όσα μάθαμε, απαντώντας στα εξής:

α) Γνωρίζαμε κάτι από αυτά που συζητήθηκαν σήμερα; Τι παραπάνω μάθαμε;

β) Ας σκεφτούμε και ας πούμε για ποιο λόγο έχουν ανάγκη οι άνθρωποι να ακούν «καλές αγγελίες».

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. Αντιστοιχίζουμε

Συνδεόμαστε εδώ και ενώνουμε τους Ευαγγελιστές με το αντίστοιχο σύμβολό τους.

2. Βρες τη λέξη

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις για τους Ευαγγελιστές.

β. Ευαγγέλιο = Χαρμόσυνο μήνυμα

Ποιο είναι το νόημα της λέξης «Ευαγγέλιο»;
Με ποιο τρόπο συνδέεται με τη χαρμόσυνη είδηση;

χαρά, αναγγελία

«Και τι σημαίνει **Ευαγγέλιο**;» ρωτάει η δασκάλα, που ξέρει την απάντηση, αλλά θέλει να την ακούσουν και τα παιδιά.

«Όπως λέγαμε πριν και με τη Μαρία», εξηγεί η Δανάη, «**Ευαγγέλιο** είναι η **καλή είδηση**, η **καλή αγγελία**. Ένα χαρμόσυνο νέο. Ένα τέτοιο νέο ήταν η **Ανάσταση του Χριστού**. Ο θάνατος νικήθηκε και ο Χριστός αναστήθηκε. Γι' αυτό τα τέσσερα βιβλία που μιλούν γι' αυτό το νέο έχουν αυτήν την ονομασία».

Είναι τα Ευαγγέλια χαρμόσυνη ιστορία που μέσα περιγράφεται του κόσμου η σωτηρία.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

- Ποιοι έγραψαν τα Ευαγγέλια; - Πόσο δύσκολο ήταν το έργο τους;
- Ποιο ήταν το μήνυμά τους; - Πώς κατάφεραν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες;
- Πότε τα έγραψαν; - Γιατί τα έγραψαν;

2 ΚΟΛΛΑΖ

Ας φτιάξουμε ένα κολλάζ από ζωγραφιές, στοιχεία και εικόνες με θέμα το Ευαγγέλιο και τις χαρμόσυνες ειδήσεις.

3 ΑΣ ΕΚΦΡΑΣΤΟΥΜΕ!

Ήρθες! Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

Τι σημαίνει το χαρμόσυνο νέο του ερχομού του Χριστού στον κόσμο για τους ανθρώπους; Παρατηρούμε την παραπάνω εικόνα που έχει τίτλο «Ήρθες!». Γράφουμε τις τρεις πρώτες λέξεις που μας έρχονται στο μυαλό π.χ. συνάντηση, προσμονή, χαρά. Στη συνέχεια, με αυτές τις τρεις λέξεις σχηματίζουμε τρεις προτάσεις που θα τις περιέχουν. Τέλος, δίνουμε έναν νέο τίτλο στην εικόνα.

4 ΟΚΤΩ ΛΕΞΕΙΣ ΚΡΥΦΤΗΚΑΝ! ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΙΣ ΒΡΕΙΣ;

(ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΕΣ, ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ, ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ, ΜΑΡΚΟΣ, ΜΑΤΘΑΙΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ, ΧΑΡΜΟΣΥΝΟ, ΛΟΥΚΑΣ)

Υ Υ Κ Ν Θ Ζ Α Ξ Ε Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Σ Τ Ε Σ Γ Δ Π Η Λ
 Τ Γ Ι Γ Η Ο Λ Σ Α Ρ Ζ Α Ν Α Γ Γ Ε Λ Ι Α Δ Ε Δ Φ Β
 Σ Μ Α Σ Ρ Ε Ο Κ Ι Μ Β Δ Α Ν Λ Λ Ξ Φ Θ Φ Σ Υ Ο Σ Σ
 Ψ Ν Ζ Ψ Ψ Ξ Μ Α Τ Θ Α Ι Ο Σ Ο Κ Χ Μ Ξ Σ Φ Η Ν Κ Ψ
 Τ Ι Ω Α Ν Ν Η Σ Π Γ Π Φ Σ Ι Υ Β Ζ Χ Ν Λ Δ Ψ Α Χ Τ
 Θ Ξ Ψ Ζ Γ Β Π Α Β Σ Χ Π Τ Γ Κ Μ Ι Υ Θ Γ Θ Α Φ Ρ Φ
 Υ Χ Ζ Δ Θ Π Κ Θ Κ Α Ψ Ρ Τ Χ Α Ρ Μ Ο Σ Υ Ν Ο Μ Γ Λ
 Π Η Α Ν Ν Η Γ Τ Ψ Γ Ψ Ν Ν Ε Σ Ι Δ Μ Α Ρ Κ Ο Σ Τ Δ
 Τ Μ Ω Ψ Ε Υ Α Γ Γ Ε Λ Ι Ο Μ Ε Α Β Σ Ζ Α Θ Ξ Γ Μ Α
 Π Ψ Λ Γ Ν Ω Μ Ι Γ Ε Ο Ι Σ Ξ Ι Φ Ρ Χ Π Λ Α Ω Θ Ξ Ζ

Αφού βρούμε τις κρυμμένες λέξεις, ας προσπαθήσουμε να φτιάξουμε με τον/τη διπλανό/-ή μας μια ιστορία με αυτές.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε στον εννοιολογικό χάρτη τα ονόματα των τεσσάρων Ευαγγελιστών.

6. Ο Απόστολος Παύλος

α. Από διώκτης των Χριστιανών, Απόστολος των Εθνών

**Ποιος είναι ο Απόστολος Παύλος;
Πώς έγινε, από διώκτης των
Χριστιανών, Απόστολος των Εθνών;**

αλλάζω

«Σήμερα πήγαν στον διευθυντή ο Γιώργος και ο Θοδωρής» λέει ο Κωστής, μπαίνοντας στην τάξη.

«Ωχ... τι έκαναν πάλι στον καημένο τον Λεωνίδα; Πάλι τον εκφόβισαν;» ρωτούν οι υπόλοιποι.

«Όχι... δε θα το πιστέψετε... Ζήτησαν συγγνώμη -και από τον Λεωνίδα και από τον διευθυντή- για όσα έχουν κάνει στον Λεωνίδα».

«Πώς έγινε αυτό;» λένε όλοι με προφανή έκπληξη.

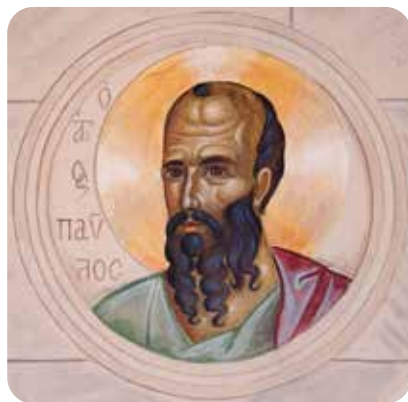
«Να, άκουσα πως ο Θοδωρής στο σχόλασμα χτύπησε το πόδι του άσχημα και πως μόνο ο Λεωνίδας πλησίασε να τον ρωτήσει αν είναι καλά. Μάλιστα, χωρίς αυτόν δε θα μπορούσε επιστρέψει στο σπίτι του. Ξέρετε, έτσι μεγαλόσωμος που είναι ο Λεωνίδας, αν και τον κοροϊδεύουν που δεν μπορεί να παίξει καλή μπάλα, είναι ο μόνος τόσο δυνατός. Σχεδόν τον κουβάλησε στους ώμους του».

«Το γεγονός τούς σόκαρε πολύ και μάλλον άρχισαν να καταλαβαίνουν το λάθος τους» σχολίασε η Δανάη.

Τη συζήτηση ακούει η δασκάλα, καθώς τακτοποιεί τα πράγματά της στην έδρα.

«Είδετε; **Όλοι μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι.** Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα ανθρώπου, που άλλαξε πάρα πολύ προς το καλύτερο, ήταν ο **Απόστολος Παύλος**. Τον ξέρει κανείς;» ρωτάει η δασκάλα.

«Εγώ!» πετάγεται ο Παύλος. «Ξέρω πως δεν ήταν μαθητής του Χριστού, αλλά έγινε Χριστιανός πάρα πολύ πιστός και **δίδαξε τον Χριστιανισμό** σε πάρα πολλά μέρη! Πριν γίνει Χριστιανός, όμως, ήταν διώκτης του Χριστιανισμού, δηλαδή οργάνωνε επιθέσεις εναντίον των Χριστιανών. Και δεν είχε αυτό το όνομα. Ονομαζόταν Σαούλ».

Απόστολος Παύλος
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

«Μπράβο, Παύλο, είσαι πολύ ενημερωμένος! Μια μέρα, λοιπόν, που πήγαινε ο Σαούλ στη Δαμασκό, τον θάμπωσε ένα πολύ δυνατό φως. Τρομαγμένος, έκλεισε τα μάτια του και άκουσε μια φωνή να λέει: *Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις; Ο Σαούλ ρώτησε: Ποιος είσαι, Κύριε; Και η φωνή του απάντησε: Εγώ είμαι, ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ, που εσύ καταδιώκεις (Πράξεις των Αποστόλων 9:3-5).* Ο Σαούλ έχασε την όρασή του για τρεις μέρες και θεραπεύτηκε, όταν τον βάφτισε Χριστιανό ο Ανανίας. Από εκείνη τη μέρα **άλλαξε**. Ο Σαούλ έγινε **Παύλος**. Μετά από λίγο, όπως πολύ σωστά είπε ο συμμαθητής σας, έγινε ο Απόστολος Παύλος. **Άλλαξε με τη βοήθεια του Χριστού.** Έγινε καλύτερος άνθρωπος. Και ξεκίνησε ένα μεγάλο ταξίδι...».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Δεν υπάρχει Ιουδαίος ούτε Έλληνας, δεν υπάρχει δούλος ούτε ελεύθερος, δεν υπάρχει άνδρας και γυναίκα. Γιατί όλοι εσείς είστε ένας χάρη στον Ιησού Χριστό (Επιστολή Αποστόλου Παύλου προς Γαλάτες 3:28).

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας συζητήσουμε τις απόψεις μας για το παραπάνω απόσπασμα από τη διδασκαλία του Αποστόλου Παύλου. Όταν καταλήξουμε σε μία κοινή άποψη ως ομάδα, ορίζουμε τον εκπρόσωπό μας, ο οποίος ανακοινώνει όσα καταγράψαμε. Έπειτα, ξεκινάμε όλοι μαζί μια συζήτηση στην τάξη, ανταλλάσσοντας τις ιδέες μας.

2 ΔΙΗΓΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΑΛΛΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Φαντάσου ότι είσαι ένας από τους στρατιώτες που συνοδεύουν τον Σαούλ. Τον βλέπεις ξαφνικά να πέφτει από το άλογο! Τι σκέφτεσαι εκείνη τη στιγμή;
Γράψε ή ζωγράφισε τι φαντάζεσαι ότι συνέβη στη διαδρομή προς τη Δαμασκό.

Η μεταστροφή του Αποστόλου Παύλου
Βόρεια Ιταλική Σχολή
16ος αιώνας

3 ΑΣ ΒΟΥΤΗΞΟΥΜΕ ΣΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΜΑΣ!

Ας σκεφτούμε ένα γεγονός από τη ζωή μας που μας έκανε να αλλάξουμε είτε κάποιο στοιχείο του χαρακτήρα μας είτε τη συμπεριφορά μας. Έπειτα, ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πότε συνέβη αυτό το γεγονός;
- Γιατί πιστεύουμε ότι συνέβη αυτό το γεγονός;
- Συμβαίνουν γενικά στη ζωή τέτοια γεγονότα ή έτυχε μόνο σε εμάς;
- Η αλλαγή που έγινε μας άρεσε;
- Θα θέλαμε να αλλάξουμε κάτι άλλο στον εαυτό μας;
- Τι έμαθα από αυτήν την ιστορία μου;

4 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

Ας γίνουμε ηθοποιοί. Εμπνεόμαστε από το κείμενο ή από μια προσωπική μας ιστορία για την αλλαγή που μπορεί να γίνει σε έναν άνθρωπο και δημιουργούμε ένα μικρό θεατρικό. Μοιράζονται ρόλοι και δίνονται ιδέες για τους χαρακτήρες και την πλοκή. Οι μαθητές/-τριες μπαίνουν στους ρόλους και υποθέτουν ανάλογες κινήσεις και συμπεριφορές. Παρουσιάζουμε ό,τι ετοιμάσαμε σε όλη την τάξη.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Οι προτάσεις ανακατεύτηκαν. Συνδεόμαστε εδώ και βάζουμε στη σωστή σειρά τις προτάσεις που αφορούν τον Απόστολο Παύλο.

β. Ο Απόστολος Παύλος περιοδεύει και μεταφέρει το μήνυμα του Χριστού σε όλο τον κόσμο

Πού ιδρύθηκε η πρώτη χριστιανική κοινότητα και Εκκλησία στην Ευρώπη; Πώς κατάφερε ο Απόστολος Παύλος να μιλήσει για τον Χριστό σε τόσα πολλά μέρη και να ιδρύσει εκκλησίες;

Ξεπερνώ τον εαυτό μου για την πίστη μου

«Ήρθε και στην Ελλάδα, κυρία, ο Απόστολος Παύλος;» ρωτάει ο Κωστής.

«Βέβαια! Ήταν αυτός που έφερε τον Χριστιανισμό στην Ελλάδα! Πήγε σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Μικράς Ασίας και της Ελλάδος, σε 70 συνολικά πόλεις. Ακόμα και στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και στην Καβάλα πήγε, όπου και ίδρυσε τις πρώτες εκκλησίες!»

«Ξεκίνησε όμως από τη Μακεδονία. Στην Τρωάδα», λέει η δασκάλα, «ο Απόστολος Παύλος είχε ένα όραμα: ένας κάτοικος της περιοχής στεκόταν μπροστά του και τον παρακαλούσε, λέγοντας: *Πέρασε στη Μακεδονία και βοήθησέ μας. Όταν είδε το όραμα, αμέσως έψαξε για πλοίο να πάει στη Μακεδονία, γιατί ήταν βέβαιος ότι τον είχε προσκαλέσει ο Κύριος να τους φέρει το μήνυμα του Ευαγγελίου*» (Πράξεις των Αποστόλων 16: 9-11).

«Κυρία, η γιαγιά μου κατάγεται από την Καβάλα και τώρα θυμήθηκα ότι εκεί κοντά έχουμε τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων. Εκεί, ο Απόστολος Παύλος ίδρυσε την πρώτη Εκκλησία της Ελλάδος!» λέει η Μαρία, και χαίρεται που το θυμήθηκε.

«Μπράβο, Μαρία, πολύ σωστά! Εκεί μάλιστα, στους Φιλίππους, που ήταν η σπουδαιότερη πόλη εκείνης της περιοχής της Μακεδονίας, ένα Σάββατο, που ήταν ιερή μέρα για τους Ιουδαίους, κάθισε και μιλούσε στις γυναίκες που είχαν συγκεντρωθεί. Μια γυναίκα Ιουδαία από τα Θυάτειρα, που ονομαζόταν Λυδία και ήταν έμπορος, άκουγε. Ο Κύριος άνοιξε την καρδιά της, ώστε να δίνει προσοχή σε αυτά που έλεγε ο Παύλος. Πίστεψε και

βαφτίστηκε αυτή και όλη η οικογένειά της και, μάλιστα, έπειτα προσκάλεσε τον Παύλο και τους συντρόφους του να μείνουν στο σπίτι της. Η Λυδία είναι η πρώτη γυναίκα Χριστιανή της Ευρώπης!» (Πράξεις των Αποστόλων 16:12-15).

«Έχω δει και το βαπτιστήριο της αγίας Λυδίας εκεί, κυρία, είναι πολύ όμορφο» λέει η Μαρία.

«Χμ... Μου δώσατε μια ωραία ιδέα για εκδρομή στα βήματα του Αποστόλου Παύλου...» λέει η δασκάλα, και τα παιδιά χοροπηδούν από τη χαρά τους

*Παράδειγμα αλλαγής τρανό, ο Απόστολος ο Παύλος,
που πριν λεγότανε Σαούλ ή Σαύλος.
Και είδε το αληθινό το φως, όταν του μίλησε ο Θεός,
παντού να πει για τον Χριστό και για τον Χριστιανισμό.*

Ψηφιδωτό σε κτίριο που κτίσθηκε το 2008 στη Σαμοθράκη, για να τιμηθεί η παραμονή του Αποστόλου Παύλου στο νησί.

Ας μάθουμε κι αυτό...

Όταν έφτασε ο Απόστολος Παύλος στην Αθήνα, ανέβηκε στον Άρειο Πάγο, στάθηκε στη μέση και είπε στους Αθηναίους ότι κατάλαβε πόσο μεγάλη είναι η πίστη τους προς τους θεούς, μιας και παντού στην πόλη τους υπήρχαν αγάλματα και βωμοί. Εξήγησε ότι θα τους μιλήσει και θα τους αποκαλύψει τον **«Άγνωστο Θεό»**, στον οποίο ήταν αφιερωμένο κάποιο από τα ιερά τους. Τους εξήγησε ότι ήρθε για να τους μιλήσει για αυτόν τον Θεό, που είναι ο δημιουργός του κόσμου και των ανθρώπων. Ανάμεσα στο πλήθος βρισκόταν ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης που πίστεψε στα λόγια του Αποστόλου, βαπτίστηκε Χριστιανός και έπειτα μαρτύρησε για τον Χριστό. Σήμερα είναι ο προστάτης Άγιος των Αθηναίων.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Ο Απόστολος Παύλος ονομάζεται «Απόστολος των Εθνών».

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας συζητήσουμε για τον παραπάνω χαρακτηρισμό. Συγκεντρώνουμε τις απόψεις μας και ξεκινάμε μια συζήτηση στην τάξη, υποστηρίζοντας τα επιχειρήματά μας.

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα των πρωτοκορυφαίων Αποστόλων, απαντάμε στα ερωτήματα, συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας, μοιραζόμαστε ιδέες και βρίσκουμε απαντήσεις.

α. Τι βλέπουμε στην εικόνα;

β. Τι νομίζουμε ότι συμβαίνει;

γ. Για τι αναρωτιόμαστε;

Απόστολοι Πέτρος και Παύλος (1587-1592)
Έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου
Μουσείο Ερμιτάζ, Αγία Πετρούπολη, Ρωσία

3 ΒΛΕΠΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΧΑΡΤΗ

Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-λας, βρίσκουμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τα βήματα του Αποστόλου Παύλου. Έπειτα, εντοπίζουμε στον χάρτη τις τέσσερις περιοδίες του.

4 ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

«Μου δώσατε μια ωραία ιδέα για εκδρομή στα βήματα του Αποστόλου Παύλου» είπε η δασκάλα.

Σχεδιάζουμε μια διδακτική επίσκεψη στα βήματα του Αποστόλου Παύλου, με τη βοήθεια του δασκάλου ή της δασκάλας μας!

5 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε την ψηφιακή εικόνα του Αποστόλου Παύλου.

7. Ξεκινούν οι δυσκολίες

α. Όσα πιστεύω, διώκονται

Για ποιους λόγους το ρωμαϊκό κράτος οργάνωσε διωγμούς κατά των Χριστιανών;

Ποια σημαντικά γεγονότα από τη ζωή των αγίων μαρτύρων της Εκκλησίας δείχνουν την αχριότητα των διωγμών;

διωγμοί, χριστιανοί

«να ξεχωρίσουν σημαντικό έργο των Αποστόλων, ο Χριστιανισμός άρχισε να εξαπλώνεται, και όλο και περισσότερες ομάδες Χριστιανών οργανώνονταν. Ο Χριστιανισμός, όμως, ήταν κάτι πολύ καινούργιο» συνεχίζει η δασκάλα. «Και κάθε τι καινούργιο, οι άνθρωποι το φοβούνται. Όμως, ο φόβος νικιέται με τη γνώση. **Μόνο αν γνωρίσουμε, κάτι δεν το φοβόμαστε πια.** Οι Χριστιανοί, βλέπετε, ζούσαν μια λιτή και πνευματική ζωή μέσα στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία που ήταν γεμάτη υπερβολές. Δεν προσκυνούσαν τον αυτοκράτορα, δε λάτρευαν αγάλματα και δε συμμετείχαν στα θεάματα. Γι' αυτούς τους λόγους, κατηγορούνταν και θεωρούνταν επικίνδυνοι. Έτσι ξεκίνησαν οι διωγμοί των Χριστιανών. Κατά τη διάρκειά τους, οι Χριστιανοί κατηγορούνταν, φυλακίζονταν και μαρτυρούσαν για την πίστη τους. Η **επιστολή προς Διόγνητον**, που γράφτηκε από άγνωστο συγγραφέα τον **2ο αιώνα μ.Χ.**, μάς δίνει πληροφορίες σχετικά με το πώς αντιμετωπιζονταν οι Χριστιανοί, την περίοδο των διωγμών: *Γιατί, οι Χριστιανοί δε διαφέρουν από τους άλλους ανθρώπους. Έχουν τον ίδιο τρόπο ζωής με εσάς, ζουν κι αυτοί σε σπίτια, μιλούν την ίδια γλώσσα. Είναι άνθρωποι με σάρκα και οστά, όμως δε ενδιαφέρονται για τα υλικά αγαθά. **Στη γη μένουν, αλλά είναι πολίτες του ουρανού** (έχουν, δηλαδή, το μυαλό τους στα ουράνια και όχι στα επίγεια και υλικά). Υπακούουν στους νόμους της πολιτείας, αλλά τους ξεπερνούν με τον δικό τους τρόπο ζωής. **Όλους τους αγαπούν, αλλά από όλους διώκονται... Ενώ κάνουν καλό για τους άλλους, τιμωρούνται σαν να είναι κακοί άνθρωποι.** Όμως και στην τιμωρία τους αυτοί χαίρονται, γιατί μαρτυρούν για τον Χριστό που αγαπούν. Με λίγα λόγια, ό,τι είναι η ψυχή για το σώμα, αυτό είναι και οι Χριστιανοί για τον κόσμο».*

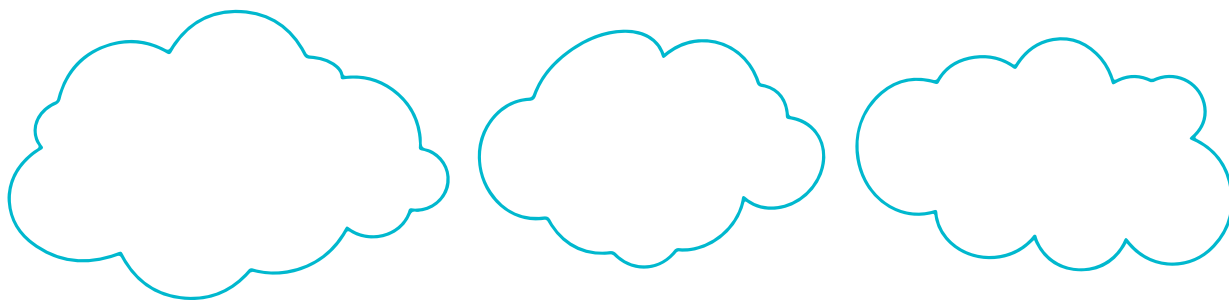
οι Χριστιανοί δε διαφέρουν από τους άλλους ανθρώπους. Έχουν τον ίδιο τρόπο ζωής με εσάς, ζουν κι αυτοί σε σπίτια, μιλούν την ίδια γλώσσα. Είναι άνθρωποι με σάρκα και οστά, όμως δε ενδιαφέρονται για τα υλικά αγαθά. **Στη γη μένουν, αλλά είναι πολίτες του ουρανού** (έχουν, δηλαδή, το μυαλό τους στα ουράνια και όχι στα επίγεια και υλικά). Υπακούουν στους νόμους της πολιτείας, αλλά τους ξεπερνούν με τον δικό τους τρόπο ζωής. **Όλους τους αγαπούν, αλλά από όλους διώκονται... Ενώ κάνουν καλό για τους άλλους, τιμωρούνται σαν να είναι κακοί άνθρωποι.** Όμως και στην τιμωρία τους αυτοί χαίρονται, γιατί μαρτυρούν για τον Χριστό που αγαπούν. Με λίγα λόγια, ό,τι είναι η ψυχή για το σώμα, αυτό είναι και οι Χριστιανοί για τον κόσμο».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΤΙ ΝΙΩΣΑΜΕ;

Οι διωγμοί ταλαιπώρησαν τους Χριστιανούς, αλλά ταυτόχρονα τους ένωσαν. Σκεφτόμαστε για λίγο τις δυσκολίες και τους κινδύνους των Χριστιανών κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων αιώνων και εκφράζουμε τα συναισθήματά μας με λίγες λέξεις στα παρακάτω σύννεφα. Καταγράφουμε τα συναισθήματά μας και ακολούθει συζήτηση.

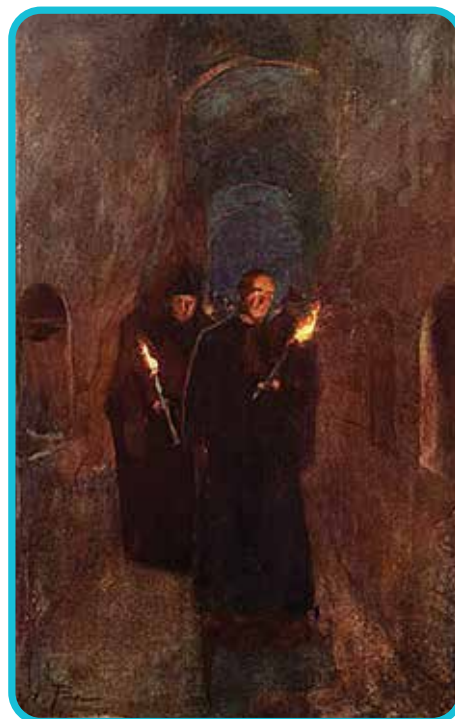

2 ΦΤΙΑΧΝΩ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ: ΑΡΧΗ - ΜΕΣΗ - ΤΕΛΟΣ

Ας παρατηρήσουμε την εικόνα των Χριστιανών που προσεύχονται στις κατακόμβες*, σε υπόγεια δηλαδή νεκροταφεία, και ας σκεφτούμε: αν ήταν μια εικόνα από τη μέση μιας ιστορίας, ποια θα ήταν η αρχή και ποιο θα ήταν το τέλος της ιστορίας;

Λιτανεία στις κατακόμβες του Αγίου Καλλίστου στη Ρώμη
Εικόνα από το βιβλίο Rome Painted by Alberto Pisa

*Οι κατακόμβες ήταν υπόγειοι χώροι ταφής, τους οποίους οι Χριστιανοί, όταν διώκονταν, χρησιμοποιούσαν και για να τελούν τη Θεία Ευχαριστία.

3 ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Διαβάζουμε το κείμενο και την επιστολή προς Διόγνητον, συζητάμε με την ομάδα μας και καταγράφουμε τις ψεύτικες κατηγορίες που χρησιμοποιούσαν οι διώκτες των Χριστιανών, καθώς και τα επιχειρήματα με τα οποία οι Χριστιανοί υπερασπίζονται την πίστη τους.

4 ΚΑΡΕΚΛΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ

Ένα μέλος της ομάδας κάθεται σε μια καρέκλα μπροστά στον πίνακα και προσπαθεί να μπει στη θέση ενός Χριστιανού που έχει υποστεί διωγμό. Οι υπόλοιποι/ες ας προετοιμάσουμε ερωτήσεις που θα θέλαμε να του κάνουμε σχετικά με αυτήν του την εμπειρία.

Π.χ. Πώς αισθάνθηκε;

Πώς αισθανόταν κατά τη διάρκεια του διωγμού;

Γιατί επέλεξε τον Χριστιανισμό; κ.ο.κ.

Έπειτα, ας συζητήσουμε στην τάξη όσα μας κάνουν εντύπωση από τις απαντήσεις που θα λάβουμε.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: διωγμός, ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

β. Παραδείγματα Μαρτύρων

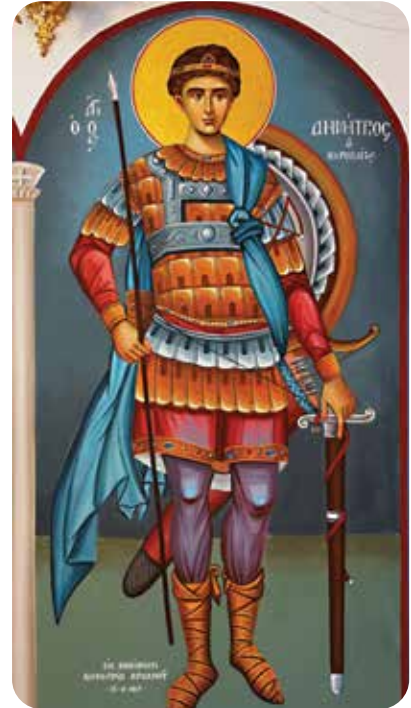
Πώς έζησαν οι μάρτυρες και γιατί αποτελούν παράδειγμα;

πίστη, χάρισμα

Η κυρία έχει βάλει εργασία στα παιδιά να μάθουν για τους/τις αγίους/-ες που μαρτύρησαν για τον Χριστό και να πουν την ιστορία τους. «**Μάρτυρες**», εξηγεί, «ονομάστηκαν όσοι **μαρτύρησαν και θανατώθηκαν για την πίστη τους στον Χριστό**. Κι αυτοί/-ές έγιναν άγιοι/-ες από την **Εκκλησία** μας. Οι πιο πολλοί τα ονόματά σας τα οφείλετε σε αγίους/-ες που μαρτύρησαν».

Ο Δημήτρης σηκώνει το χέρι του. Έχει ετοιμάσει δυο λόγια για τον Άγιο Δημήτριο: «**Ο Άγιος Δημήτριος είναι και πολιούχος άγιος της Θεσσαλονίκης**, δηλαδή προστάτης της. Ήταν **σπουδαίος στρατιωτικός** στον ρωμαϊκό στρατό και καταγόταν από πλούσια και αριστοκρατική οικογένεια. Πήγε κόντρα στις διαταγές των αυτοκρατόρων που απαγόρευαν τον Χριστιανισμό και **βαπτίστηκε Χριστιανός. Μαρτύρησε το 306 μ.Χ.** Η μνήμη του αγίου γιορτάζεται κάθε χρόνο στις **26 Οκτωβρίου**. Αυτήν την ημέρα γιορτάζω κι εγώ που έχω το δικό του όνομα».

Στη συνέχεια, σηκώνει το χέρι και η Κατερίνα: «**Η Αγία Αικατερίνη η Μεγαλομάρτυς έζησε και μαρτύρησε τον 4ο αιώνα**. Ήταν μια **χαρισματική**, έξυπνη και μορφωμένη νέα με χάρισμα στον λόγο. Ο αυτοκράτορας εξοργίστηκε, όταν η Αικατερίνη με το χάρισμά της αυτό και τα επιχειρήματά της κατάφερε να αποκρούσει τα επιχειρήματα πενήντα ρητόρων, δηλαδή εξίσου χαρισματικών ανθρώπων στον λόγο, οι οποίοι ήθελαν να

Άγιος Δημήτριος
Έργο Νότας Κόλλια

Η Αγία Αικατερίνη
Φορητή εικόνα της Νότας Κόλλια

την κάνουν να απορρίψει την πίστη της στον Χριστό. Φυλακίστηκε αμέσως. Πριν μαρτυρήσει, η γυναίκα του αυτοκράτορα, η Φαυστίνα, παρατηρώντας την πίστη της Αικατερίνης, **εμπνεύστηκε** από αυτήν και έγινε και η ίδια Χριστιανή».

Οι Χριστιανοί ζούνε στη γη, πατούν στα χαμηλά,
μα έχουν το βλέμμα στον Θεό, στον ουρανό, ψηλά.

Ας μάθουμε κι αυτό...

Η Αγία Αναστασία η Ρωμαία (220 - 250 μ.Χ.) ήταν κόρη πλούσιας και αριστοκρατικής οικογένειας της Ρώμης. Αγάπησε πολύ τον Χριστό και δε θέλησε να ακολουθήσει την κοσμική ζωή. Μετά τον θάνατο των γονιών της, μοίρασε τα πλούτη της και -μόλις 20 ετών- αποσύρθηκε σε μοναστήρι. Ο ηγεμόνας Πρόβος, τότε, την κάλεσε να διαλέξει τη ζωή με έναν σύζυγο, να παντρευτεί, να εγκαταλείψει τη μοναχική ζωή και να επιστρέψει στην πίστη στα είδωλα. Η Αναστασία αρνήθηκε, και μαρτύρησε την αγάπη της στον Χριστό. Τελικά, τη σκότωσε. Η μνήμη της εορτάζεται στις 29 Οκτωβρίου.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

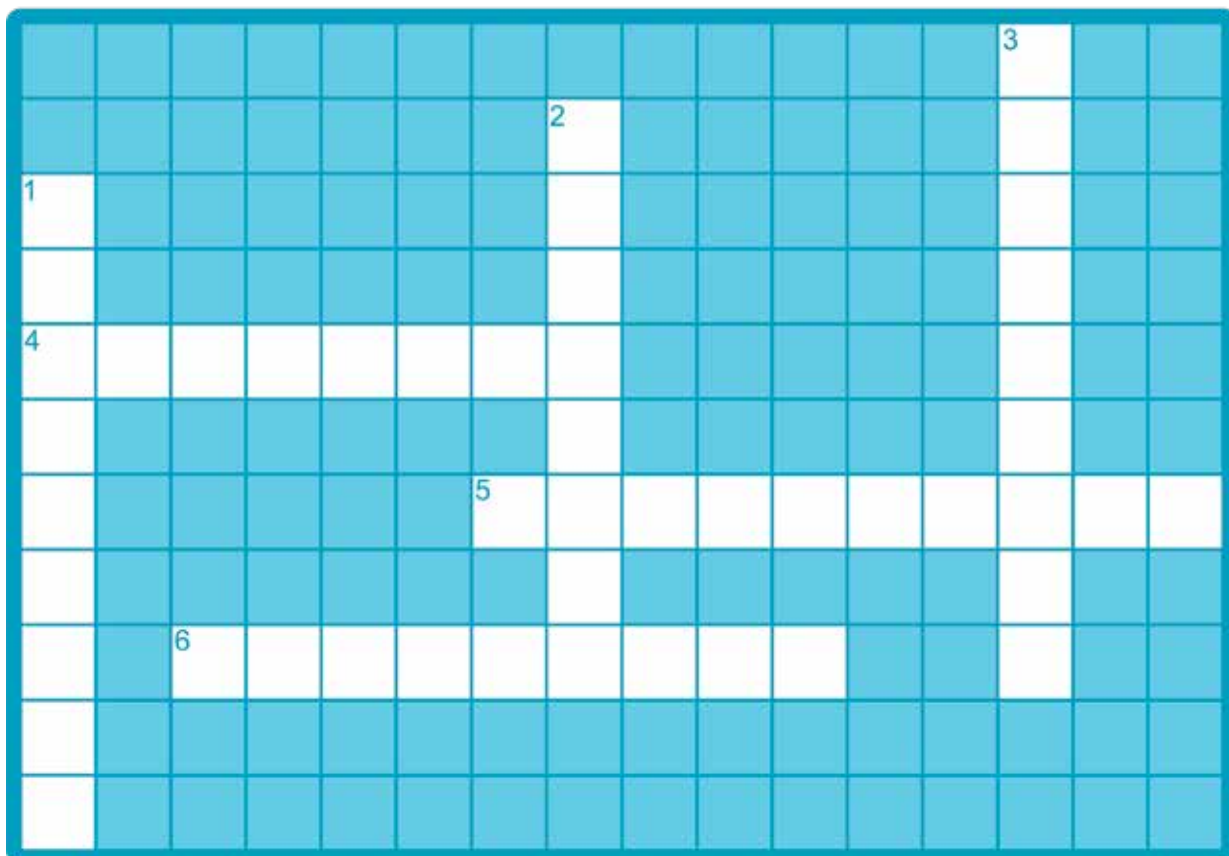
Ένας/Μια μαθητής/-τρια αφηγείται στην τάξη το περιστατικό της νίκης του Νέστορα, φίλου του Αγίου Δημητρίου, απέναντι στον τρομακτικό Λυαίο. Έπειτα, οι μαθητές/-τριες ανακαλούν στη μνήμη τους ένα παρόμοιο γεγονός από την Αγία Γραφή και συζητούν όλοι μαζί για τη δύναμη της πίστης.

2 ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΔΙΛΗΜΜΑ

Κάποιος/α από την ομάδα της τάξης σε ρόλο παρατηρητή/-τριας αφηγείται τη στιγμή που προσπαθούν να μεταπείσουν την Αγία Αικατερίνη να αλλάξει αυτό που πιστεύει και να προσκυνήσει τον αυτοκράτορα. Βρίσκεται σε δίλημμα για το αν πρέπει να μεταπεισθεί ή όχι η Αγία Αικατερίνη. Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετική με το θέμα.

3 ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΩ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

1. Ο πολιούχος Άγιος της Θεσσαλονίκης.
2. Την ενέπνευσε η Αγία Αικατερίνη να γίνει και αυτή Χριστιανή.
3. Ο μήνας που γιορτάζουν ο Δημήτριος και η Αναστασία.
4. Έτσι ονομάζονται όσοι μαρτύρησαν και θανατώθηκαν για την πίστη τους στον Χριστό.
5. Η Αγία που κατάφερε να αποκρούσει τα επιχειρήματα 50 ρητόρων.
6. Η Αγία που αρνήθηκε να παντρευτεί και να εγκαταλείψει τη μοναχική ζωή.

4 ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Εικονογραφώ τον άγιο ή την αγία που έχω επιλέξει.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν τους Μάρτυρες.

Β΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΧΡΟΝΟΙ -ΣΥΓΓΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ - ΛΑΤΡΕΙΑ

8. Άγιος Κωνσταντίνος, Αγία Ελένη: ένα νέο ξεκίνημα για την Εκκλησία
9. Η Εκκλησία παραμένει ενωμένη και ειρηνική με αγώνες και θυσίες
10. Οι Τρεις Ιεράρχες
11. Μακριά από την πόλη: Ο Μέγας Αντώνιος συναντά τον Θεό
12. Η διαμάχη για τις εικόνες
13. Το φως της πίστης μέσα στην Τουρκοκρατία
14. Η Εκκλησία την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου
15. Ο ουρανός στη γη: Γνωρίζουμε τον ιερό ναό
16. Γιορτές της Εκκλησίας

Β΄

8. Άγιος Κωνσταντίνος, Αγία Ελένη: ένα νέο ξεκίνημα για την Εκκλησία

Πώς έγινε Χριστιανός ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος και πώς βοήθησε τους Χριστιανούς; Πώς βρήκε η Αγία Ελένη τον Τίμιο Σταυρό;

πιστεύω ελεύθερα, ισαπόστολοι, ιερά προσκυνήματα

«Σήμερα, θα μάθουμε για τον Άγιο Κωνσταντίνο και την Αγία Ελένη. Μήπως ξέρει κάποιος ή κάποια κάτι γι' αυτούς;» ρωτάει η δασκάλα.

«Εγώ ξέρω ότι ήταν αυτός που καθιέρωσε το σύμβολο του Χριστού, το **χριστόγραμμα**, και το έκανε σύμβολο της αυτοκρατορίας» λέει η Δανάη.

«Νομίζω, είπε, πως καθένας μπορεί να πιστεύει όπου θέλει. Έσωσε τους Χριστιανούς από τους διωγμούς και αναγνώρισε τη χριστιανική πίστη ως επίσημη θρησκεία του κράτους» λέει ο Κωστής.

«Μπράβο. Κάπως έτσι. Ο Μέγας Κωνσταντίνος οραματίστηκε την ένωση του τότε γνωστού κόσμου. Η **κοινή πίστη στον Χριστιανισμό**, που έγινε σιγά σιγά μια πολύ δυνατή θρησκεία, οδήγησε και στο τέλος των διωγμών των Χριστιανών, δηλαδή της καταδίωξής τους για την πίστη τους. Το 313 μ.Χ., μάλιστα, υπογράφηκε το διάταγμα των Μεδιολάνων (Μιλάνο Ιταλίας), δηλαδή μια συμφωνία, που έλεγε ότι ο κάθε άνθρωπος -και όχι μόνον οι Χριστιανοί- έχει το δικαίωμα να πιστεύει ελεύθερα όπου θέλει (ανεξιθρησκία) και αυτό πρέπει να το σέβονται όλοι».

«Και η Αγία Ελένη, η μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου; Γνωρίζετε κάτι γι' αυτήν;»

«Εγώ, πήγα πέρσι το Πάσχα στα **Ιεροσόλυμα**. Εκεί έμαθα ότι τα ιερά **προσκυνήματα** -όπως ο τόπος του Μυστικού Δείπνου και ο Γολγοθάς όπου σταυρώθηκε ο Χριστός- τα ανέδειξε η Αγία Ελένη» λέει η Μαρία.

«Κι εγώ ξέρω ότι έγινε **ισαπόστολος**, δηλαδή θεωρήθηκε τόσο σημαντική για τον Χριστιανισμό, όσο οι Απόστολοι, εξαιτίας του σημαντικού έργου της!» λέει η Δανάη.

«Πολύ ωραία. Και το σημαντικότερο: Βρήκε τον **σταυρό του Χριστού!** Όταν ο Κωνσταντίνος έγινε αυτοκράτορας, η Ελένη αποφάσισε να κάνει έρευνες για την ανεύρεση του τάφου και του σταυρού του Χριστού. Πήγε στην Παλαιστίνη, όπου, ύστερα από πολλές δυσκολίες, βρήκε τον Τίμιο Σταυρό. Στη συνέχεια, έδωσε χρήματα για να χτιστούν χριστιανικοί ναοί σε πολλά μέρη της αυτοκρατορίας. Η μνήμη της τιμάται, μαζί με τον Άγιο Κωνσταντίνο, στις 21 Μαΐου, Κωνσταντίνου και Ελένης, δηλαδή».

Οι διωγμοί των Χριστιανών σταμάτησαν αμέσως.
Ο Μέγας Κωνσταντίνος προσπάθησε γι' αυτό.
Ισαποστόλοι λέγονται μητέρα και υιός,
ο Μέγας Κωνσταντίνος και η Αγία Ελένη,
που βρήκε πού υπάρχει ο Τίμιος Σταυρός.

Ας μάθουμε κι αυτό...

Το όραμα και η μεγάλη νίκη του Μ. Κωνσταντίνου:

Παραμονές της δύσκολης μάχης στη γέφυρα Μιλβία με τον Μαξέντιο, που διέθετε πολύ μεγαλύτερο στρατό, ο Μέγας Κωνσταντίνος είδε ψηλά στον ουρανό ένα σημάδι: έναν σταυρό που σχηματιζόταν με τα γράμματα Χ και Ρ. Ταυτόχρονα, άκουσε μια φωνή να του λέει: «**ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ**», δηλαδή «**Με αυτό θα νικήσεις**». Η έκπληξή του ήταν μεγάλη! Τη νύχτα είδε στον ύπνο του τον Χριστό να τον ενθαρρύνει. Όταν ξύπνησε, με εντολή του ετοιμάστηκε ένα λάβαρο που το κοντάρι του κατέληγε σε σταυρό. Πάνω σ' αυτό έβαλαν και ένα χρυσό στεφάνι με το χριστόγραμμα. Κάτω απ' αυτό, κρέμασαν ένα πολύτιμο τετράγωνο ύφασμα με τις εικόνες του αυτοκράτορα και των γιων του. Ο ενθουσιασμός των Χριστιανών στρατιωτών, όταν είδαν το λάβαρο, ήταν μεγάλος. Στη μάχη νίκησε ο Κωνσταντίνος, ο οποίος από τότε ακολούθησε πιστά τον Χριστιανισμό.

Απόσπασμα από το Διάταγμα των Μεδιολάνων

Εδώ και πολύ καιρό, αποφασίσαμε ότι η ελευθερία της θρησκείας πρέπει να είναι σεβαστή και να επιτρέπεται στον καθένα να ακολουθεί τη θρησκεία που επιθυμεί. Εγώ, ο Αύγουστος Κωνσταντίνος, κι εγώ, ο Αύγουστος Λικίνιος, στην πόλη των Μεδιολάνων, αποφασίσαμε να διασφαλίσουμε τον σεβασμό προς το Θείο, επιτρέποντας στους Χριστιανούς και σε όλους να ακολουθούν την πίστη τους ελεύθερα. Καταργούμε τις αυστηρές διατάξεις των προηγούμενων ετών και παρέχουμε την πλήρη ελευθερία θρησκευτικής έκφρασης. Για να ενημερωθούν όλοι, η διαταγή θα δημοσιευτεί παντού, ώστε κανείς να μην αγνοεί τις νέες ρυθμίσεις. Ευσεβίου, *Εκκλησιαστική Ιστορία* Χ, 5, 1-14 (διασκευή).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Το ήταν το σύμβολο του Χριστού και, ταυτόχρονα, το έμβλημα της αυτοκρατορίας του Μεγάλου Κωνσταντίνου.

- Η στον οδήγησε και στο τέλος των διωγμών.
- Με το διάταγμα των Μεδιολάνων οι Χριστιανοί κέρδισαν την τους.
- Ο Μέγας Κωνσταντίνος άκουσε μια φωνή να του λέει:
- Με το διάταγμα των Μεδιολάνων σταμάτησαν οι..... κατά των Χριστιανών.
- Ετοιμάστηκε ένα λάβαρο που το κοντάρι του κατέληγε σε.....

2 ΚΟΛΛΑΖ

Ας χωριστούμε σε πέντε ομάδες και ας δημιουργήσουμε ένα κολλάζ εμπνευσμένο από το όραμα του Μ. Κωνσταντίνου. Το κολλάζ μας μπορούμε να το συνθέσουμε με ό,τι υλικά θέλουμε (εικόνες, συνθήματα, ζωγραφιές, αντικείμενα κ.λπ.). Στολί-ζουμε την τάξη μας με τις δημιουργίες μας!

3 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Σχεδιάζουμε στον πίνακα το περίγραμμα της Αγίας Ελένης. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι είχε η Αγία Ελένη, όταν έφαχνε και τελικά βρήκε τον Τίμιο Σταυρό. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτό και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς η ιστορία της Αγίας Ελένης.

4 ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ρωτάμε κάποιον/α από το συγγενικό ή φιλικό μας περιβάλλον, που έχει επισκεφθεί τα ιερά προσκυνήματα των Ιεροσολύμων, τι του/της έκανε μεγαλύτερη εντύπωση. Πώς ένιωσε; Παρουσιάζουμε την εμπειρία του/της στην τάξη και, αν έχουμε, δείχνουμε κάποια φωτογραφία. Ποιο από τα ιερά προσκυνήματα θα θέλαμε κι εμείς να επισκεφθούμε;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε την ψηφιακή δραστηριότητα Σωστού - Λάθους.

2. ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις στο ψηφιακό κρυπτόλεξο, που αφορούν τον Άγιο Κωνσταντίνο και την Αγία Ελένη.

9. Η Εκκλησία παραμένει ενωμένη και ειρηνική με αγώνες και θυσίες

α. Λύνοντας τις διαμάχες με συνοδικό τρόπο

Πώς έλυσε η Εκκλησία τα προβλήματά της στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο;

επιλύω τη σύγκρουση

«Άρα και στην Εκκλησία υπήρχαν φασαρίες;» ρωτάει ο Κωστής.

«Ναι, κάπως έτσι. Κάποιοι άνθρωποι δεν ερμήνευαν σωστά την Αγία Γραφή, δεν κατανοούσαν τα **νοήματα** και διέδιδαν διαφορετικά διδάγματα. Ένας τέτοιος ήταν ο Άρειος, ο οποίος προκάλεσε πολλά προβλήματα στην Εκκλησία και μπέρδεψε πολύ κόσμο. Έλεγε άλλα πράγματα για τον Χριστό και την Αγία Τριάδα. Ήταν η στιγμή που η Εκκλησία έπρεπε με μια φωνή να απαντήσει. Έτσι, για να λύσει το πρόβλημα, συνεδρίασε σε Οικουμενική Σύνοδο».

«Τι είναι Οικουμενική Σύνοδος;» ρωτούν τα παιδιά.

«Είναι η **συνάντηση των επικεφαλής όλων των εκκλησιών**. Όταν προκύπτουν πολύ σοβαρά προβλήματα, που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με άλλον τρόπο, τότε συγκαλούνται οι Οικουμενικές Σύνοδοι, για να τα αντιμετωπίσουν.

Ο **Μέγας Κωνσταντίνος**, που ήταν αυτοκράτορας του Βυζαντίου, προσκάλεσε το 325 την **Α΄ Οικουμενική Σύνοδο** της Εκκλησίας στη **Νίκαια** της Βιθυνίας (στη Βορειοδυτική Μικρά Ασία). Εκεί δόθηκε η μεγάλη μάχη της Ορθοδοξίας, με πρωταγωνιστή τον Άγιο Αθανάσιο, όπως είπαμε. Αλλά πολύ σημαντικός ήταν και ο **Άγιος Σπυρίδωνας**. Αυτός, για να αποδείξει το λάθος των απόψεων του Αρείου που είχε μπερδέψει τη σχέση μεταξύ των προσώπων της Αγίας Τριάδας, έβγαλε από την τσέπη του ένα... κεραμίδι. Είπε λοιπόν πως, αν και το κεραμίδι είναι ένα, αποτελείται από τρία συστατικά: χύμα, νερό και έπειτα φωτιά, για να ψηθεί. Όπως, λοιπόν, το κεραμίδι αποτελεί ένα πράγμα, ένα αντικείμενο, μία ουσία, αλλά είναι φτιαγμένο από φωτιά, νερό και χύμα, δηλαδή τρία διαφορετικά συστατικά, έτσι και ο Θεός είναι ένας στην ουσία Του αλλά με τρία πρόσωπα (υποστάσεις): Πατέρας, Υιός και Άγιο Πνεύμα, δηλαδή η **Αγία Τριάδα**. Γι' αυτό λέγεται και «**Τριαδικός Θεός**». Τότε, έγινε θαύμα: Φλόγα βγήκε προς τα πάνω, Νερό έτρεξε προς τα κάτω, Χύμα έμεινε στα χέρια του.

Η Αγία Τριάδα

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Αφηγούμαστε στην τάξη το παράδειγμα του Αγίου Σπυρίδωνα, με το οποίο υπερασπίστηκε τον Τριαδικό Θεό. Ο/Η συντονιστής/-στρια χρησιμοποιεί όποιες τεχνικές θέλει (π.χ. μουσική), για να προκαλέσει τη φαντασία των μαθητών. Μπορεί να συνδυαστεί με διάλογο.

Η πρώτη Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας
Έργο του Βλασίου Τσοτσώνη
Μουσείο Ιερού Ναού Μεγάλου Μετεώρου

2 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Παρατηρούμε την παραπάνω βυζαντινή εικόνα όπου αναπαριστάται η σύγκληση της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου. Συζητάμε με τον/τη διπλανό/-ή μας και απαντάμε:

- Ποιο γεγονός περιγράφεται στην εικόνα;
- Γιατί έγινε αυτό το γεγονός;
- Πού έγινε αυτό το γεγονός;
- Πότε έγινε;
- Ποιοι πήραν μέρος;
- Πώς αντιμετωπίστηκαν οι αντιλήψεις του Αρείου;

3 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Για ποιους λόγους συγκαλείται μια Οικουμενική Σύνοδος;
Πόσο σημαντικό είναι, κατά τη γνώμη σας, το γεγονός της Οικουμενικής Συνόδου;

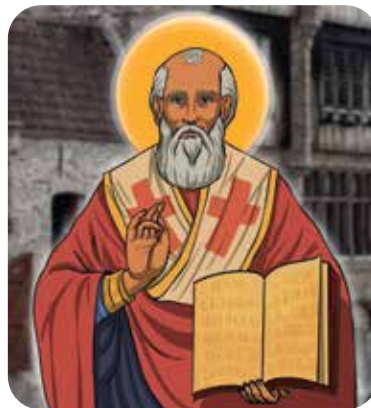
4 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

- Τι καινούργιο έμαθα στο σημερινό μάθημα;
- Ποιοι προβληματισμοί και ποια ερωτήματα μου γεννήθηκαν;
- Ποιες είναι οι σκέψεις μου για τις συγκρούσεις;
- Πώς θα μπορούσα να βοηθήσω, ώστε να επιλυθεί μια σύγκρουση;

β. Ο Αθανάσιος που ονομάστηκε Μέγας

Ποιος ήταν ο Μέγας Αθανάσιος και τι έκανε για την ενότητα της Εκκλησίας;

Ο άγιος Αθανάσιος

ειρήνη, ενότητα, Άρειος

Του Αγίου Αθανασίου σήμερα και τα παιδιά, διαβάζουν με τον δάσκαλο λίγα λόγια για τη ζωή και το έργο του: «Γεννήθηκε το 295 μ.Χ. στην Αλεξάνδρεια από γονείς Χριστιανούς. Ήταν αγωνιστής της αλήθειας. Έγινε μέχρι και Πατριάρχης Αλεξανδρείας. Επειδή υπερασπιζόταν

την Εκκλησία, τον εξόρισαν πέντε φορές και πέρασε περισσότερα από δεκαπέντε χρόνια σε εξορία. Έζησε σε σπηλιές και πολλές φορές κινδύνεψε η ζωή του. Παρά τις δυσκολίες, δεν εγκατέλειψε τον λαό. Έγραφε επιστολές, δίδασκε στα κρυφά και προσπαθούσε να στηρίζει τους πιστούς και να κρατά την Εκκλησία ενωμένη. Μάλιστα, όταν έγινε Πατριάρχης, δεν εκδικήθηκε κανέναν, αλλά συνέχισε να εργάζεται για την ενότητα. Έγραψε πολλά βιβλία και έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο κατά την **Α΄ Οικουμενική Σύνοδο (325 μ.Χ.)**.

Όταν άρχισε τη δράση του στην Αλεξάνδρεια, ένας ιερέας εκεί, ο **Άρειος**, δίδασκε ότι ο Χριστός δεν ήταν Θεός, αλλά δημιούργημα του Θεού. Με αυτό που έλεγε, προκάλεσε πολλά προβλήματα στην Εκκλησία. Ο Άγιος Αθανάσιος με τη ρητορική ικανότητά του, δηλαδή με τον γεμάτο θεολογικά επιχειρήματα δυναμικό λόγο του, τον αντιμετώπισε με επιτυχία. Έτσι, έγινε **σύμβολο για τους ορθοδόξους** στον αγώνα τους κατά των αντιλήψεων του Αρείου. Μάλιστα, βοήθησε να γραφτεί το **Σύμβολο της Πίστεως**, δηλαδή το κείμενο που αργότερα θα συμπληρωνόταν και θα γινόταν το γνωστό μας «Πιστεύω».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ

Ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/-ή μας για τη ζωή και το έργο του Μ. Αθανασίου. Έπειτα, κάνουμε μια μεγάλη κουβέντα με όλους τους συμμαθητές/-τριες μας για τα σπουδαία γεγονότα από τη ζωή του.

2 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Ο Άρειος υποστήριζε ότι ο Χριστός είναι του Θεού.
- Ο Μ. Αθανάσιος εξελέγη Πατριάρχης
- Ο Μ. Αθανάσιος συμμετείχε στις θεολογικές συζητήσεις και αντιμετώπισε τον
- Ο Μ. Αθανάσιος βοήθησε να γραφτεί το Σύμβολο της, δηλαδή το γνωστό μας «Πιστεύω».
- Ο Μ. Αθανάσιος έγινεγια τους Ορθοδόξους.
- Φίλοι και εχθροί θαύμαζαν τον Μ. Αθανάσιο για τη του ικανότητα.

3 ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ας αναζητήσουμε και ας καταγράψουμε σε ποιες στιχμές απαγγέλεται το «Πιστεύω» στην εκκλησία. Το έχουμε ακούσει ποτέ;

4 ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΤΙ ΛΕΕΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Το Σύμβολο της Πίστεως ξεκίνησε να συντάσσεται στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας (325 μ.Χ.) και ολοκληρώθηκε στη Β΄ Οικουμενική Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως (381 μ.Χ.). Ποιο είναι όμως το περιεχόμενό του; Ας το μελετήσουμε...

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε στο πρωτότυπο το κείμενο του Συμβόλου της Πίστεως.

1. Πιστεύω σε έναν Θεό, Πατέρα, Παντοκράτορα, δημιουργό του ουρανού και της γης, όλου του ορατού και του αόρατου κόσμου.
2. Πιστεύω και σε έναν Κύριο, τον Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού το μοναδικό, που γεννήθηκε από τον Πατέρα πριν από όλους τους αιώνες. Φως από φως, αληθινός Θεός από Θεό αληθινό, που γεννήθηκε και δε δημιουργήθηκε, που έχει την ίδια ουσία με τον Πατέρα, και μέσω του οποίου Υιού δημιουργήθηκαν τα πάντα.
3. Σε αυτόν που για μας τους ανθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε από τους ουρανούς και πήρε ανθρώπινη σάρκα από το Άγιο Πνεύμα και τη Μαρία την Παρθένο και έγινε άνθρωπος.
4. Και που σταυρώθηκε για χάρη μας την εποχή του Ποντίου Πιλάτου και θυσιάστηκε και ενταφιάστηκε.
5. Και που αναστήθηκε την τρίτη ημέρα, σύμφωνα με τις Γραφές.
6. Και που ανέβηκε στους ουρανούς και κάθεται δεξιά του Πατέρα.
7. Και που πάλι θα επιστρέψει με δόξα για να κρίνει τους ζωντανούς και νεκρούς, στην αιώνια Βασιλεία του Θεού.
8. Πιστεύω και στο Άγιο Πνεύμα, που είναι Κύριο ως Θεός, και δίνει τη ζωή, που προέρχεται από τον Πατέρα, και το προσκυνούμε και το δοξάζουμε μαζί με τον Πατέρα και τον Υιό, και το οποίο μίλησε με το στόμα των προφητών.
9. Πιστεύω στην Εκκλησία που είναι Μία, Αγία, Αποστολική και είναι για όλο τον κόσμο.
10. Ομολογώ ένα βάπτισμα για τη συγχώρεση των αμαρτιών.
11. Περιμένω με ελπίδα την ανάσταση των νεκρών.
12. Και τη ζωή στη μελλοντική Βασιλεία του Θεού.
Αλήθεια και μακάρι.
(απόδοση στη νέα ελληνική από τους συγγραφείς)

Διαβάζουμε το «Πιστεύω». Σημειώνουμε πέντε λέξεις που μας έκαναν εντύπωση ή μας έμειναν από το «Πιστεύω». Ο/Η κάθε μαθητής/-τρια μπορεί να επιλέξει μία λέξη και να παρουσιάσει στην τάξη τον λόγο για τον οποίο του/της τράβηξε το ενδιαφέρον.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του σημερινού μας μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: Α' Οικουμενική Σύνοδος, Άρειος.

2. ΣΕΙΡΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε μια σειρά από εικόνες του Αγίου Αθανασίου.

10. Οι Τρεις Ιεράρχες

α. Σημαντικές στιγμές του βίου τους

Ποιοι ήταν οι Τρεις Ιεράρχες; Πώς αφιερώθηκαν στον Θεό;

αφιερώνω τη ζωή μου στον Θεό, προσφέρω στον άνθρωπο έμπρακτα

Οι μαθητές/-τριες της Δ΄ Δημοτικού θα πρέπει να βοηθήσουν στην οργάνωση της **εορτής των Τριών Ιεραρχών**. Οι τέσσερις φίλοι -η Μαρία, η Δανάη, ο Κωστής και ο Πέτρος- ερευνούν στο διαδίκτυο, με τη βοήθεια του/της δασκάου/-ας τους. Μετά την έρευνα, γράφουν και πληροφορούν την τάξη:

«Στις 30 του Γενάρη η Εκκλησία μας γιορτάζει τη μνήμη των τριών Ιεραρχών. Οι τρεις Ιεράρχες είναι ο **Μέγας Βασίλειος, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και η Εκκλησία τους έχει ανακηρύξει αγίους**» ξεκινάει ο Κωστής. «Ήταν άνδρες σοφοί. Σπούδασαν στις πιο μεγάλες σχολές της εποχής τους, ακόμα και στην Αθήνα. Αγάπησαν τον Χριστό και τα ελληνικά γράμματα. Βοήθησαν τους φτωχούς και όλους όσους είχαν την ανάγκη τους και είχαν σπουδαίο ρόλο μέσα στην κοινωνία».

«Ο Μέγας Βασίλειος γεννήθηκε στην **Καισάρεια** της Καππαδοκίας. Σπούδασε Ρητορική, Γραμματική, Αστρονομία, Φιλοσοφία, Ιατρική και Γεωμετρία. Διακρίθηκε για την αφοσίωση του στην ορθόδοξη πίστη μας αλλά και για το πλούσιο φιλανθρωπικό του έργο, μοιράζοντας όλη την περιουσία του στους φτωχούς. Ίδρυσε τη **Βασιλειάδα**, ένα πολύ μεγάλο φιλανθρωπικό ίδρυμα, που περιλάμβανε νοσοκομεία, ορφανοτροφείο, ξενώνες και γηροκομείο, και είχε σκοπό τη δωρεάν περίθαλψη όσων είχαν ανάγκη. Η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του κάθε πρώτη του Γενάρη» λέει η Δανάη.

«Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος γεννήθηκε κοντά στη Ναζιανζό της Καππαδοκίας. Μετά τις σπουδές του στην Αθήνα, όπου γνώρισε και συνδέθηκε με τον Βασίλειο τον Μέγα, δίδαξε για λίγο ρητορική. Αργότερα πήγε στον Πόντο και έζησε μαζί με τον Βασίλειο ασκητικά. Ο Γρηγόριος υπήρξε Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως και βοήθησε στην αντιμετώπιση της αίρεσης του Αρείου, διατυπώνοντας με σαφήνεια τη διδασκαλία για την Αγία Τριάδα. Γι' αυτό η Εκκλησία τον ονόμασε Θεολόγο. Η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του στις 25 του Γενάρη» συνεχίζει η Μαρία.

«Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος γεννήθηκε στην **Αντιόχεια** της Συρίας περίπου το 349 μ.Χ. Σπούδασε ρητορική και θεολογία και μετά έζησε σε διάφορα μοναστήρια. Έγραψε πολλά βιβλία καθώς και την κυριακάτικη λειτουργία της Εκκλησίας μας. Έβγαζε ωραίους θρησκευτικούς λόγους, γι' αυτό ονομάστηκε «Χρυσόστομος». Εξορίστηκε στον Πόντο και μετά στην Αρμενία, όπου και πέθανε άρρωστος. Η Εκκλησία μας τιμά τη μνήμη του στις 13 Νοεμβρίου» λέει και ο Πέτρος.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΓΝΩΡΙΖΩ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΟΜΑΙ - ΕΞΕΡΕΥΝΩ

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας σκεφτούμε το εξής: «Οι τρεις Ιεράρχες θεωρούνται Πατέρες της Εκκλησίας». Συζητάμε τι σημαίνει αυτό, και κάνουμε μια έρευνα για αυτούς. Ακολουθεί συζήτηση με όλους τους συμμαθητές/-τριές μας στην τάξη.

Ο Άγιος Βασίλειος
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

2 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνουμε σε μορφή και ύφος εφημερίδας τα πιο σημαντικά γεγονότα από τη ζωή των Τριών Ιεραρχών. Ομορφαίνουμε την εφημερίδα μας με υπέρτιτλους, φωτογραφίες, εικόνες και ό,τι άλλο θέλουμε. Μπορούμε να δημιουργήσουμε και ηλεκτρονική εφημερίδα.

3 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Ας κάνουμε, με τη βοήθεια του/της δασκαλου/-ας μας, μια αναζήτηση στο διαδίκτυο για τα σοφά λόγια των Τριών Ιεραρχών. Επιλέγουμε όποια μας αρέσουν και κατασκευάζουμε σελιδοδείκτες με σοφά λόγια των Τριών Ιεραρχών!

4 ΒΡΙΣΚΩ ΤΗ ΛΕΞΗ

Ι _ _ _ _ _

Μάθαμε σήμερα για τους τρεις...

Ε _ _ _ _ _

Οι τρεις Ιεράρχες θεωρούνται Πατέρες της...

Ρ _ _ _ _ _

Η πρώτη επιστήμη που σπούδασε ο Μέγας Βασίλειος...

Α _ _ _ _ _

Έχουν ανακηρυχθεί από την Εκκλησία...

Ρ _ _ _ _

Είχαν σπουδαίο μέσα στην κοινωνία...

Χ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Έβγαζε ωραίους θρησκευτικούς λόγους, γι' αυτό ονομάστηκε...

Ε _ _ _ _ _

Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος πέθανε σε ένα τέτοιο μέρος...

Σ _ _ _ _ _

Ήταν και οι τρεις τέτοιοι άνδρες...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΣΩΣΤΟ Η ΛΑΘΟΣ;

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε ψηφιακά τη δραστηριότητα Σωστού - Λάθους που αφορά τους Τρεις Ιεράρχες.

β. Προστάτες της Παιδείας και των Γραμμάτων

Γιατί γιορτάζουμε τους Τρεις Ιεράρχες στις 30 Ιανουαρίου; Πώς καθιερώθηκε να είναι η γιορτή της Παιδείας και των Γραμμάτων;

αξία των γραμμάτων και της μόρφωσης

Και αφού όλοι μαθαίνουν για τον βίο και το έργο των Τριών Ιεραρχών, είναι ώρα για τη γιορτή. Τη γιορτή των Γραμμάτων και της Παιδείας! Όλοι συγκεντρώνονται στο μικρό θεατράκι του σχολείου. Αφού παρακολουθούν ένα σύντομο βίντεο που έχουν φτιάξει τα παιδιά για τους τρεις αγίους, τον λόγο παίρνει ο Κωστής.

«Όμως, γιατί γιορτάζουμε τη μνήμη τους στις 30 Ιανουαρίου και γιατί τη λέμε **γιορτή της Παιδείας και των Γραμμάτων;**»

«Η γιορτή τους λέγεται και Γιορτή της Παιδείας και των Γραμμάτων, γιατί και οι τρεις Ιεράρχες ήταν μεγάλοι Δάσκαλοι και Πατέρες της Εκκλησίας» λέει ο Πέτρος.

«Όσο ζούσαν, οι Τρεις Ιεράρχες μελετούσαν και καλλιεργούσαν το πνεύμα. Ήταν μεγάλοι δάσκαλοι που μας άφησαν πολλές πολύτιμες συμβουλές. Αυτό που τόνισαν και οι τρεις τους περισσότερο απ' όλα ήταν η μεγάλη σημασία που έχει να διαβάζει κανείς και να είναι μορφωμένος» εξηγεί η Μαρία.

«Μιλώντας για το καθήκον των γονιών, ο Μέγας Βασίλειος είπε: **Οι γονείς που έφεραν στον κόσμο τα παιδιά τους πρέπει να φροντίζουν για τη μόρφωσή τους**», συμπληρώνει όμορφα η Δανάη που αναφέρεται στο δικαίωμα κάθε παιδιού να μορφώνεται.

Η γιορτή ολοκληρώνεται και όλοι τώρα γνωρίζουν τη σημασία των τριών αυτών Αγίων για τη ζωή μας, το σχολείο και την Εκκλησία.

*Τρία αστέρια φωτεινά, τη λάμψη του Θεού σκορπούν,
λόγια για γράμματα, αγάπη και παιδεία
ήρθαν στον κόσμο για να πουν.*

Ας μάθουμε κι αυτό...

Γιατί γιορτάζουμε και τους τρεις μαζί;

Στα χρόνια του αυτοκράτορα Αλεξίου του Κομνηνού (1081-1118 μ.Χ.) ξέσπασε στην Κωνσταντινούπολη μεγάλη διαμάχη ανάμεσα στους μορφωμένους ανθρώπους σχετικά με το ποιος από τους τρεις Ιεράρχες ήταν ανώτερος. Διαφωνούσαν τόσο πολύ μάλιστα, που ο λαός χωρίστηκε σε Ιωαννίτες, Βασιλείτες και Γρηγορίτες, ανάλογα με ποιον υποστήριζαν περισσότερο. Τη διαφωνία αυτή διόρθωσε ο Μητροπολίτης Ιωάννης, ο οποίος πρότεινε να εορτάζονται από κοινού στις 30 Ιανουαρίου, γιατί και οι τρεις Ιεράρχες είναι ισότιμοι και το ίδιο σημαντικοί. Η Εκκλησία μας, πολύ σοφά, διάλεξε τρεις Ιεράρχες για προστάτες της Παιδείας μας, λόγω της διδασκαλίας τους και της μεγάλης μόρφωσής τους.

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟ

(Ψάλλεται στην εκκλησία στις 30 Ιανουαρίου, γιορτή των Τριών Ιεραρχών)

Αυτά τα τρία φωτεινά αστέρια που παίρνουν λάμψη από τον Θεό,
αυτούς που φώτισαν την οικουμένη με τη θεική διδασκαλία,
αυτά τα ποτάμια της σοφίας που ξεδίψασαν όλη την πλάση με τη γνώση του Θεού,
τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο τον Θεολόγο και τον Ξακουστό Ιωάννη που τα λόγια
του ήταν χρυσάφι,
όλοι εμείς που θαυμάζουμε τη σοφία τους, ας μαζευτούμε να τους τιμήσουμε με
ύμνους, γιατί αυτοί πάντοτε παρακαλούν τον Θεό για μας.

Συνδεόμαστε εδώ για να διαβάσουμε το Απολυτίκιο, όπως ψάλλεται στην Εκκλησία.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΖΩΓΡΑΦΙΖΟΥΜΕ

Με αφορμή το απολυτίκιο, ας δημιουργήσουμε, σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/-ή μας, μια ζωγραφιά που θα προσφέραμε στους Τρεις Ιεράρχες.

2 ΣΩΣΤΟ Η ΛΑΘΟΣ:

- α) Οι Τρεις Ιεράρχες υπήρξαν πραγματικά σπουδαίοι δάσκαλοι.
- β) Η μνήμη των Τριών Ιεραρχών γιορτάζεται στις 30 Δεκεμβρίου.
- γ) Η συμβουλή των Τριών Ιεραρχών προς τους γονείς είναι να φροντίζουν τα παιδιά να μην κουράζονται από το διάβασμα.
- δ) Η ημέρα γιορτής των Τριών Ιεραρχών λέγεται και ημέρα γιορτής της Παιδείας και των Γραμμάτων.
- ε) Ο Μέγας Βασίλειος ήταν ανώτερος από τους δύο άλλους Ιεράρχες.

3 ΚΟΛΛΑΖ - ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΣ

«Οι μέλισσες ούτε σε όλα τα άνθη πλησιάζουν ούτε προσπαθούν να τα σηκώσουν ολόκληρα, αλλά παίρνουν ό,τι τους είναι χρήσιμο και φεύγουν» λέει ο Μ. Βασίλειος (Ομιλία προς τους νέους: Για το πώς να ωφελούνται από τα ελληνικά γράμματα).

- α) Φτιάχνουμε ένα κολάζ με τη ζωή και την εργατικότητα των μελισσών.
- β) Σκεφτόμαστε παραδείγματα από τη ζωή μας που δείχνουν ότι χρησιμοποιούμε μόνο ό,τι και όσα μας είναι χρήσιμα, χωρίς να στερείται κάτι κάποιος εξαιτίας μας.

4 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

Ο Μέγας Βασίλειος λέει: «Το ψωμί που αποθηκεύεις είναι του πεινασμένου, τα ρούχα που συσσωρεύεις είναι του γυμνού, τα παπούτσια που τα 'χεις και σαπίζουν είναι του ξυπόλυτου, τα λεφτά που θάβεις, για να μη σ' τα κλέψουν, είναι του φτωχού. Είναι τόσο αυτοί που αδικείς, όσοι αυτοί που θα μπορούσες να βοηθήσεις» (Ομιλία του Μ. Βασιλείου για την Πλεονεξία).

Ας γίνουμε ηθοποιοί! Εμπνεόμαστε από το παραπάνω απόσπασμα με τα λόγια του Μ. Βασιλείου και δημιουργούμε ένα μικρό θεατρικό. Ο/Η δάσκαλος/-α καθοδηγεί τη δραστηριότητα, μοιράζοντας ρόλους. Τα μέλη των ομάδων μπαίνουν στους ρόλους που τους ανατίθενται και προσπαθούν να αναδείξουν τι εννοεί ο Μ. Βασίλειος.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε τον ψηφιακό εννοιολογικό χάρτη με θέμα «Η σημασία της μόρφωσης».

11. Μακριά από την πόλη: Ο Μέγας Αντώνιος συναντά τον Θεό

Ποιος ήταν ο Μέγας Αντώνιος και πώς συνδέεται το όνομά του με τον μοναχισμό;

μοναχική ζωή, σύνδεση με τον Θεό

Τα παιδιά σήμερα πηγαίνουν εκδρομή στα **μοναστήρια** των Μετεώρων! Καθώς πλησιάζουν με το λεωφορείο και βλέπουν τους μεγάλους βράχους, πάνω στους οποίους είναι χτισμένα τα μοναστήρια, η δασκάλα ρωτά: «Ξέρει κανείς τι είναι ο **μοναχισμός** και πώς ξεκίνησε;»

Κανείς δεν απαντάει. «Μήπως ξέρετε τον **Άγιο Αντώνιο**;»

Ο Αντώνης σηκώνει το χέρι. «Εγώ, κυρία, ξέρω ότι ήταν μοναχός!»

«Δηλαδή;», τον προτρέπει η δασκάλα να συνεχίσει.

«Όταν έχασε τους γονείς του, θυμήθηκε τα λόγια του Χριστού, που είπε: **Αν θέλεις να είσαι τέλειος, πούλησε την περιουσία σου, δώσε τα χρήματα στους φτωχούς και ακολούθησέ με. Έτσι, θα αποκτήσεις θησαυρό στον ουρανό** (Ευαγγέλιο Ματθαίου 19:21). Ο Αντώνιος, λοιπόν, πούλησε όλα του τα κτήματα, που ήταν πολλά, και μοίρασε τα χρήματα στους φτωχούς και στους δυστυχισμένους. Πήγε την αδερφή του σε ένα μοναστήρι, για να γίνει μοναχή, κι εκείνος έγινε **ασκητής**.

«Α, μάλιστα, τι είναι ασκητής, δηλαδή;» ρωτάει η δασκάλα.

«Να, πήγε να μείνει μόνος του στην έρημο, για να αφιερωθεί στον Θεό».

«Πολύ ωραία, Αντώνη, μπράβο. Εκεί που πήγε, γνώρισε και άλλους σαν κι αυτόν. Άλλαξε διάφορες τοποθεσίες, έμεινε σε σπηλιές με άγρια ζώα και σε μέρη έρημα. Είκοσι ολόκληρα χρόνια προσευχόταν και νήστευε».

«Μπορούμε να πάμε να δούμε κάποιον ασκητή σαν τον Άγιο Αντώνιο;» ρωτούν τα παιδιά.

«Όχι, εμείς τώρα θα δούμε μοναστήρια **κοινόβια**, όπου ζουν πολλοί μοναχοί μαζί. Ασκητές δεν μπορούμε να δούμε. Οι ασκητές και οι ερημίτες ζουν μόνοι τους, μακριά, σε απομονωμένα μέρη».

*Πόδια στη γη, βλέμμα στον ουρανό,
ο μοναχός προσεύχεται,
για όλο τον κόσμο εύχεται.*

1 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ποια ήταν τα κύρια σημεία της ζωής του Μεγάλου Αντωνίου; Ας απαντήσουμε σε μια σύντομη παράγραφο.

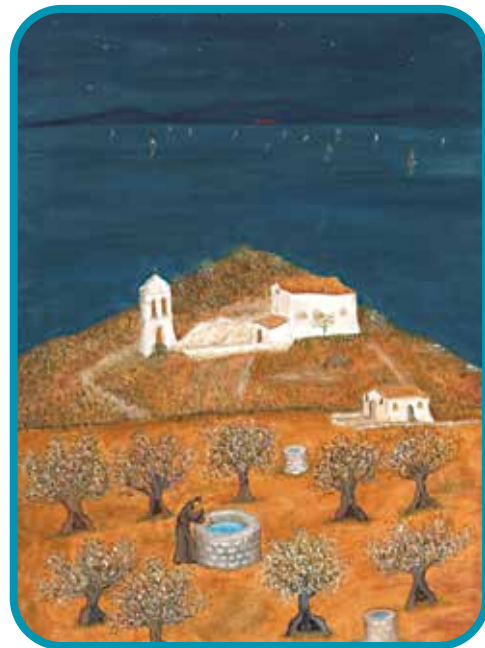
Ο Άγιος Αντώνιος (λεπτομέρεια)
Έργο του Γεωργίου Κόρδη

2 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα το περίγραμμα ενός/μιας μοναχού/-ής της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι έχει ο/η μοναχός/-ή. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτόν/-ήν και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς ο βίος ενός/μιας μοναχού/-ής.

Για κάτι υπόθεσες ψυχικές
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

3 ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ας βρούμε φωτογραφίες ή ας φτιάξουμε ζωγραφιές σχετικές με τη μοναχική ζωή (μπορούμε να δουλέψουμε είτε ατομικά είτε σε ομάδες). Έχουμε, όμως, έναν στόχο! Πρέπει να βάλουμε τις εικόνες μας σε μια σειρά, ώστε να «αφηγούνται» μια ιστορία που να σχετίζεται με όσα είπαμε στο μάθημά μας. Έπειτα, παρουσιάζουμε τις δημιουργίες μας στην τάξη, ενώ αφηγούμαστε την ιστορία που σκεφτήκαμε!

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: ερημίτης, μοναχισμός.

12. Η διαμάχη για τις εικόνες

α. Εικονομαχία

Τι ήταν η Εικονομαχία και ποια γεγονότα οδήγησαν σ' αυτήν;

φανατισμός, σύγκρουση

Την Παρασκευή η δασκάλα αποχαιρετά τα παιδιά, βάζοντάς τους μια ομαδική εργασία. Θα πρέπει να βρουν τι το ιδιαίτερο έχει η Κυριακή που έρχεται. Να της το απαντήσουν τη Δευτέρα.

Τη Δευτέρα, πρωί-πρωί, τα παιδιά είναι έτοιμα. Σηκώνονται με τη σειρά οι ομάδες και εξηγούν:

«Την Κυριακή που μας πέρασε γιορτάσαμε την **Κυριακή της Ορθοδοξίας!** Δηλαδή τη γιορτή των εικόνων! Όλα ξεκίνησαν κατά την **Εικονομαχία**. Όπως λέει και η λέξη, έγινε μάχη για τις χριστιανικές εικόνες».

«Τότε, ο λαός είχε χωριστεί σε δύο αντίπαλα μέρη: Κάποιοι Χριστιανοί, οι **Εικονολάτρες**, προσκυνούσαν τις εικόνες με μια υπερβολή. Προσκυνούσαν το ξύλο και το χρώμα της εικόνας. Θεωρούσαν πως τα **υλικά** είναι θαυματουργά, χρησιμεύουν ως φάρμακο και άλλα παρόμοια. Η άλλη πλευρά πήγε στο άλλο άκρο. Δεν ήθελαν να υπάρχουν καθόλου εικόνες και

δε **δέχονταν να απεικονίζονται με κανέναν τρόπο** τα ιερά πρόσωπα του Χριστού, της Παναγίας και των Αγίων. Αυτοί, λοιπόν, άρχισαν να **καταστρέφουν** εικόνες, να τις καίνε, να βάφουν με ασβέστη τις μορφές και να κυνηγούν όσους λάτρευαν και προσκυνούσαν τις εικόνες. Αυτοί ήταν οι **Εικονομάχοι**».

«Οι εικονομάχοι επιτέθηκαν σε μοναστήρια, καταδίωξαν μοναχούς και κατέστρεψαν όποια εικόνα βρήκαν. Χάρη όμως σε μια Οικουμενική Σύνοδο, η εικονομαχία καταδικάστηκε. Ακολούθησε μια περίοδος με μεγάλες συγκρούσεις. Ώσπου μια

γυναίκα, η **Θεοδώρα**, μητέρα του αυτοκράτορα Μιχαήλ Γ', με τους συνεργάτες της, αποφάσισε την τελική **αναστήλωση των εικόνων**, δηλαδή ότι οι εικόνες δε θα καταστρέφονται και θα τιμώνται. Αυτό γιορτάζουμε την **Κυριακή της Ορθοδοξίας**».

«Τελικά, αποφασίστηκε ότι οι εικόνες δε θα ήταν πια απαγορευμένες. Όμως, ούτε οι εικονολάτρες είχαν δίκιο ούτε οι εικονομάχοι. **Η λατρεία και η τιμή προς τις εικόνες έχει να κάνει με το πρωτότυπο πρόσωπο που εικονίζεται και όχι με το ξύλο, τα χρώματα κ.λπ.** Αυτά είναι απλά το μέσον με το οποίο μπορούμε να δούμε εμείς οι άνθρωποι τα ιερά πρόσωπα. Γιατί όλα ο άνθρωπος θέλει να τα βλέπει και να τα νιώθει κοντά του».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνουμε σε μορφή και ύφος εφημερίδας γεγονότα και πληροφορίες για την περίοδο της Εικονομαχίας. Ομορφαίνουμε την εφημερίδα μας με υπέρτιτλους, φωτογραφίες, εικόνες και ό,τι άλλο θέλουμε. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας να γίνει και με μορφή ειδησεογραφικής ιστοσελίδας, ηλεκτρονικά.

2

ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ ΤΗ ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΓΡΑΦΙΑ

Ας γίνουμε καλλιτέχνες! Χρησιμοποιώντας είτε τους μαρκαδόρους μας είτε τις τέμπρες μας, δημιουργούμε μια ζωγραφιά με θέμα: «Η Κυριακή της Ορθοδοξίας». Κρεμάμε τις ζωγραφιές μας σε ένα σκοινί που έχει τοποθετεί στην τάξη, ώστε να θαυμάσουμε τα έργα όλων των συμμαθητών/-τριών μας.

3

ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

- α) Στην Οικουμενική Σύνοδο αποφασίστηκε ότι κατά την προσκύνηση των εικόνων η λατρεία των πιστών απευθύνεται στο εικονιζόμενο πρόσωπο.
- β) Οι εικονομάχοι υπερασπίζονταν τη λατρεία των εικόνων.
- γ) Η αυτοκράτειρα Θεοδώρα έδωσε λύση στη διαμάχη.
- δ) Η Οικουμενική Σύνοδος αποφάσισε την κατάργηση των εικόνων.
- ε) Την αναστήλωση των εικόνων τη γιορτάζει η Χριστιανοσύνη την Κυριακή της Ορθοδοξίας.
- στ) Σύμφωνα με την απόφαση της Οικουμενικής Συνόδου, η λατρεία των εικόνων ήταν προς το υλικό από το οποίο ήταν φτιαγμένες και όχι προς το πρόσωπο που απεικόνιζαν.

4

ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα ή σε χαρτί μέτρου το περίγραμμα ενός εικονομάχου. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι είχε ο εικονομάχος κατά τη διάρκεια της εικονομαχίας. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτόν και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς η περίοδος της εικονομαχίας.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν την Οικουμενική Σύνοδο.

β. Οι εικόνες βοηθούν να έρθουμε πιο κοντά στον Θεό

Ποια είναι η αξία των εικόνων στη ζωή του Χριστιανού;

Ποια είναι η αξία των εικόνων στη ζωή του Χριστιανού;

Σήμερα, με αφορμή την παρουσίαση των εργασιών για την Κυριακή της Ορθοδοξίας, η δασκάλα έχει στα παιδιά μια μεγάλη έκπληξη. Έχει έρθει στην τάξη ο κύριος Προκόπης! Ο κύριος Προκόπης είναι ένας αγιογράφος. Τα παιδιά μπορούν να του κάνουν όποια ερώτηση θέλουν και, έπειτα, εκείνος θα τους δείξει πώς ζωγραφίζεται μια εικόνα αγίου.

«Γιατί όμως είναι τόσο σημαντικές οι εικόνες για τους Χριστιανούς;» ρωτάει η Μαρία.

«Οι εικόνες είναι **παράθυρα στη Βασιλεία του Θεού**. Οι εικόνες χρησιμοποιούνται μέσα στην εκκλησία, ως κομμάτι της **έκφρασης της πίστης**, αλλά και μέσα στα σπίτια. Η εικόνα για τον πιστό Ορθόδοξο Χριστιανό αποτελεί μια μορφή προσευχής. Αλλά και για τον αγιογράφο είναι προσευχή όλη η διαδικασία της δημιουργίας της εικόνας» απαντά ο κύριος Προκόπης.

«Και τι ζωγραφίζει, συνήθως, ο αγιογράφος;»

«Οι περισσότερες εικόνες απεικονίζουν συνήθως θέματα από τη ζωή του Χριστού, από τη ζωή της μητέρας του, από σκηνές της Βίβλου ή από τις ζωές των αγίων. Στις εικόνες επίσης ο πιστός βλέπει πληροφορίες για τη ζωή και το μαρτύριο του κάθε αγίου. Μάλιστα, λέμε πως οι εικόνες είναι τα **βιβλία των αγραμμάτων**, διότι παλαιότερα, όταν πολλοί άνθρωποι δεν ήξεραν να διαβάζουν και δεν μπορούσαν να μελετήσουν την Αγία Γραφή, μπορούσαν να κοιτάζουν τις αγιογραφίες στην εκκλησία».

«Εγώ έχω δει την εικόνα της Γέννησης και είναι πραγματικά πολύ εντυπωσιακή» λέει η Μαρία. «Μπορεί κανείς να δει μέσα όλη την ιστορία. Το ίδιο και η εικόνα της Ανάστασης!»

Στη συνέχεια, ο κύριος Προκόπης τούς δείχνει τα χρώματα, τα πινέλα και στήνει τον καμβά του. Ξεκινά να ζωγραφίζει και όλοι κοιτάζουν μαγεμένοι.

*Μέσα στα μάτια των αγίων ανοίγεται ο ουρανός,
σε κάθε εικόνα που φιλώ, υπάρχει ο Χριστός.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

«Οι εικόνες είναι παράθυρα στη Βασιλεία του Θεού»

Γράφουμε στον πίνακα την παραπάνω πρόταση. Ας ανταλλάξουμε απόψεις και εντυπώσεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

2 ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΔΙΛΗΜΜΑ

Κάποιος/α από την ομάδα της τάξης αναρωτιέται για το αν είναι απαραίτητες οι ιερές εικόνες στη ζωή ενός ορθόδοξου Χριστιανού. Οι υπόλοιποι/-ες σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζουν η μια την άλλη, δημιουργώντας έναν διάδρομο. Ο χαρακτήρας περπατάει αργά στον διάδρομο και κάθε μέλος της ομάδας του λέει: α) φράσεις που νομίζει ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του, ή β) σκέψεις που αυτοί/-ές έχουν για τον χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους. Ο χαρακτήρας περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μετά από αυτήν τη διαδικασία. Ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετική με το θέμα.

3 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα της Ανάστασης, απαντάμε στα ερωτήματα, συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας, μοιραζόμαστε ιδέες και βρίσκουμε απαντήσεις.

α. Τι βλέπουμε στην εικόνα;

β. Τι νομίζουμε ότι συμβαίνει;

γ. Για τι αναρωτιόμαστε;

Ανάσταση
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ
Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν την Ανάσταση.

13. Το φως της πίστης μέσα στην Τουρκοκρατία

Πώς το Οικουμενικό Πατριαρχείο διαφύλαξε την ορθόδοξη πίστη κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας; Ποιο είναι το φωτεινό παράδειγμα των νεομαρτύρων;

προστατεύω, άγιοι

Σήμερα στο σχολείο έχει έρθει ένας ιστορικός να μιλήσει στα παιδιά για την απελευθέρωση της Ελλάδας το 1821 και για το πώς βοήθησαν το έθνος η Εκκλησία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο. «Η **Ορθοδοξία** και το **Οικουμενικό Πατριαρχείο** αντιστάθηκαν στην υποδούλωση των Ελλήνων. Υπήρχαν φωτισμένοι άνθρωποι που οδηγούσαν τον λαό, προστατεύαν τα γράμματα και την ελληνική παιδεία. Αλλά και οι νεομάρτυρες ήταν φωτεινά παραδείγματα».

«Νομίζω ξέρω έναν!» λέει ο Πέτρος.

«Για πες μας» λέει ο ιστορικός.

«Ο Κοσμάς ο Αιτωλός;»

«Μπράβο! Ακριβώς, ο **Κοσμάς ο Αιτωλός**, γνωστός και ως «**Πατροκοσμάς**». Ο Κοσμάς ο Αιτωλός ήταν μοναχός στο Άγιο Όρος, αλλά το 1759 εγκατέλειψε το μοναστήρι και πήγε στην Ήπειρο, στη Δυτική και στη Βόρεια Ελλάδα, για να εμποδίσει τον εξισλαμισμό των Χριστιανών· δηλαδή, να εμποδίσει τους μουσουλμάνους που ήθελαν να αλλάξουν πίστη στους Χριστιανούς. Χωρίς τους **νεομάρτυρες** και τους **φωτισμένους ανθρώπους της Εκκλησίας**, οι Έλληνες θα είχαν χάσει γρήγορα την ταυτότητά τους».

«Γιατί, όμως, λέγονται **νεομάρτυρες**;»

«Νεομάρτυρες ονομάζονται όσοι έχασαν τη ζωή τους για την πίστη τους στον Χριστό, από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης και μετά. Έγιναν μάρτυρες σε νεότερους χρόνους, δηλαδή. Υπήρχαν και δυναμικές γυναίκες νεομάρτυρες, όπως η **Φιλοθέη η Αθηναία** και η **Αγία Ακυλίνα**. Έδωσαν ελπίδα μέσω της πίστης, έδειξαν θάρρος και προετοίμασαν την Επανάσταση!»

Ας μάθουμε κι αυτό...

Αγία Φιλοθέη η Αθηναία

Η αγία Φιλοθέη η Αθηναία ήταν κόρη πλουσίων και ζούσε σε ένα αρχοντικό στην Πλάκα της Αθήνας. Όταν έμεινε μόνη της στη ζωή, έγινε καλόγρια και έχτισε μοναστήρια στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα. Βοήθησε να μορφωθούν αρκετές νεαρές κοπέλες και, μάλιστα, έκρυψε πολλές στο μοναστήρι της, για να μην τις πάρουν οι Οθωμανοί. Φρόντιζε όμως και για τους φτωχούς και τους ταλαιπωρημένους: στην περιοχή του Ψυχικού, στην Αθήνα, άνοιξε ένα πηγάδι, ώστε να ξεκουράζονται και να δροσίζονται αυτοί που δούλευαν κάτω από τον ήλιο. Σύμφωνα με την παράδοση, από αυτήν την καλή πράξη της -το «ψυχικό» που έκανε- πήρε το όνομά της η περιοχή. Το φιλανθρωπικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό και εθνικό έργο της ήταν σπουδαίο. Αυτό εξόργισε τους Οθωμανούς, οι οποίοι της ζήτησαν να αρνηθεί τον Χριστό και να επιστρέψει στην κοσμική ζωή της πλουσίας. Εκείνη αρνήθηκε, κι έτσι τη σκότωσαν. Η μνήμη της τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία στις 19 Φεβρουαρίου.

Φιλοθέη η Αθηναία
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

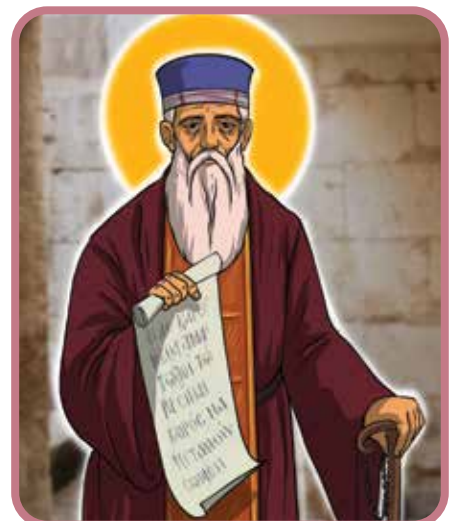
1 ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

Την περίοδο εκείνη έδρασαν οι μεγάλοι Δάσκαλοι του Γένους. Έχεις ακούσει για αυτούς; Ξέρεις ποιοι είναι; Ας αναζητήσουμε πληροφορίες για τη δράση τους και ας σταθούμε σε όποιον μας κεντρίσει περισσότερο το ενδιαφέρον. Αφού μελετήσουμε την ιστορία του, θα σκεφτούμε ερωτήσεις που θα του κάναμε, αν τον είχαμε μπροστά μας. Δηλαδή, θα φανταστούμε ότι παίρνουμε συνέντευξη από έναν μεγάλο Δάσκαλο του Γένους και μπορούμε να τον ρωτήσουμε ό,τι θέλουμε!

2 ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Πραγματοποιούμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας, μια έρευνα στο διαδίκτυο για τη δράση του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού που ίδρυσε σχολεία κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Καταγράφουμε όσα μας έκαναν εντύπωση ή θεωρούμε ενδιαφέροντα για να τα μοιραστούμε με τους συμμαθητές/-τριές μας. Παρουσιάζουμε όσα εντοπίσαμε και σημειώσαμε στην τάξη.

Κοσμάς ο Αιτωλός

3 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Ποιοι ονομάζονται νεομάρτυρες; Ποια ήταν η δράση τους; Τι θαυμάζουμε περισσότερο από τη ζωή και το έργο τους;

4 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

- Τι καινούργιο έμαθα στο σημερινό μάθημα;
- Ποιοι προβληματισμοί και ποια ερωτήματα μου γεννήθηκαν;
- Ποιες είναι οι σκέψεις μου για τον ρόλο της Εκκλησίας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας;
- Πώς θα μπορούσα να βοηθήσω, εάν ζούσα εκείνη την περίοδο;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: Οικουμενικό Πατριαρχείο, τουρκοκρατία.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις που αφορούν τους νεομάρτυρες.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΕΙΚΟΝΑ

Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε εικόνα που μας δείχνει το μαρτύριο της Αγίας Ακυλίνας. Πρόκειται για έργο του Γεωργίου Κόρδη.

14. Η Εκκλησία την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

α. Περιστατικά από την περίοδο του 1940

*Τι είναι ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος;
Πώς προστάτεψε η Εκκλησία τους ανθρώπους σε αυτόν τον πόλεμο;*

πόλεμος, προστασία, παρηγοριά

Η ενημέρωση από τον ιστορικό συνεχίζεται. Όλοι στο θεατράκι του σχολείου ακούν για σημαντικά γεγονότα της νεότερης ιστορίας. Τώρα μιλούν για τον **Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο**. «Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος διήρκεσε από το 1939 έως το 1945. Συμμετείχαν σε αυτόν χώρες από όλο τον κόσμο και επηρέασε όλο τον πλανήτη. Γι' αυτό ονομάζεται παγκόσμιος. Στη Γερμανία κυβερνούσε ο **Αδόλφος Χίτλερ**, που άρχισε να επιτίθεται σε πολλές χώρες με τον **στρατό των Ναζί**. Στην Ιταλία εξουσίαζαν οι φασίστες του **Μουσολίνι**. Η Ελλάδα γέμισε Ιταλούς και Γερμανούς κατακτητές, ενώ οι Έλληνες αγωνίζονταν να σώσουν την πατρίδα. Οι Γερμανοί Ναζί σκότωναν Εβραίους, τσιγγάνους, μαύρους, ανθρώπους με αναπηρίες και άλλες ομάδες ανθρώπων. Μάλιστα, σκότωσαν τόσους πολλούς, που σχεδόν τους εξαφάνισαν».

«Μα δεν μπορούσε κάποιος να κάνει κάτι για να σώσει τους ανθρώπους και να διώξει τους Ναζί;» ρωτούν τα παιδιά πολύ ανήσυχα.

«Παιδιά, ο πόλεμος είναι πολύ άγριος και ένας παγκόσμιος πόλεμος είναι πολύ δύσκολο να σταματήσει. Όμως, ο λαός δεν ήταν μόνος. Κατά τη **γερμανική κατοχή**, όσο διάστημα δηλαδή οι Έλληνες ήταν κατακτημένοι από τους Γερμανούς Ναζί, η **Εκκλησία** ήταν παρηγοριά και μεγάλη βοήθεια για τον ταλαιπωρημένο λαό, τους φαντάρους, τις χήρες και τα ορφανά. Η Εκκλησία έπαιξε και έναν άλλο σημαντικό ρόλο: δημιούργησε το πανελλήνιο δίκτυο παροχής βοήθειας, τον **Εθνικό Οργανισμό Χριστιανικής Αλληλεγγύης** (Ε.Ο.Χ.Α.). Ο Ε.Ο.Χ.Α. εξασφάλισε διατροφή, περίθαλψη και σωτηρία στον λαό που πεινούσε και υπέφερε. Πολλοί ιερείς, μάλιστα, έχασαν και τη ζωή τους σε αυτόν τον αγώνα, διότι εκτελέστηκαν».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΙΡΟΥ

Ας εκφράσουμε τα συναισθήματά μας με σύμβολα! Ένας/μία τοποθετεί στο πάτωμα εικόνες από μετεωρολογικά σύμβολα με διαβάθμιση (κεραυνούς, σύννεφα,

ήλιο, ουράνιο τόξο κ.λπ.). Έπειτα, εκφωνεί τις παρακάτω προτάσεις και οι υπόλοιποι/ες στέκονται δίπλα στα σύμβολα που τους/τις εκφράζουν στην αντίστοιχη πρόταση που ακούν (όποιος/α επιθυμεί, μπορεί να προσθέσει και δικές του/της ιδέες - προτάσεις).

- Πώς πιστεύετε ότι ένιωθαν όσοι έζησαν την εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου;
- Πώς νιώθει ένας λαός, όταν στη χώρα του επικρατεί ειρήνη;
- Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα συναισθήματα των Γερμανών Ναζί;
- Πώς ένιωθαν οι άνθρωποι για την Εκκλησία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου;

2 ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΗΛΟ

Ας δημιουργήσουμε σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/-ή μας μια τιμητική πλακέτα για τους ιερείς που έχασαν τη ζωή τους στον αγώνα του Ε.Ο.Χ.Α. Το δημιούρημά μας θα πάρει μορφή με τη χρήση πηλού ή πλαστελίνης.

3 ΚΟΛΛΑΖ

Ας χωριστούμε σε ομάδες 4-5 ατόμων και ας φτιάξουμε ένα κολλάζ για την ειρήνη. Τα μέλη της κάθε ομάδας θα βρουν φωτογραφίες που συνδέονται με την έννοια της «ειρήνης» και θα συνθέσουν ένα κολλάζ με αυτές. Στο επόμενο μάθημα θα γίνει η παρουσίαση των κολλάζ στην τάξη.

4 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ:

- Τι καινούργιο έμαθα στο σημερινό μάθημα;
- Ποιοι προβληματισμοί και ποια ερωτήματα μού γεννήθηκαν;
- Ποιες είναι οι σκέψεις μου για τον πόλεμο;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: γερμανική κατοχή, παρηγοριά.

β. Το Εβραϊκό Ολοκαύτωμα και η στάση της Εκκλησίας

Πώς βοήθησαν οι Χριστιανοί τους Εβραίους κατά το Ολοκαύτωμα;

βία, αλληλεγγύη

Την επόμενη μέρα, επισκέπτονται το Εβραϊκό Μουσείο. Ο ιστορικός εκεί, εξηγεί: «Όπως σε πολλές χώρες της Ευρώπης, έτσι και στην Ελλάδα, με εντολή του Αδόλφου Χίτλερ, σχεδόν

όλοι οι Εβραίοι Έλληνες πολίτες μαζεύτηκαν με τρένα και μεταφέρθηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Πολωνία. Ολόκληρες οικογένειες -άνδρες, γυναίκες και παιδιά- ταξίδευαν για πολλές μέρες. Μόλις έφταναν, τους συγκέντρωναν σε ειδικούς χώρους και τους σκότωναν, αφού πρώτα κάποιους τους έβαζαν να δουλέψουν για ένα διάστημα πάρα πολύ σκληρά. Η μαζική αυτή δολοφονία ονομάστηκε **Ολοκαύτωμα**.

Τα παιδιά δεν μπορούν να καταλάβουν. «Μα, γιατί ήθελε να σκοτώσει τους Εβραίους;»

«Είναι πολύ δύσκολο να το εξηγήσουμε

όλο αυτό και να βρούμε μια λογική αιτία. Τίποτα δε δικαιολογεί την αφαίρεση της ανθρωπίνης ζωής. Όμως, πρέπει να κοιτάμε το καλό, ακόμα και μέσα στο σκοτάδι. Φωτεινά παραδείγματα **αλληλεγγύης** ήταν κάποιοι **Χριστιανοί** στην Ελλάδα που βοήθησαν τους Εβραίους συνανθρώπους τους και τους έκρυψαν στα σπίτια τους, για να μην τους βρουν οι Γερμανοί Ναζί. Κάποια εβραιόπουλα ελληνόπουλα σώθηκαν χάρη στους καλούς τους φίλους και γείτονες Χριστιανούς. Τους έκρυβαν στα υπόγεια, στις ντουλάπες, σε κρυμμένους χώρους των σπιτιών, μέχρι να λήξει ο πόλεμος. Δυστυχώς, όμως, δεν έκαναν όλοι το ίδιο. Χάθηκαν εκατομμύρια ψυχές Εβραίων.

»Φωτισμένοι **ιεράρχες** προστάτευαν τους Εβραίους, κρύβοντάς τους ή δίνοντάς τους πλαστά πιστοποιητικά βάπτισης, για να φαίνονται Χριστιανοί. Για τη γενναιότητά τους, πολλοί από αυτούς τιμήθηκαν με τον τίτλο «**Δίκαιος των Εθνών**» από τους Εβραίους, μετά τον πόλεμο. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο **Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Δαμασκηνός**, ο οποίος αντιτάχθηκε στους Γερμανούς και ζήτησε δημόσια να σταματήσουν τις διώξεις. Αντίστοιχα, ο **Μητροπολίτης Ζακύνθου Χρυσόστομος**, σε συνεργασία με τον δήμαρχο Δ. Καρρέρ, κατάφεραν να σώσουν τους Εβραίους της Ζακύνθου. Όταν οι Γερμανοί ζήτησαν κατάλογο των Εβραίων, ο μητροπολίτης έδωσε μόνο δύο ονόματα: το δικό του και του δημάρχου».

Χέρια που κρατούν το εξάκτινο αστέρι του Δαβίδ, σύμβολο της Ιουδαϊκής παράδοσης.

Μία σελίδα ιστορίας

Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο: Η «Θεσσαλονικιά Άννα Φρανκ»

Η Ελληνίδα Εβραία Ροζίνα Ασσέρ Πάρδο, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν 10 ετών. Λόγω των Γερμανών Ναζί, αναγκάστηκε να ζήσει με την οικογένειά της για 548 ημέρες, σχεδόν ενάμιση χρόνο, κρυμμένη σε ένα διαμέρισμα Χριστιανών στην οδό Τσιμισκή της Θεσσαλονίκης. Μέσα στην απόλυτη σιωπή, για να μην τη βρουν οι Γερμανοί Ναζί, κρατούσε ένα ημερολόγιο σε ένα τετράδιο όπου έγραφε τα παιδικά της όνειρα. Αργότερα, η ηλικιωμένη πια Ροζίνα, κατέγραψε τις αναμνήσεις της σε ένα βιβλίο με τίτλο «548 Ημέρες με Άλλο Όνομα».

(στο εξώφυλλο του βιβλίου διακρίνεται το τετράδιο-ημερολόγιο, στο οποίο έγραφε η δεκάχρονη Ροζίνα)

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

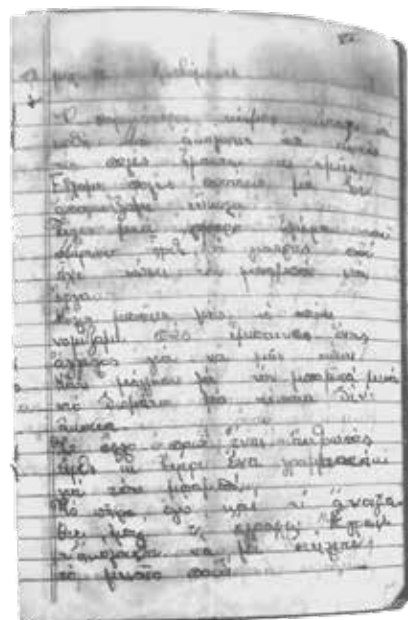
Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα το περίγραμμα ενός ιεράρχη που βοηθάει τους Εβραίους της κατοχής. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι είχε ο ιεράρχης κατά τη διάρκεια του πολέμου και της δράσης του. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτόν και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς η δράση του.

2

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Μια σελίδα από το ημερολόγιο της Ροζίνας Ασσέρ Πάρδο. Στον τίτλο λέει: «Κρυβόμαστε»

Η Ροζίνα μπορούσε να βγαίνει πολύ προσεκτικά με τη μικρή της αδερφή και να παίζει μόνο στην ταράτσα της πολυκατοικίας όπου ζούσαν κρυμμένες. Γράφει: «Ανεβαίναμε στην ταράτσα και παίζαμε “βαπόρι”. Σκαρφαλωμένοι σε ένα πεζούλι, το φανταζόμαστε καράβι και σαλπάρουμε για μέρη μακρινά, θάλασσες και πελάγη, χώρες ελεύθερες χωρίς κατακτητές» (σ. 58). Αν μπορούσαμε να στείλουμε ένα γράμμα στη Ροζίνα, εκείνη την εποχή, τι θα της λέγαμε, για να της δώσουμε δύναμη και ελπίδα;

3

ΒΛΕΠΩ - ΣΥΖΗΤΩ - ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΙ

Μπορούμε να παρακολουθήσουμε ένα απόσπασμα ή μια ολόκληρη ταινία σχετική με το Ολοκαύτωμα (π.χ. «Το αγόρι με τη ριχέ πιτζάμα» του Τζον Μπόιν ή «Η ζωή είναι ωραία» του Ρομπέρτο Μπενίνι). Στη συνέχεια, ας συζητήσουμε τις σκέψεις μας και ας ανταλλάξουμε απόψεις σχετικά με το τι δίνει δύναμη στον άνθρωπο, όταν αντιμετωπίζει τόσο μεγάλες δυσκολίες.

Εναλλακτικά...

Ας περιηγηθούμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, στη σελίδα του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος και στην ενότητα «Κρυμμένα παιδιά στην Ελλάδα της κατοχής» (ψηφιακή έκθεση), για να μάθουμε κι άλλες ιστορίες παιδιών του πολέμου.

4

ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Η μαζική δολοφονία των Εβραίων ονομάστηκε
- Φωτισμένοι έδωσαν αγώνα για τη διάσωση των Εβραίων.
- Οι Χριστιανοί στην Ελλάδα που βοήθησαν τους Εβραίους συνανθρώπους τους, αποτέλεσαν φωτεινά παραδείγματα

- Οι ιεράρχες κρυφά Χριστιανούς τους Εβραίους, για να μην μπορούν να τους πάρουν οι Γερμανοί Ναζί.
- Οι Χριστιανοί τους Εβραίους στα υπόγεια, στις ντουλάπες, σε κρυμμένους χώρους των σπιτιών, μέχρι να λήξει ο πόλεμος.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: στρατόπεδα συγκέντρωσης, αλληλεγγύη.

ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε τον εννοιολογικό χάρτη με τα ονόματα κάποιων από τους φωτισμένους Ιεράρχες που έδωσαν αγώνα για τη διάσωση των Εβραίων. Στη συνέχεια, αφού αναζητήσουμε και άλλες πληροφορίες, συζητάμε στην τάξη για τον ρόλο της Εκκλησίας και τη βοήθεια που παρείχε στους Εβραίους την περίοδο της κατοχής.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ - ΑΦΙΣΑ

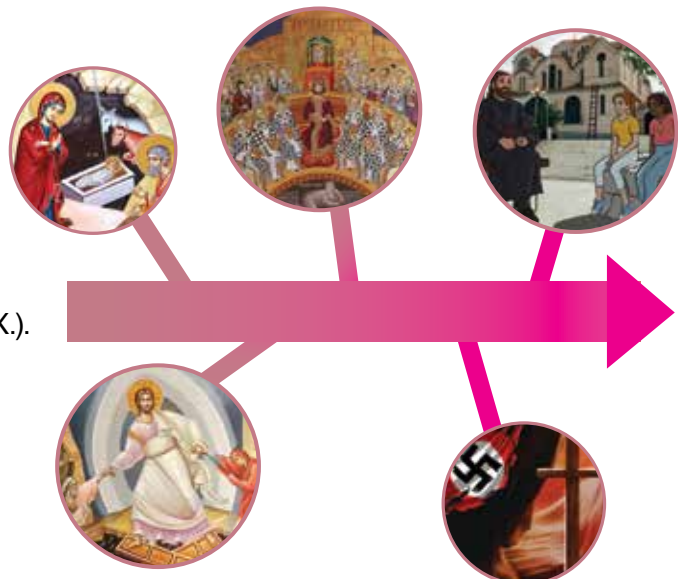
Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε την αφίσα της έκθεσης του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος με τίτλο «Κρυμμένα παιδιά στην Ελλάδα της κατοχής».

ΤΟ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Τι μας κάνει εντύπωση από το χρονολόγιο του Χριστιανισμού; Το συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας.

- 0 – Γέννηση του Ιησού Χριστού - έναρξη της Χριστιανικής εποχής
- 33 – Σταύρωση και Ανάσταση του Χριστού
- Πεντηκοστή: Ίδρυση της Εκκλησίας
- 48 Πρώτη Αποστολική Σύνοδος
- Διωγμοί
- 313 – Διάταγμα των Μεδιολάνων
- 325 – Α΄ Οικουμενική Σύνοδος (Νίκαια)
- 726–843 – Περίοδος Εικονομαχίας - Λήγει με την Αποκατάσταση των Εικόνων (843 μ.Χ.).
- 1453 – Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς
- Τουρκοκρατία
- 1821 Επανάσταση
- 1914 Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- 1940 Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος
- Σήμερα

15. Ο ουρανός στη γη: Γνωρίζουμε τον ιερό ναό

α. Τα μέρη του ναού και οι αγιογραφίες

**Από ποια μέρη αποτελείται ένας ορθόδοξος ναός;
Ποιο ρόλο παίζουν οι αγιογραφίες μέσα στην εκκλησία;**

λατρεία, χώρος, αγιογραφίες

Στον εκκλησιασμό, η δασκάλα δείχνει στα παιδιά τα μέρη του ναού. «Πολύ όμορφη εκκλησία» λέει ο Κωστής, όταν βλέπει τον πατέρα Νεκτάριο να πλησιάζει. «Ξέρετε γιατί είναι η αγαπημένη μου εκκλησία; Γιατί βάλατε ράμπα για τα αναπηρικά καροτσάκια κι έτσι μπορώ να μπω κι εγώ». Ο πατέρας Νεκτάριος τον ευλογεί χαμογελαστός.

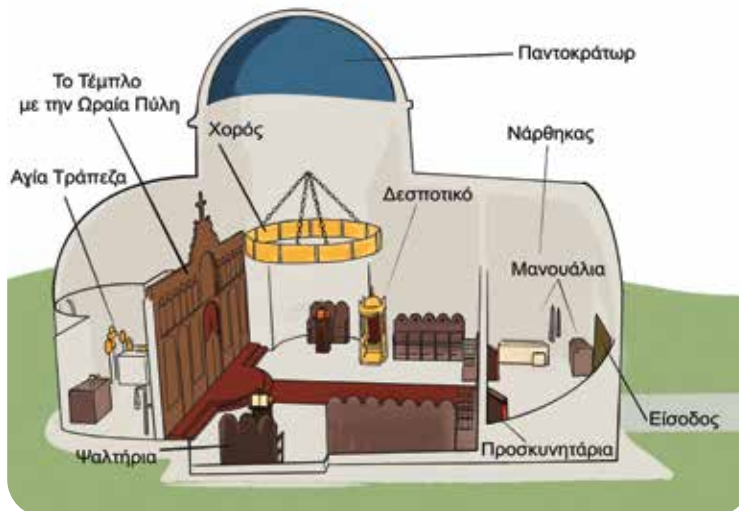
Τα παιδιά παρατηρούν γύρω τους καθώς τον ακούν: «Ο **ορθόδοξος ναός** αποτελείται από τρία μέρη: τον **νάρθηκα** ή **πρόναο**, τον **κυρίως ναό** και το ιερό **Βήμα**. Στον νάρθηκα ή πρόναο σήμερα τοποθετούνται εικόνες και μανουάλια για τα κεριά. Στον κυρίως ναό στέκονται οι πιστοί. Έχει συνήθως τρεις διαδρόμους, που λέγονται και **κλίτη**».

«Αυτό τι είναι;» λέει η Μαρία, δείχνοντας έναν θρόνο, δηλαδή ένα υπερυψωμένο κάθισμα.

«Αυτό είναι το **δεσποτικό**, δηλαδή ο θρόνος του Επισκόπου. Όταν έρχεται, ανεβαίνει εδώ και μιλάει. Και εδώ», ο πατέρας Νεκτάριος εξηγεί δείχνοντας τον **άμβωνα**, ένα υπερυψωμένο βήμα, «ανεβαίνει κάποιος κληρικός, για να διαβάσει το Ευαγγέλιο ή να κηρύξει τον λόγο του Θεού».

«Και αυτό εδώ που έχει αγίους και κλείνει το ιερό πώς λέγεται;» ρωτάει η Δανάη, που παρατηρεί τις όμορφες αγιογραφίες.

«Αυτό το χώρισμα μεταξύ του κυρίως ναού και του ιερού ονομάζεται **τέμπλο**».

Τα παιδιά έχουν πολλές απορίες τώρα που παρατηρούν καλύτερα τον ναό και σκέφτονται: *Γιατί ο Χριστός είναι ζωγραφισμένος στον τρούλο; Γιατί υπάρχουν τόσες πολλές αγιογραφίες;*

«Το καθετί έχει έναν συμβολισμό μέσα στην εκκλησία», εξηγεί η δασκάλα. «Στην είσοδο του κυρίως ναού συνήθως βλέπουμε τον Χριστό ως **Διδάσκαλο** να ευλογεί με το δεξί χέρι, ενώ με το αριστερό κρατά το Ευαγγέλιο. Σε μεγαλύτερη μορφή, ως **Παντοκράτορα**, τον βλέπουμε στον τρούλο από πάνω

μας, στο κέντρο του ναού. Στην κόγχη του ιερού βήματος, δηλαδή πάνω από το ιερό, βλέπουμε πάντα την Παναγία με τον μικρό Χριστό στην αγκαλιά της. Κάτω από την Παναγία ζωγραφίζονται πάντα οι **Απόστολοι** και οι **Άγγελοι**. Διάφορα γεγονότα της Αγίας Γραφής, της **ζωής του Χριστού**, της **Παναγίας** και των **Αγίων** βλέπουμε εδώ, στις καμάρες του ναού, στους πλάγιους τοίχους και στον νάρθηκα, όπου ανάβουμε τα κεριά».

1 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα του Χριστού Παντοκράτορα, απαντάμε στα ερωτήματα, συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας, μοιραζόμαστε ιδέες και βρίσκουμε απαντήσεις σε όσα αναρωτιόμαστε.

Ο Χριστός Παντοκράτορας
Ιερά Μονή Δαφνίου, Χαϊδάρι

α. Τι βλέπουμε;

Ας γράψουμε λέξεις ή φράσεις με τα επιμέρους στοιχεία της εικόνας. Μόνο ό,τι βλέπουμε, όχι ό,τι νομίζουμε.

β. Τι νομίζουμε;

Τι πιστεύουμε ότι συμβαίνει στην εικόνα; Ας γράψουμε φράσεις με ό,τι νομίζουμε πως συμβαίνει.

γ. Τι αναρωτιόμαστε;

Ας κάνουμε ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τι απορίες έχουμε;

2 ΚΑΡΕΚΛΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ

Κάποιος/α από την ομάδα της τάξης, που έχει πάει σε Θεία Λειτουργία, κάθεται σε μια καρέκλα. Οι υπόλοιποι/ες γύρω του προετοιμάζουμε ερωτήσεις που θα θέλαμε να του/της κάνουμε σχετικά με αυτήν την εμπειρία.

Π.χ. Πώς αισθάνθηκε που πήγε στη Θεία Λειτουργία;

Πώς αισθανόταν κατά τη διάρκεια της Θεία Λειτουργίας;

Τι παρατήρησε μέσα στον χώρο της εκκλησίας που του/της έκανε εντύπωση; κ.ο.κ.

Έπειτα, ας συζητήσουμε στην τάξη ό,τι μας έχει προκαλέσει εντύπωση από τις απαντήσεις που θα λάβουμε.

3 ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ας πραγματοποιήσουμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, μια έρευνα στο διαδίκτυο με σκοπό να βρούμε εικόνες από το εσωτερικό μιας εκκλησίας, για να δούμε τα μέρη του ναού που κάναμε στο μάθημα. Στη συνέχεια, θα καταγράψουμε όσα μας έκαναν εντύπωση ή θεωρούμε ενδιαφέροντα, ώστε να τα μοιραστούμε με τους/τις συμμαθητές/-τριές μας.

4 ΚΟΥΤΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Τοποθετούμε σε ένα κουτί τρεις εικόνες, οι οποίες απεικονίζουν χριστιανικά σύμβολα (π.χ. Άγιος Γεώργιος ο Καβαλάρης). Χωριζόμαστε σε τρεις ομάδες και διαλέγουμε από μία εικόνα. Καταγράφουμε τι πιστεύουμε ότι συμβολίζει. Έπειτα, μοιραζόμαστε με τις άλλες ομάδες όσα σκεφτήκαμε.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετούμε τον εννοιολογικό χάρτη με θέμα "Ο Ιερός Ναός". Συζητάμε στην τάξη για τις λέξεις που υπάρχουν γύρω από την κεντρική έννοια.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις του σημερινού μας μαθήματος που σχετίζονται με την αγιογράφιση των ιερών ναών.

β. Οι συμβολισμοί στη λατρεία

Γιατί ανάβουμε κεριά; Το θυμίαμα ή λιβάνι ποια σημασία έχει;

σύμβολα, κεριά, λιβάνι

«Και τα κεριά; Γιατί ανάβουμε κεριά και καντηλάκι;» ρωτούν τα παιδιά.

«Ανάβουμε το καντηλάκι ως ένδειξη σεβασμού και τιμής προς τον Θεό και τους αγίους Του. Η φλόγα του συμβολίζει το φως του Χριστού που φωτίζει κάθε άνθρωπο, αλλά και εμάς τους Χριστιανούς που είμαστε τα φώτα του κόσμου», έρχεται τότε να τους εξηγήσει ο πατέρας Νεκτάριος και ανάβει ένα καντηλάκι, για να τους δείξει πώς βάζουμε το λάδι. «Λάδι», λέει, «από την ευλογημένη ελιά που ένα κλαδάκι της βρήκε το περιστεράκι και το έφερε στον Νώε, θυμάστε; Τότε που σταμάτησε ο κατακλυσμός. Τώρα, το κεράκι. Αυτό πρέπει να είναι από καθαρό κεριά μέλισσας, που μοσχοβολάει. Συμβολίζει την **αγάπη** και την **ειρήνη** που πρέπει να έχουμε μέσα μας. Όπως αυτό φωτίζει όταν καίγεται, έτσι κι εμείς πρέπει να φωτίζουμε με την καλοσύνη της ψυχής μας, ακόμα και μέσα στις μεγαλύτερες δυσκολίες της ζωής. Κι όπως ο καπνός από το κεριά, όταν σβήνει, πάει ψηλά, έτσι και η ψυχή μας πρέπει να θέλει να ανέβει ψηλά, κοντά στον Θεό».

«Κι αυτό που μυρίζει τόσο όμορφα στις εκκλησίες, τι είναι;» ρωτούν τα παιδιά.

«Αυτό είναι το **θυμίαμα**. Βγάζει αυτόν τον λευκό καπνό και καίει μέσα στο **θυμιατό** ή **λιβανιστήρι**. Το θυμιατό συμβολίζει την κοιλιά της Θεοτόκου που φιλοξένησε τον Χριστό. Το θυμίαμα που καίγεται συμβολίζει τη **θεική φύση** του Υιού του Θεού. Ο **ευωδιαστός καπνός** που βγαίνει από το θυμίαμα συμβολίζει το Άγιο Πνεύμα. Λέγεται και **λιβάνι**, που, αν θυμάστε, ήταν ένα από τα δώρα που πρόσφεραν οι σοφοί της Ανατολής στον Χριστό κατά τη Γέννησή Του. Ποια ήταν τα δώρα, θυμάστε;»

«Χρυσός, λιβάνι και σμύρνα!» λένε τα παιδιά.

*Κεριά, καντήλι, θυμιατό, μέσα στην εκκλησία
αποτελούν τιμή κι ευχαριστία στα θεία.
Μυρίζει όμορφα πολύ, φωτίζει ο ναός
και με τους ύμνους τους γλυκούς ευφραίνεται ο Θεός.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Τι συμβολίζει το άναμμα του κεριού; Γιατί ανάβουμε το καντηλάκι; Έχουμε ζήσει κάποια από αυτές τις εμπειρίες; Τι μας έκανε εντύπωση;

2

ΦΤΙΑΧΝΩ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ

Ας σχολιάσουμε τις φωτογραφίες. Τι συναισθήματα έχουμε; Τι σκέψεις κάνουμε βλέποντας τα κεριά και τα χέρια που προσεύχονται;

3 ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΜΕΛΕΤΗ

Ο/Η δάσκαλος/-α, μαζί με όσους/ες μαθητές/-τριες επιθυμούν, επισκέπτονται έναν ιερό ναό.

-Ποιες είναι οι κινήσεις που κάνουμε κατά την είσοδό μας στον ιερό ναό;

-Πώς νιώσαμε, αυτήν τη φορά, την ώρα που ανάψαμε κεριά στην εκκλησία, μετά από όλα όσα μάθαμε;

4 ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΩ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

1. Το ανάβουμε για να αποδώσουμε σεβασμό και τιμή προς τον Θεό.
2. Συμβολίζει το φως του Χριστού.
3. Ένα από τα δώρα που προσφέρθηκαν στη Γέννηση του Ιησού.
4. Έντομο που μας δίνει το καθαρό, μοσχοβολιστό κεριά.

5. Είναι τα φώτα του κόσμου.
6. Συμβολίζει την κοιλιά της Θεοτόκου.
7. Όταν καίγεται, βγάζει λευκό καπνό και μυρίζει ωραία.
8. Τη συμβολίζει το κεριά και πρέπει να την έχουμε μέσα μας.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις για τους συμβολισμούς στη λατρεία.

16. Γιορτές της Εκκλησίας

α. Σήμερα έχω τη γιορτή μου
Οι γιορτές είναι χαρά

Τι γιορτάζουμε κατά την ονομαστική γιορτή μας; Γιατί είναι χαρά για τους Χριστιανούς οι γιορτές των αγίων;

τιμή, άγιοι, έθιμα

Αρκετά παιδιά τις τελευταίες μέρες γιόρταζαν και έφεραν στο σχολείο κεράσματα. Πολλά τα «χρόνια πολλά», οι χαρές και τα γέλια.

«Έχετε σκεφτεί ποτέ, γιατί γιορτάζουμε τα ονόματά μας;» ρωτάει η δασκάλα.

«Γιορτάζουμε τη **μνήμη των αγίων** μας, που έχουμε το όνομά τους».

«Σωστά. Όμως, ποια μέρα γιορτάζουμε; Της γέννησής τους ή του θανάτου τους;»

«Νομίζω του θανάτου τους» λέει η Δανάη.

«Όμως... γιατί χαιρόμαστε;» τους δυσκολεύει ακόμα περισσότερο η δασκάλα.

Κανείς δεν μπορεί να απαντήσει. Σκέφτονται *πώς είναι δυνατόν να χαιρόμαστε για τον θάνατο κάποιου.*

«Μήπως...», σηκώνει διστακτικά το χέρι ο Κωστής. «Μήπως, επειδή ήταν τόσο καλοί, που ίσως κέρδισαν τον Παράδεισο;»

«Και βέβαια! Για την ακρίβεια, μας έδειξαν τον δρόμο για τον **Παράδεισο!** Και χαιρόμαστε, γιατί μας φυλάνε και μας καθοδηγούν. Στις ονομαστικές μας εορτές, πηγαίνουμε στην εκκλησία και τηρούμε τα έθιμα. Μαθαίνουμε για τον **βίο** των αγίων, πώς υπερασπίστηκαν την **πίστη** τους και, κυρίως, πώς πρόσφεραν τον εαυτό τους στους άλλους ανθρώπους. Είναι το **πρότυπό** μας, για να τους ακολουθήσουμε και να σωθούμε και εμείς!».

«Και αυτοί ποιο πρότυπο ακολούθησαν;»

«Ακολούθησαν τον ίδιο τον Χριστό. Ήταν **μιμητές του Χριστού**. Ο Χριστός είναι το τέλειο. Ας ακολουθήσουμε κι εμείς τον Χριστό, με τη βοήθεια των αγίων που είναι και προστάτες μας!».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

Κάθε πόλη και κάθε χωριό έχει έναν προστάτη άγιο, τον οποίο οι άνθρωποι τιμούν με έναν ξεχωριστό τρόπο. Συγκεντρώνουμε πληροφορίες για την εορτή του αγίου του τόπου μας, τη ζωή του και τα έθιμα που συνδέονται με αυτή.

2 ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Ας παρατηρήσουμε την εικόνα και ας αφηγηθούμε την ιστορία που μας δείχνει. Έπειτα, ας βρούμε πληροφορίες για τον βίο του/της αγίου/-ας που φέρουμε το όνομά του/της. Μπορούμε να φτιάξουμε μια καινούργια ιστορία, συνδυάζοντας την εικόνα και τον βίο του/της αγίου/-ας; Παρουσιάζουμε και συζητάμε τις ιστορίες μας στην τάξη.

Στον δρόμο για την Ανάσταση
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

3 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΕ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Ας προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε μια ακροστιχίδα με το όνομά μας γραμμένο κάθετα. Σε κάθε γράμμα αντιστοιχεί μια λέξη που μας περιγράφει.

4 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ας γίνουμε δημοσιογράφοι! Ας προετοιμάσουμε ερωτήσεις σχετικές με το πώς νιώθει κάποιος/-α την ημέρα της γιορτής του και με το αν περιμένει κάτι ξεχωριστό εκείνη τη μέρα. Έπειτα, ας απευθύνουμε τις ερωτήσεις στον/στη διπλανό/-ή μας σε μορφή συνέντευξης. Στο τέλος, ας παρουσιάσουμε στην τάξη τα σημεία που μας έκαναν μεγαλύτερη εντύπωση και τις απαντήσεις που δεν περιμέναμε να ακούσουμε.

β. Γιορτές για τον Χριστό και την Παναγία

Ποιες είναι οι μεγάλες χριστιανικές γιορτές, όπου τιμούμε τον Χριστό και την Παναγία;

Θεομητορικές γιορτές, δεσποτικές γιορτές

«Οι μεγαλύτερες, όμως, γιορτές είναι αυτές που συνδέονται με τον Χριστό και την Παναγία» εξηγεί η δασκάλα. «Αυτές του Χριστού λέγονται **Δεσποτικές**, δηλαδή σχετίζονται με τον Κύριο Ιησού Χριστό (Δεσπότη). Μπορείτε να μου πείτε μερικές;»

«Χριστούγεννα!» «Θεοφάνια!» «Μεγάλη Εβδομάδα (τα Άγια Πάθη) και Ανάσταση!» λένε τα παιδιά. «Πολύ σωστά. Επίσης, η Υπαπαντή, η Μεταμόρφωση του Κυρίου, η Κυριακή των Βαΐων (είσοδος του Χριστού στα Ιεροσόλυμα), η Ανάληψη, η Πεντηκοστή, η εορτή του Αγίου Πνεύματος και η Ύψωση του Τιμίου Σταυρού».

«Έπειτα, έχουμε τις **Θεομητορικές** εορτές, δηλαδή τις γιορτές που είναι αφιερωμένες στην Παναγία (Μητέρα του Θεού). Ξέρετε καμία;»

«Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, η Κοίμηση (δηλαδή, ο θάνατος) της Θεοτόκου, το Γενέσιο ή Γενέθλιο (γέννηση) της Θεοτόκου!»

«Σωστά, έχουμε και άλλες γιορτές που έχουν σχέση με την Παναγία, όπως τα Εισόδια της Θεοτόκου (δηλαδή, η είσοδος της Παναγίας στον ναό, όταν ήταν τριών ετών)».

«Πολλές είναι οι γιορτές της Παναγίας, σχεδόν όσες και του Χριστού» παρατηρούν τα παιδιά.

«Φυσικά, οι Χριστιανοί τιμούν ιδιαίτερα την Παναγία, γιατί ήταν η μητέρα του Χριστού. Έτσι, είναι και μητέρα όλων όσων αγαπούν τον Χριστό. Η Παναγία είναι το πιο αγαπητό ιερό πρόσωπο και σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν εκατοντάδες έθιμα και πολλά ονόματα με τα οποία την τιμούν οι άνθρωποι».

*Γιορτάζω και γιορτάζει ο ουρανός.
Τιμάται η Παναγία και ο Χριστός,
οι άγιοι ευφραίνονται
κι όλοι στον κόσμο χαίρονται.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΑΝΤΙΛΟΓΙΕΣ

Διαλέγουμε μια γιορτή του Χριστού που θεωρούμε πολύ σημαντική.

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας καταγράψουμε τη γνώμη μας προς την παραπάνω άποψη με επιχειρήματα. Οι μισές ομάδες θα γράψουν, γιατί συμφωνούν με την παραπάνω άποψη, και οι άλλες μισές, γιατί διαφωνούν και ποια είναι η διαφορετική τους άποψη, δηλαδή κάποια άλλη γιορτή που θεωρούν ίσως πιο σπουδαία.

2

ΒΡΕΣ ΤΟΝ ΤΙΤΛΟ ΠΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ

Παρατηρούμε με προσοχή τις εικόνες και γράφουμε από κάτω τη γιορτή που απεικονίζεται σε αυτές.

Οι εικόνες είναι έργα των αγιογράφων Νότας και Παναγιώτη Κόλλια

3 ΚΟΛΛΑΖ

Δημιουργούμε ομαδικά ένα κολλάζ με εικόνες των Θεομητορικών εορτών και ένα άλλο με εικόνες των Δεσποτικών εορτών.

4 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

- α) Η γιορτή της Υπαπαντής είναι Δεσποτική γιορτή.
- β) Η Γιορτή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος είναι Θεομητορική γιορτή.
- γ) Τα Εισόδια της Θεοτόκου είναι Θεομητορική γιορτή.
- δ) Η Κυριακή των Βαΐων είναι Δεσποτική γιορτή.
- ε) Η Γιορτή της Αναλήψεως είναι Θεομητορική γιορτή.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΣΕΙΡΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε τις εικόνες των Εισοδίων, του Ευαγγελισμού και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΠΑΖΛ

Συνδεόμαστε εδώ και συνθέτουμε την εικόνα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, έργο του Μπάμπη Πυλαρινού.

γ. Η Μεγάλη Εβδομάδα

Τι γιορτάζουμε τη Μεγάλη Εβδομάδα; Ποιο γεγονός από τη ζωή του Χριστού γιορτάζεται κάθε μέρα αυτής της εβδομάδας;

Άγια Πάθη, Ανάσταση, Σταύρωση

«Τι γιορτάζουμε όμως τη Μεγάλη Εβδομάδα;» ρωτάει η δασκάλα.

«Είναι η **εβδομάδα των Παθών** και το Πάσχα που είναι γιορτή» λέει η Δανάη. «Πηγαίνουμε στην Εκκλησία, για να θυμηθούμε τα γεγονότα μέχρι τη **Σταύρωση** και την **Ανάσταση**».

«Μπορείτε να μου πείτε μερικά, όπως τα κάναμε πέρυσι;»

«Ναι, ο Ιερός Νιπτήρας που ο Χριστός έπλυσε τα πόδια των μαθητών Του, ο Μυστικός Δείπνος, η προδοσία από τον Ιούδα, η σύλληψη, η Σταύρωση, η Ταφή, η Ανάσταση» λέει με μια ανάσα ο Πέτρος».

«Πέτρο, όλα τα θυμάσαι!».

«Θυμάμαι και την άρνηση του Πέτρου, τρεις φορές!»

«Ελάτε να φτιάξουμε έναν χάρτη με τις μέρες της Μεγάλης Εβδομάδας, για να θυμόμαστε τι γίνεται κάθε μέρα στην Εκκλησία. Για την ακρίβεια, κάθε βράδυ, γιατί είπαμε πως οι ιερές ακολουθίες τελούνται βράδυ».

Όλοι μαζί κόβουν ένα μεγάλο χαρτόνι, γράφουν τις ημέρες της εβδομάδας και κολούν χαρτάκια με τις ιερές ακολουθίες και τα έθιμα σε κάθε ημέρα. Πριν τη Μεγάλη Εβδομάδα, όμως, κάνουν μια εισαγωγή για το σημαντικό Σαββατοκύριακο που προηγείται:

Σάββατο του Λαζάρου: Γιορτάζουμε την Ανάσταση του Λαζάρου, που μας προετοιμάζει για την Ανάσταση του Χριστού. Ο Χριστός ανέστησε τον φίλο του, τον Λάζαρο, που πέθανε από βαριά ασθένεια. «Λάζαρε, δεϋρο έξω», του είπε, δηλαδή Λάζαρε, βγες έξω (Ευαγγέλιο Ιωάννη 11:45-57).

Κυριακή των Βαΐων: Πηγαίνουμε στην εκκλησία και παίρνουμε αγιασμένα βάγια, δηλαδή φοινικόκλαδα. Προετοιμαζόμαστε για τα Άγια Πάθη. Θυμόμαστε το γεγονός, κατά το οποίο ο Ιησούς, καβάλα σ' ένα γαϊδουράκι, μπήκε στην Ιερουσαλήμ. Όλοι οι κάτοικοι τον υποδέχτηκαν σαν βασιλιά, με βάγια στα χέρια. Και αυτό συμβολίζει τον μεγάλο θρίαμβο της Ανάστασής του!

Μεγάλη Δευτέρα: Η ημέρα αυτή είναι αφιερωμένη στην ακολουθία του Νυμφίου, δηλαδή του Χριστού.

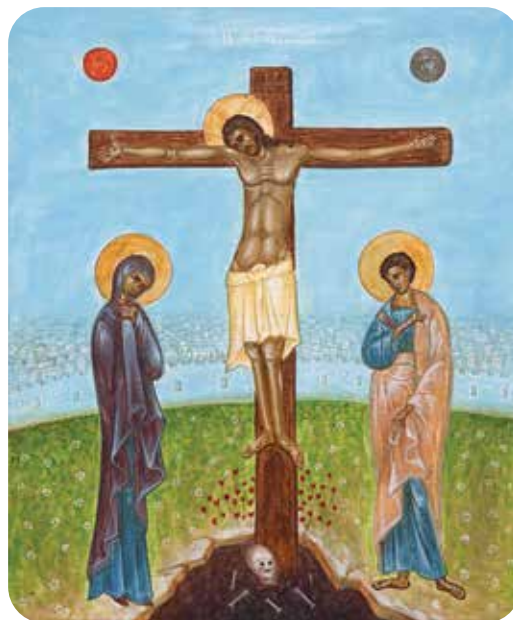
Μεγάλη Τρίτη: Ακούμε στην εκκλησία το τροπάριο της Κασσιανής για τη γυναίκα που έπλυνε τα πόδια του Χριστού με μύρο και δάκρυα και τα σκούπισε με τα μαλλιά της, παρακαλώντας για συγχώρεση.

Μεγάλη Τετάρτη: Το βράδυ της Μεγάλης Τετάρτης γίνεται το Μυστήριο του Αγίου Ευχελαιού. Ο παπάς διαβάζει αποσπάσματα από 7 Ευαγγέλια και 7 ευχές, για να ευλογήσει το λάδι που χρησιμοποιούμε για τη θεραπεία ψυχικών και σωματικών ασθενειών. Οι πιστοί ζουν τον Μυστικό Δείπνο, πριν από την προδοσία του Ιούδα, όταν ο Χριστός έπλυνε τα πόδια των μαθητών του και είπε ποιος θα τον προδώσει.

Μεγάλη Πέμπτη: Την ημέρα αυτή των Αγίων Παθών, διαβάζονται αποσπάσματα από τα 12 Ευαγγέλια και γίνεται η τελετή της Σταύρωσης του Χριστού. Οι καμπάνες χτυπούν πένθιμα την ώρα που ο Εσταυρωμένος περιφέρεται μέσα στον ναό. Οι νοικοκυρές αυτήν τη μέρα βάζουν τα αυγά με κόκκινη μπογιά.

Μεγάλη Παρασκευή: Ημέρα πένθους. Ημέρα της Ταφής του Χριστού. Οι πιστοί μαζεύονται στις εκκλησίες από το πρωί για την ακολουθία των Μεγάλων Ωρών και την ακολουθία της Αποκαθήλωσης. Το απόγευμα ο παπάς βγάζει το σώμα του Χριστού από τον Σταυρό και το τοποθετεί μέσα στον Επιτάφιο. Ακολουθεί η περιφορά του Επιταφίου.

Μεγάλο Σάββατο: Η ημέρα αυτή ξεκινά με την πρωινή ακολουθία που λέγεται και Πρώτη Ανάσταση. Το βράδυ γίνεται η Ακολουθία της Ανάστασης. Λίγο πριν τα μεσάνυχτα όλα τα φώτα της εκκλησίας σβήνουν και βγαίνει ο παπάς από την Ωραία Πύλη με τη λαμπάδα του αναμμένη. Ψάλλει το «Δεύτε λάβετε φως...» και μοιράζει στους πιστούς το Άγιο Φως. Έπειτα, διαβάζει το Ευαγγέλιο

Η Σταύρωση
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

Επιτάφιος

της Ανάστασης και όλοι ψάλλουν. Μετά την Ανάσταση, οι πιστοί φέρνουν στα σπίτια τους το Άγιο Φως και κάνουν το σχήμα του σταυρού με τον καπνό της λαμπάδας στην είσοδο του σπιτιού. Μετά, ανάβουν το καντήλι, το οποίο προσπαθούν να κρατήσουν τουλάχιστον τρεις έως σαράντα ημέρες αναμμένο. Ακολουθεί το πασχαλινό Δείπνο, που περιλαμβάνει μαγειρίτσα, και το τσούγκρισμα των αυγών.

Κυριακή του Πάσχα: Διαβάζεται το Ευαγγέλιο σε πολλές γλώσσες στον Εσπερινό της Αγάπης. Οι πιστοί γιορτάζουν οικογενειακώς, τρώνε και χαίρονται την Ανάσταση του Χριστού.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑ

Λέμε όσες λέξεις μας έρχονται στο μυαλό για τη Μεγάλη Εβδομάδα και τις καταγράφουμε στον πίνακα. Στη συνέχεια, συζητάμε όλοι/ες μαζί και προσπαθούμε να εξηγήσουμε γιατί αυτή η Εβδομάδα ονομάζεται «Μεγάλη».

2 ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΑΙ - ΓΝΩΡΙΖΩ - ΦΡΟΝΤΙΖΩ

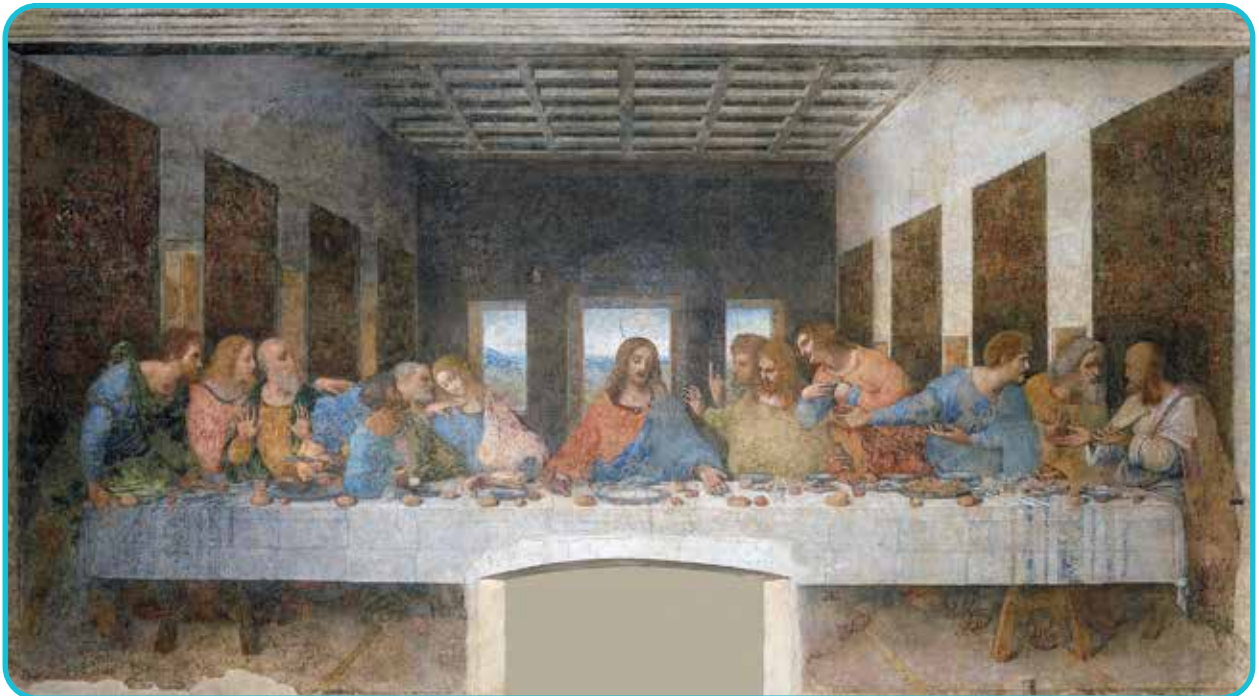
Παρατηρούμε την **εικόνα του Μυστικού Δείπνου**, προβληματιζόμαστε και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

Πώς μπορεί να νιώθουν οι μαθητές;

Τι μπορεί να γνωρίζουν;

Πώς φροντίζει ο Χριστός να τους προετοιμάσει για αυτό που θα συμβεί;

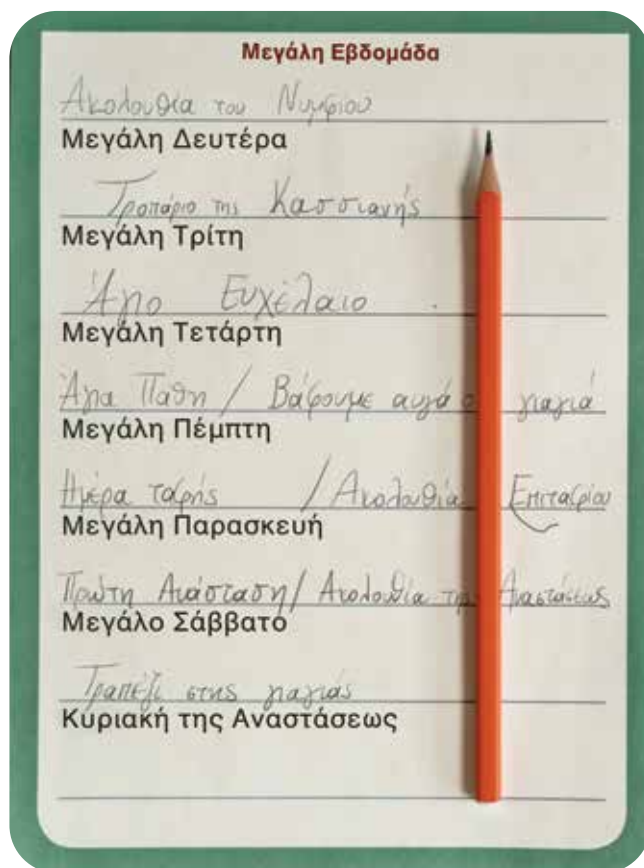
Τι μας κάνει τη μεγαλύτερη εντύπωση σε αυτήν την εικόνα;

Ο Μυστικός Δείπνος, Λεονάρντο ντα Βίντσι, 1495
Μονή Σάντα Μαρία ντέλε Γκράτσιε, Μιλάνο, Ιταλία

3 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Δημιουργούμε κι εμείς ένα Ημερολόγιο της Μεγάλης Εβδομάδας και συνοδεύουμε την κάθε ημέρα της με μια εικόνα ή με μια ζωγραφιά.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΣΕΙΡΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε μια σειρά εικόνων και έργων τέχνης που απεικονίζουν τα Πάθη και την Ανάσταση του Χριστού.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε το ψηφιακό γλωσσάρι του σημερινού μας μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: αποκαθήλωση, ευχέλαιο.

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε πέντε λέξεις για τη Μεγάλη Εβδομάδα.

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

17. Τα θαύματα του Χριστού
18. Χριστός Ανέστη! Καινούργια ζωή
19. Όλοι μαζί σημαίνει ένα σώμα
20. Προσευχή
21. Οι άγγελοι
22. Βάπτισμα
23. Ευχαριστώντας τον Θεό
24. Η ομορφιά βρίσκεται στη διαφορετικότητα
25. Παράθυρο στη Βασιλεία του Θεού

17. Τα θαύματα του Χριστού

α. Θαυμαστά περιστατικά από τη ζωή του Χριστού

Ποια είναι τα θαύματα που έκανε ο Χριστός;

πίστη, μετάνοια, θεραπεία

«Μόνο ένα θαύμα θα μας σώσει από αυτό το τεστ!» φώναξε κάποιος το πρωί, και όλοι γέλασαν. Μετά το τεστ Μαθηματικών, έχουν Θρησκευτικά. «Ευκαιρία να μιλήσουμε για τα πραγματικά θαύματα του Χριστού» λέει η δασκάλα. «Ξέρει κανείς τι είναι;»

Η Μαρία σηκώνει το χέρι. «Με αυτά ο Χριστός **θεράπευε** ασθενείς από διάφορες αρρώστιες και αναπηρίες».

«Σωστά. Τα Ευαγγέλια γράφουν για τα **θαύματα** που ο Ιησούς Χριστός έκανε για τους ανθρώπους. **Ανέστησε** νεκρούς, **θεράπευσε** ασθενείς, **έθρεψε** πολλούς ανθρώπους με λίγη τροφή, έκανε το νερό κρασί, σταμάτησε μια θύελλα...».

«Μπορείτε να μας πείτε για ένα θαύμα;» ζητούν τα παιδιά.

«Θα σας πω για τη **θεραπεία του εκ γενετής τυφλού**. Μια μέρα, ο Ιησούς είδε έναν άνθρωπο που είχε γεννηθεί τυφλός. Οι μαθητές του Τον ρώτησαν αν έφταιγαν οι γονείς του που είχε γεννηθεί τυφλός, διότι τότε πίστευαν πως, αν κάποιος είχε μια αναπηρία ή ασθένεια, αυτό ήταν αποτέλεσμα κάποιας αμαρτίας που είχε κάνει ο ίδιος ή οι γονείς του. Φυσικά, ο Χριστός τούς εξήγησε ότι ούτε κάποια αμαρτία δική του φταίει γι' αυτό, ούτε των γονιών του. Απλώς, έτυχε να γεννηθεί τυφλός, για να φανερωθεί η δύναμη των έργων του Θεού με τη θεραπεία του. Έπειτα, τον πλησίασε, έφτυσε σε λίγο χώμα, έφτιαξε πηλό και τον άλειψε πάνω στα μάτια του τυφλού. Μετά, του είπε να πάει να πλυθεί. Ο τυφλός έκανε, όπως του είπε ο Χριστός. Όταν γύρισε πίσω, έβλεπε. Όσοι τον είδαν, δεν μπορούσαν να το πιστέψουν. Αργότερα, τον κάλεσαν οι Φαρισαίοι και τον ρωτούσαν ποιος τον θεράπευσε και μάλιστα την αργία του Σαββάτου (απαγορευόταν κάθε είδους δράση και εργασία την ημέρα του Κυρίου στους Ιουδαίους). Εκείνος τους είπε: «Εδώ είναι

το παράξενο, πως εσείς δεν ξέρετε εάν είναι από τον Θεό ή όχι αυτός ο άνθρωπος, κι όμως αυτός μου άνοιξε τα μάτια. Ξέρουμε πως ο Θεός τους αμαρτωλούς δεν τους ακούει, αλλά αν κάποιος τον σέβεται και κάνει το θέλημά Του, αυτόν τον ακούει. Από τότε που έγινε ο κόσμος, δεν ακούστηκε ν' ανοίξει κανείς τα μάτια ενός γεννημένου τυφλού. Αν αυτός δεν ήταν από τον Θεό, δε θα μπορούσε να κάνει τίποτα» (Ευαγγέλιο Ιωάννη 9:1-41).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ας αποτυπώσουμε με τον δικό μας τρόπο αυτό που μας έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση από το μάθημα με μια εικόνα, μια ζωγραφιά, ένα σύνθημα. Ας αναρτήσουμε τις δημιουργίες μας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης μας ή, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, σε διαδικτυακό πίνακα ανακοινώσεων.

2 ΛΕΞΕΙΣ, ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Γράφουμε σε χαρτάκια τις σκέψεις και τις επιθυμίες μας, όσα θα θέλαμε να πραγματοποιηθούν στη ζωή μας ή στον κόσμο. Ας κρεμάσουμε τα χαρτάκια μας στο σχοινί που έχουμε βάλει στην τάξη.

3 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε σε αυτό το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι, μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε την ψηφιακή άσκηση Σωστού - Λάθους.

β. Εκεί όλα θα είναι αλλιώς. Δε θα υπάρχει πόνος, αρρώστια και θάνατος

Τι σήμαιναν τα θαύματα και γιατί τα έκανε ο Χριστός;

φιλανθρωπία, ανακαίνιση ανθρώπου

«Γιατί, όμως, έκανε θαύματα ο Χριστός;»

«Ο Χριστός δεν έκανε θαύματα για να πείσει τους άπιστους, ούτε για να εντυπωσιάσει. Ούτε ακόμη για να αποδείξει την παντοδυναμία του Θεού. Τα θαύματα ήταν **«παράθυρα»** μέσα από τα οποία μπορούσε κανείς να δει την ιδανική κατάσταση του ανθρώπου κοντά στον Θεό. Τα έκανε από **φιλανθρωπία και φιλευσπλαχνία**. Τα θαύματα ανακούφιζαν τους ανθρώπους από τη δύσκολη κατάσταση που τους δημιουργούσε ο πόνος, ο θάνατος και η αμαρτία.»

«Και πώς γίνονταν συνήθως;»

«Όπως στην περίπτωση του τυφλού, τα θαύματα γίνονταν με έναν απλό λόγο ή ένα άγγιγμα του Χριστού.»

«Και πώς επέλεγε σε ποιον θα κάνει θαύμα;»

«Για να συμβεί ένα θαύμα σε κάποιον, έπρεπε να **πιστεύει**, να έχει **καθαρή καρδιά** και να έχει **μετανοήσει** για τις αμαρτίες του. Να θέλει να **σωθεί** πραγματικά. Μάλιστα, όλοι μπορούσαν και μπορούν να σωθούν και να θεραπευθούν. Άνθρωποι του περιθωρίου, αρρωστοί, άνθρωποι από άλλες θρησκείες ή αμαρτωλοί.»

*Στη Βασιλεία του Θεού όλα θα είναι αλλιώς.
Με κάθε θαύμα μάς το δείχνει ο Χριστός.
Πόνος και λύπη πια δε θα υπάρχει
και κάθε άνθρωπος μόνο αγάπη θα 'χει.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ας γράψουμε ένα γράμμα-προσευχή που να απευθύνεται στον Ιησού Χριστό. Θα περιγράψουμε ένα θαύμα που θα θέλαμε να κάνει αν Τον συναντούσαμε. Ας συμπεριλάβουμε σκέψεις, συναισθήματα και οτιδήποτε άλλο θα θέλαμε να του πούμε.

2 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Ο Χριστός έκανε θαύματα από και
-
- Οι Ιουδαίοι πίστευαν ότι, όταν κάποιος άνθρωπος είχε μια αρρώστια, αυτό ήταν αποτέλεσμα των
- Για να σωθεί κάποιος, πρέπει να το θέλει
- Τα θαύματα ήταν τα μέσα από τα οποία μπορούσε κανείς να δει την ιδανική κατάσταση του ανθρώπου κοντά στον Θεό.
- Τα θαύματα γίνονταν με έναν απλό ή ένα του Χριστού.
- Για να σωθεί κάποιος, έπρεπε να, να έχει καρδιά και να έχει για τις αμαρτίες του.

3 ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

Αναζητούμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, στο διαδίκτυο ή στην Αγία Γραφή πληροφορίες για τα παρακάτω θαύματα του Ιησού Χριστού:

- α) Η Ανάσταση της κόρης του Ιαείρου
- β) Η θεραπεία του παραλύτου
- γ) Η Ανάσταση του Λαζάρου, και
- δ) Ο χορτασμός των πέντε χιλιάδων ανθρώπων.

Χωριζόμαστε σε τέσσερις ομάδες και κάθε ομάδα επιλέγει ένα από τα θαύματα, ώστε να το μελετήσει. Σημειώνουμε: ποιος, πού, πότε, τι συνέβη. Κάθε ομάδα αφηγείται το θαύμα που μελέτησε, στην ολομέλεια της τάξης.

4 ΚΟΛΛΑΖ

Συγκεντρώνουμε εικόνες με τα θαύματα του Χριστού και δημιουργούμε ένα κολλάζ. Μπορούμε να δουλέψουμε είτε ομαδικά είτε ατομικά.

5 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

- Τι καινούργιο έμαθα στο σημερινό μάθημα;
- Τι μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;
- Ποιοι προβληματισμοί και ποια ερωτήματα μου γεννήθηκαν;
- Για ποιο λόγο ο Χριστός έκανε τα θαύματα;
- Ποιες είναι οι σκέψεις μου για τα θαύματα;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ, για να διαβάσουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του σημερινού μας μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: φιλανθρωπία, φιλευσπλαχία.

18. Χριστός Ανέστη! Καινούργια ζωή

Ποια είναι η σημασία του αναστάσιμου χαιρετισμού «Χριστός Ανέστη!»; Με ποιο τρόπο συνδέεται αυτή η έκφραση με τον καινούργιο κόσμο της Βασιλείας της Θεού;

χαρά, αιώνια ζωή

Πέρασαν οι γιορτές του Πάσχα και τα παιδιά επέστρεψαν στο σχολείο. Όλοι και όλες λένε Χριστός Ανέστη - Αληθώς Ανέστη! Η δασκάλα έχει βάλει δύο από τα παιδιά να μάθουν και να εξηγήσουν στους υπόλοιπους μαθητές γιατί συμβαίνει αυτό.

Ο Κωστής και ο Πέτρος εξηγούν: «Λοιπόν, μάθαμε ότι για σαράντα ημέρες μετά το Πάσχα οι Χριστιανοί χαιρετιούνται καθημερινά, λέγοντας «Χριστός Ανέστη» – «Αληθώς Ανέστη». Το **Χριστός Ανέστη** είναι και το σύνθημα, για να ξεκινήσουν οι πιστοί να φιλάνε σταυρωτά ο ένας τον άλλο. Αυτό το φιλί της αγάπης δίνεται σε εχθρούς και φίλους, αφού συμβολίζει τη **συγχώρεση**. Ο Χριστός αναστήθηκε, για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες όλου του κόσμου, οπότε οφείλουμε να είμαστε αγαπημένοι. Απαντάμε **Αληθώς Ανέστη**, επιβεβαιώνοντας το χαρμόσυνο γεγονός της Ανάστασης, για να το μάθουν όλοι. Καλούμε όλους να μάθουν ότι ο Χριστός άνοιξε τον δρόμο για τον καινούργιο κόσμο της Βασιλείας του Θεού, γιατί νίκησε τον θάνατο με την Ανάστασή Του!»

*Χριστός Ανέστη εκ νεκρών,
ο κόσμος μας φωτίζει,
και η ζωή η αιώνια ελπίδα μάς γεμίζει.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

«Η Ανάσταση του Χριστού: το σπουδαιότερο δώρο για τον άνθρωπο»

Στον πίνακα είναι γραμμένη η παραπάνω πρόταση. Ας ανταλλάξουμε απόψεις και εντυπώσεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΣΤΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα με τα γεγονότα της ζωής του Χριστού, απαντάμε στα ερωτήματα, συζητάμε με τους συμμαθητές/-τριές μας, μοιραζόμαστε ιδέες και βρίσκουμε απαντήσεις σε όσα αναρωτιόμαστε.

Γεγονότα της ζωής
του Χριστού
Έργο του Γεωργίου Κόρδη.Ι.Ν.
Αγίας Τριάδας
Pittsburgh, ΗΠΑ

α. Τι βλέπουμε;

Ας γράψουμε λέξεις ή φράσεις με τα επιμέρους στοιχεία της εικόνας. Μόνο ό,τι βλέπουμε, όχι ό,τι νομίζουμε.

β. Τι νομίζουμε;

Τι πιστεύουμε ότι συμβαίνει στην εικόνα; Ας γράψουμε φράσεις με ό,τι νομίζουμε πως συμβαίνει.

γ. Τι αναρωτιόμαστε;

Ας κάνουμε ερωτήσεις σχετικές με την εικόνα. Τι απορίες έχουμε;

3

ΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΟΥΜΕ / ΨΑΛΛΟΥΜΕ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ!

**Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας,
καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζωὴν χαρισάμενος**

δηλαδή

«Ο Χριστὸς ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ με τὸν θάνατό Του κατήργησε τὸν θάνατο καὶ ἔδωσε ζωὴ σ'αυτοὺς που βρίσκονται στα μνήματα».

~

«Χριστὸς Ἀνέστη!» «Ἀληθῶς, Ἀνέστη ὁ Κύριος!» Οἱ πιστοὶ περνοῦσαν τὸ ἅγιο φῶς ὁ ἕνας στη λαμπάδα τοῦ ἄλλου. Πολλοὶ κρατοῦσαν πολλὰ κεριὰ δεμένα μαζί καὶ οἱ φλόγες ἦταν μεγάλες! Τὸ φῶς ἔφτασε μέχρι τὴν Ἄννα. Ἐδωσε στους γονεῖς της. Τα πρόσωπά τους φωτίστηκαν στη λάμψη τῶν λαμπάδων. Τὸ φῶς ἦταν παντοῦ, ἔξω καὶ μέσα στους ἀνθρώπους.

(Απὸ τὸ βιβλίο τῆς Ευλαμπίας Τσιρέλη,
Περιπέτεια στὴν Ἱερουσαλήμ. Μια Ἱστορία γιὰ τὸ Πάσχα, σελ. 57-58)

Διαβάζουμε τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα καὶ σκεφτόμαστε πῶς νιώθουμε κι εμεῖς τὴ νύχτα τῆς Ἀνάστασης, ὅταν ἀνάβουμε τὴ λαμπάδα μας καὶ ἀκούμε τὸ Ἀπολυτίκιο «Χριστὸς Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...». Πῶς περνάμε τὴν ἀναστάσιμη νύχτα; Ἀς κάνουμε μὴ συζήτηση με τοὺς/τις συμμαθητές/-τριές μας.

4

ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Επιλέγουμε δέκα ἀντικείμενα που θεωροῦμε ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τὴν Ἀνάσταση καὶ γεγονότα σχετικὰ με αὐτή. Βάζουμε με τὴ φαντασία μας τὰ πράγματα που σκεφτήκαμε σὲ ἕνα κουτί. Τί θα τοποθετήσουμε στὸ φανταστικὸ μας κουτί; Ἀς αιτολογήσουμε τὶς ἐπιλογές μας.

19. Όλοι μαζί σημαίνει ένα σώμα

α. Η κοινωνία των πιστών στην Εκκλησία

Ποια είναι η έννοια της «Εκκλησίας»; Πώς η αγάπη του Χριστού και η αγάπη των ανθρώπων ενώνει τον κόσμο; Τι συμβαίνει κατά την κυριακάτικη Θεία Λειτουργία;

ομόνοια, αγαπητική σχέση, σύνδεση με τους άλλους και τον Θεό

Η Δανάη και η Μαρία έχουν σχολάσει. Στον δρόμο για το σπίτι, περνούν από την εκκλησία της γειτονιάς, που ανακαινίζεται. «Πολύ ωραίο το χρώμα της» λέει η Δανάη.

«Τελικά, λέμε ναός ή εκκλησία; Έχω μπερδευτεί» λέει η Μαρία. Η Δανάη ανασπκώνει τους ώμους της, μπερδεμένη.

Την ώρα εκείνη τις ακούει ο πατέρας Νεκτάριος που καθαρίζει την αυλή. «Ελάτε, να κάνω ένα διάλειμμα να ξεκουραστώ και να σας εξηγήσω». Κάθονται σε ένα παγκάκι, δίπλα στη βρύση.

«**Εκκλησία** ονομάζουμε τον χριστιανικό ναό, όμως η Εκκλησία δεν είναι μόνο το κτί-

ριο. Είναι το **σύνολο των Χριστιανών** που μοιράζονται την **κοινή πίστη**. Βγαίνει από το **εκ-καλώ** που σημαίνει **συνέλευση του λαού**. Δηλαδή, η συγκέντρωση των πιστών στον Χριστό. Εξάλλου, τους πρώτους χρόνους της Εκκλησίας, δηλαδή μετά την Πεντηκοστή, όταν οι Απόστολοι ξεκίνησαν να μεταδίδουν τη διδασκαλία του Χριστού, οι Χριστιανοί δε συναντιόντουσαν σε κάποιον χώρο για τη λατρεία τους. Οι συγκεντρώσεις αρχικά γίνονταν στο σπίτι κάποιου πιστού».

Ο πατέρας Νεκτάριος συνεχίζει: «Για να γίνει κανείς **μέλος** της Εκκλησίας πρέπει να **βαπτιστεί**. Στη συνέχεια, ανήκει στο πλήρωμα της Εκκλησίας, στο σύνολο δηλαδή των ανθρώπων που πιστεύουν στον Χριστό. Κεντρικό σημείο στη λατρεία είναι η Θεία Λειτουργία που γίνεται κάθε Κυριακή, ή και καθημερινά, και στις γιορτές. Το πρωί της Κυριακής, η καμπάνα μάς καλεί. Πρέπει να είμαστε αγαπημένοι, να έχουμε **ομόνοια** και να μην έχουμε καμία κακή σκέψη για τον συνάνθρωπό μας. Μπαίνουμε στον ναό, προσκυνούμε τις εικόνες, ανάβουμε το **κεράκι** μας και κάνουμε τον σταυρό μας. Μόλις αρχίσει η Θεία Λειτουργία, επαναλαμβάνουμε **προσευχές** και λόγια του ιερέα. Έπειτα, κοινωνούμε (Θεία Ευχαριστία). Στο τέλος, παίρνουμε το **αντίδωρο**, δηλαδή ένα μικρό κομμάτι πρόσφορο (ψωμί). Όλη η **Θεία Λειτουργία** είναι σαν **διάλογος** μεταξύ των ιερέων, των ψαλτών, των πιστών και του Θεού».

Η λέξη «εκκλησία» είναι σημαντική, γιατί σημαίνει ότι είμαστε πάντα όλοι μαζί.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΘΥΕΛΛΑ ΣΚΕΨΕΩΝ

Ας πούμε λέξεις που μας έρχεται στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη «Εκκλησία». Κάποιο μέλος της ομάδας τις καταγράφει στον πίνακα. Στη συνέχεια, ξεκινώντας από τις λέξεις που έχουν καταγραφεί, συζητάμε για την εκκλησία.

2 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

Εκκλησία λέμε τον χριστιανικό ναό, όμως η Εκκλησία δεν είναι μόνο
Είναι το σύνολο των που μοιράζονται την κοινή
Βγαίνει από το εκ-καλώ που σημαίνει συνέλευση του
Για να γίνει κανείς μέλος της Εκκλησίας πρέπει να Κεντρικό
ρόλο έχει η Θεία..... που γίνεται κάθε Κυριακή.

3 ΒΡΙΣΚΩ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

- A _____ Μικρό κομμάτι ψωμί που παίρνουμε στο τέλος της Θείας Λειτουργίας.
- B _____ Για να είμαστε μέλη της Εκκλησίας πρέπει να έχουμε ...
- Γ _____ Η Κυριακή για την Εκκλησία είναι σαν ημέρα ...
- Δ _____ Είναι η Θεία Λειτουργία μεταξύ των ιερέων, των ψαλτών, των πιστών και του Θεού.
- Ε _____ Έτσι λέγεται αλλιώς η Θεία Κοινωνία.

4 ΛΕΞΕΙΣ, ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Ας γράψουμε μια προσευχή που να περιλαμβάνει ό,τι κοινό θέλουμε να ζητήσουμε από τον Ιησού Χριστό ως ομάδα / κοινωνία. Η προσευχή μας θα αναρτηθεί στον τοίχο ανακοινώσεων της τάξης μας.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε τον εννοιολογικό χάρτη που περιλαμβάνει λέξεις σχετικές με την Εκκλησία.

β. Ο ρόλος του ιερέα

Ποιος είναι ο ρόλος του ιερέα στην ορθόδοξη χριστιανική κοινότητα; Πώς μπορούν όλοι μαζί, ιερείς και λαϊκοί, να φροντίζουν για τους ανθρώπους που δυσκολεύονται στη ζωή;

ομόνοια, αγαπητική σχέση, σύνδεση με τους άλλους και τον Θεό

«Και οι ιερείς τι ακριβώς κάνουν;» ρωτάει τον πατέρα Νεκτάριο η Δανάη.

«Οι ιερείς φροντίζουμε τόσο τα πνευματικά όσο και τα πρακτικά. Όπως βλέπετε, ένας ιερέας μπορεί να φροντίζει ακόμα και για την εξωτερική όψη και για την καθαριότητα της εκκλησίας. Οργανώνει την **ενορία**, διοργανώνει **κοινωνικές** και **φιλανθρωπικές εκδηλώσεις**, μιλάει με τους πιστούς, **συζητά**, **συμβουλευεί** και ακούει τους ανθρώπους και τις ανησυχίες τους. Πρωτίστως, όμως, ο ιερέας εργάζεται για τη σωτηρία των ανθρώπων και για την επικοινωνία τους με τον Θεό. Βοηθά τους ανθρώπους να συνδεθούν μαζί Του, τελεί τα Μυστήρια και τη Θεία Ευχαριστία και εξομολογεί τους πιστούς. Μάλιστα, στις ιερές ακολουθίες και στη Θεία Λειτουργία φοράει ειδικά ρούχα, τα **άμφια**».

«Και ποιος λέει τι θα κάνει ένας ιερέας;»

«Το **μυστήριο της Ιεροσύνης** το όρισε ο **Χριστός**, όταν επέλεξε τους **Αποστόλους** και τους έδωσε τον ρόλο να ακούν και να συγχωρούν τις αμαρτίες των ανθρώπων (Ευαγγέλιο Ιωάννη 20:23). Επίσης, στον Μυστικό Δείπνο, τους έδειξε πώς να τελούν το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας και να διδάσκουν. Μετά τον Χριστό, οι Απόστολοι έδειξαν αυτόν τον ρόλο και σε άλλους με μια πράξη που λέγεται **χειροτονία** (δηλαδή, βάζοντας το χέρι τους πάνω στο κεφάλι του νέου ιερέα και διαβάζοντας παράλληλα ειδικές ευχές). Οπότε, τα καθήκοντα του ιερέα είναι ορισμένα κυρίως από τον ίδιο τον Χριστό».

«Οι υπόλοιποι άνθρωποι μέσα στην εκκλησία δεν μπορούν να τα κάνουν όλα αυτά;»

«Κάποια καθήκοντα του ιερέα όχι, αλλά όλοι μαζί, ιερείς και λαϊκοί, έχουμε την ίδια αποστολή: να βοηθάμε τον συνάνθρωπό μας που έχει ανάγκη. Να, ας πούμε, στην ενορία μας αυτό το διάστημα συγκεντρώνουμε βιβλία και παιχνίδια για κάποιες οικογένειες φτωχών συνανθρώπων. Συνεργαζόμαστε για ένα **κοινό έργο**».

«Θέλουμε κι εμείς να βοηθήσουμε!» λέει η Μαρία. «Έχουμε και βιβλία και παιχνίδια!» λένε τα κορίτσια. Και τρέχουν γρήγορα στο σπίτι να συγκεντρώσουν ό,τι μπορούν για να βοηθήσουν.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Έχουμε ακούσει ότι οι ιερείς μαζί με τους λαϊκούς βοηθούν όσους ανθρώπους έχουν ανάγκη; Ξέρουμε ομάδες ανθρώπων στην περιοχή μας που έχουν ανάγκη; Ας σκεφτούμε με ποιους τρόπους θα μπορούσαμε να συνεισφέρουμε με τη βοήθειά μας!

2 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - GRAFFITI

Η Δανάη και η Μαρία αποφάσισαν να διοργανώσουν ένα φιλανθρωπικό γεγονός για τους άπορους ανθρώπους της περιοχής τους. Χρειάζονται τη βοήθειά μας! Πότε και πώς θα γίνει η διοργάνωση; Τι θέμα θα έχει; Με ποιους τρόπους θα το διαφημίσουμε, ώστε να έχει πολύ κόσμο;

Αφού τα σκεφτούμε όλα αυτά με τους/τις συμμαθητές/-τριές μας, θα χωριστούμε σε ομάδες και η κάθε ομάδα θα δημιουργήσει τη δική της πρόσκληση - αφίσα για το φιλανθρωπικό γεγονός. Η δημιουργία θα αποτυπωθεί σε μεγάλων διαστάσεων χαρτιά ή χαρτόνια. Μπορεί να περιλαμβάνει κείμενα, εικόνες, φωτογραφίες, χρώματα, συνθήματα, μηνύματα ή ό,τι άλλο εμπνευστούν οι ομάδες.

3 ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΗΛΟ

Ας πάρουμε πηλό ή πλαστελίνη και ας δημιουργήσουμε ένα ιερατικό καπέλο ή οποιοδήποτε άλλο ιερατικό ένδυμα μάς αρέσει!

4 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ

Ας σκεφτούμε και ας προετοιμάσουμε ερωτήσεις που θα θέλαμε να κάνουμε σε έναν ιερέα. Στη συνέχεια, οργανώνουμε την επίσκεψή μας σε μια εκκλησία είτε προσκαλούμε έναν ιερέα στο σχολείο μας. Κατά τη διάρκεια της συνάντησής μας με τον ιερέα, του θέτουμε τις ερωτήσεις που έχουμε ετοιμάσει.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε τον εννοιολογικό χάρτη με θέμα «ο ρόλος του ιερέα».

2. ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: Μυστήρια της Εκκλησίας, ενορία.

γ. Όλοι είμαστε αδέρφια

Με ποιο τρόπο εκδηλώνεται σήμερα η αδελφοσύνη των Χριστιανών, ως χαρακτηριστικό στοιχείο της Βασιλείας του Θεού;

σώμα, ενότητα

Τα κορίτσια επιστρέφουν αργά το μεσημέρι στον πατέρα Νεκτάριο, κρατώντας δύο μεγάλες σακούλες γεμάτες σχολικά βιβλία και παιχνίδια. «Κάνουν αυτά, παπα-Νεκτάριε; Δεν είχαμε άλλα».

Ο πατέρας Νεκτάριος χαμογελάει. «Κάνουν και παρακάνουν. Κι ένα μόνο πράγμα να φέρνατε, είναι σαν να είχατε φέρει όλους τους θησαυρούς του κόσμου. Ότι δίνετε με την καρδιά σας είναι ανεκτίμητο».

Εκείνη την ώρα έρχονται άλλα δύο παιδιά να αφήσουν μια σακούλα.

«Όλοι εσείς τώρα που ήρθατε εδώ με αυτόν τον κοινό σκοπό και κάνετε το θέλημα του Θεού, είστε για πάντα αδέρφια. Είστε μέλη στο σώμα του Χριστού και η ενότητα της ψυχής σας είναι κομμάτι της Εκκλησίας. Έτσι ενωνόμαστε.

Σας περιμένω την Κυριακή στη Θεία Λειτουργία ενωμένους και αγαπημένους, γιατί μόνο έτσι πρέπει να μπαίνουμε μέσα στην εκκλησία».

*Στην εκκλησία μπαίνουμε με καθαρή καρδιά,
με αδελφοσύνη και ήρεμο τον νου,
γιατί μονάχα έτσι ζει κανείς στη Βασιλεία του Θεού.*

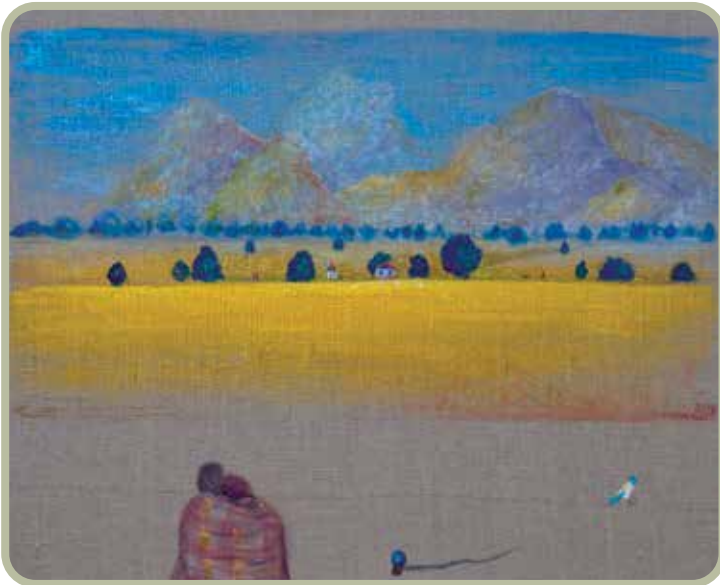
Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Με ποιους τρόπους μπορούμε να βοηθάμε όσους έχουν ανάγκη;

Ας σκεφτούμε την ερώτηση και ας αποτυπώσουμε τις ιδέες μας. Διαμορφώνουμε έναν πίνακα (από φελλό ή χαρτί μέτρου) με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και κείμενα σχετικά με το θέμα μας. Όταν ολοκληρωθεί ο πίνακας, τον τοποθετούμε σε κάποιο σημείο του σχολείου που θα τον βλέπουν όλοι. Στον πίνακα αφήνουμε αυτοκόλλητα χαρτάκια, ώστε όποιος επιθυμεί από το σχολείο να καταθέσει την άποψή του ή τη σκέψη του.

2 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Πάντα υπάρχει κάποιος που σε συμπονά
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

Οι άνθρωποι δε χρειάζονται πάντα συμβουλές. Μερικές φορές το μόνο που χρειάζονται είναι ένα χέρι για να κρατηθούν, ένα αυτί να τους ακούσει και μια καρδιά που να μπορεί να τους καταλάβει. (Από το βιβλίο του Antoine de Saint - Exupery, *Ο μικρός πρίγκιπας*).

Διαβάζουμε το παραπάνω απόσπασμα και ανταλλάσσουμε απόψεις και εντυπώσεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

3 ΓΙΑΤΙ ΣΥΜΦΩΝΩ; ΓΙΑΤΙ ΔΙΑΦΩΝΩ;

Διαβάζουμε τις παρακάτω προτάσεις και λέμε αν συμφωνούμε ή διαφωνούμε με αυτές και γιατί.

- Όταν μπορούμε να βοηθήσουμε έναν συνάνθρωπό μας, το κάνουμε με χαρά χωρίς να υπερηφανευόμαστε για αυτή μας την πράξη.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουμε ανάγκη τον διπλανό μας.
- Όποιο παιδί συναντήσω στην παιδική χαρά, θα μπορούσε να γίνει φίλος μου.

4 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

Ας γίνουμε ηθοποιοί. Οι ομάδες εμπνέονται από το κείμενο και δημιουργούν η καθεμιά από ένα δικό της μικρό θεατρικό. Ο/Η δάσκαλος/α καθοδηγεί τη δραστηριότητα, δίνοντας ιδέες για τους χαρακτήρες και την πλοκή. Στο τέλος, κάθε ομάδα παρουσιάζει ό,τι ετοίμασε στην τάξη.

20. Προσευχή

**Πώς επικοινωνεί ο άνθρωπος με τον Θεό μέσω της προσευχής;
Ποιο είναι το περιεχόμενο της «Κυριακής προσευχής»;**

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΣΥΝΔΕΣΗ

Το βράδυ, η Δανάη προσεύχεται για εκείνα τα παιδιά που δεν έχουν βιβλία. Πώς είναι δυνατόν, σκέφτεται, να μην έχουν ούτε βιβλία; Και πόσα παιδιά, άραγε, στον κόσμο στερούνται τα απαραίτητα... αυτά που είναι για εμάς άφθονα και αυτονόητα.

Βάζει, λοιπόν, στην **προσευχή** της όλα τα παιδιά που έχουν ανάγκη. Λέει το Πάτερ ημών και έχει στο μυαλό της τα παιδιά:

Πάτερ ημών ο εν τοις Ουρανοίς = Πατέρα μας που βρίσκεσαι στους ουραμούς

Αγιασθήτω το όνομα Σου = Ας αγιασθεί το Όνομά Σου

Ελθέτω η βασιλεία Σου = Ας έρθει η βασιλεία Σου

Γενηθήτω το θέλημά Σου = Ας γίνει το θέλημά Σου

ως εν ουρανών και επί της γης = Όπως στον ουρανό (από τους αγγέλους), έτσι και στη γη (από τους ανθρώπους)

Τον άρτον ημών τον επιούσιον = Το ψωμί μας το καθημερινό

δος ημίν σήμερον = Δώσε μας σήμερα

Και άφες ημίν τα οφειλήματα ημών = Και συγχώρησε τις αμαρτίες μας

ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών = Όπως και εμείς αφήνουμε τους χρεώστες μας (Όπως και εμείς συγχωρούμε αυτούς που μας έφταιξαν)

Και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν = Και μη μας βάλεις σε δοκιμασία

αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού = αλλά απομάκρυνέ μας από το κακό

Αμήν = Αληθινά

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Γιατί προσευχόμαστε; Ας κάνουμε μια συζήτηση για τους λόγους που πιστεύουμε ότι ένας άνθρωπος προσεύχεται.

2

ΟΜΑΔΙΚΟ ΓΛΥΠΤΟ

Χωριζόμαστε σε ομάδες και σχηματίζουμε με τα σώματά μας ένα «γλυπτό». Σχηματίζουμε μια εικονική αναπαράσταση ανθρώπων που προσεύχονται. Στο τέλος, εξηγούμε, γιατί χρησιμοποιήσαμε τις συγκεκριμένες στάσεις.

3

Η ΔΙΚΗ ΜΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Στο τετράδιό μας ή σε ένα φύλλο χαρτί γράφουμε μια δική μας προσευχή, ζητώντας βοήθεια, αγάπη, χαρά για όλο τον κόσμο. Στη συνέχεια, διαβάζουμε όλες τις προσευχές και γράφουμε στον πίνακα σημαντικές λέξεις-κλειδιά από τις προσευχές αυτές.

4

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΙΧΟΥ - ΚΟΛΛΑΖ

Φέρνουμε στην τάξη ένα μικρό ημερολόγιο τοίχου που έχει προσευχές στην πίσω πλευρά των σελίδων. Αφήνει σε κάθε θρανίο οκτώ με δέκα διαφορετικά χαρτάκια, ώστε να διαβάσουμε τις προσευχές και να επιλέξουμε ποια μας αρέσει περισσότερο. Στο τέλος, δημιουργούμε ένα κολλάζ με όλες τις προσευχές που έχουμε επιλέξει και με αυτό διακοσμούμε είτε την τάξη είτε τον διάδρομο του σχολείου.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν την προσευχή.

21. Οι άγγελοι

Ποια είναι η διδασκαλία της Εκκλησίας για τους αγγέλους;

διακονία, αγγελιοφόροι, δοξολογία

Η Δανάη τελειώνει την προσευχή της και πέφτει για ύπνο. Έρχεται η μαμά της να τη σκεπάσει. Η Δανάη τής εξομολογείται πως έχει στενοχωρηθεί πολύ με αυτά τα παιδιά.

«Μη στενοχωριέσαι. Ο Θεός φροντίζει τα παιδιά μέσω των αγγέλων. Κάθε παιδί έχει έναν φύλακα-άγγελο που το προστατεύει».

«Τι είναι οι άγγελοι, μαμά;» ρωτάει η Δανάη. «Μπορούμε να τους δούμε;»

«Άγγελος είναι αυτός που μεταδίδει ειδήσεις, πληροφορίες ή αγγελίες. Οι άγγελοι ζουν μεταξύ ουρανού και γης, είναι **βοηθοί του Θεού** και φροντίζουν τους ανθρώπους. Ο **φύλακας άγγελός** μας μάς ακολουθεί και μας προστατεύει από τη μέρα που βαπτιζόμαστε. Προσευχόμαστε σε αυτόν και στον Θεό για το δικό μας καλό, αλλά και για το καλό των συνανθρώπων μας».

«Νομίζω θυμάμαι ότι κάποιος άγγελος είπε στην Παναγία ότι θα γεννήσει τον Χριστό» (Ευαγγέλιο Λουκά 1:26-38).

«Σωστά, ο **Αρχάγγελος Γαβριήλ** που τον έστειλε ο Θεός. Ένας άγγελος, επίσης, παρουσιάστηκε στους βοσκούς και τους έφερε την είδηση ότι γεννήθηκε ο Χριστός. Φέρνουν σημαντικά μηνύματα οι άγγελοι».

«Και πώς μοιάζει ένας άγγελος;»

«Συνήθως, οι άγγελοι παριστάνονται με ανθρώπινη μορφή και φτερά. Και πάντα νέοι. Όμως οι άγγελοι δεν έχουν σώματα, είναι πνεύματα και ζουν κοντά στον Θεό. Εγώ βλέπω ένα... αγγελούδι τώρα μπροστά μου, πάντως» λέει η μαμά της και τη φιλάει στο μέτωπο. «Κοιμήσου τώρα, καληνύχτα».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Η ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΜΕΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Παρατηρούμε την εικόνα με τους Αρχαγγέλους.

-Ας γράψουμε λέξεις ή φράσεις που να αντιπροσωπεύουν την εικόνα.

-Ας κάνουμε ερωτήσεις σχετικά με την εικόνα.

-Ποια είναι η άποψή μας για τους αγγέλους;

-Ας προσθέσουμε στην εικόνα τα χρώματα που μας εκφράζουν.

Αρχάγγελοι Μιχαήλ και Γαβριήλ, φορητή εικόνα
Έργο της Χριστίνας Παπαθέου-Δουληγέρη

2 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

- Ποιο είναι το έργο των αγγέλων;
- Πού ζουν οι άγγελοι;
- Πότε εμφανίζονται στους ανθρώπους οι άγγελοι;
- Πώς εμφανίζονται στους ανθρώπους οι άγγελοι;
- Ποιος είναι ο φύλακας άγγελός μας;
- Γιατί ο Θεός στέλνει τους αγγέλους δίπλα στα παιδιά;

Έργο της αγιογράφου Αθηνάς Νικάκη

3 ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ας δημιουργήσουμε κι εμείς μια ζωγραφιά, μια εικόνα με ό,τι μας έκανε εντύπωση από αυτά που είπε η μαμά της Δανάης για τους αγγέλους. Έπειτα, ας αναρτήσουμε τις δημιουργίες μας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

4 ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ας αναζητήσουμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, στο διαδίκτυο την «Κλίμακα του Ιακώβ» και ας διαβάσουμε την ιστορία του. Ας απαντήσουμε:

- Τι μας άρεσε;
- Τι μας έκανε εντύπωση;
- Πώς συνδέεται με το μάθημά μας;
- Ποια συναισθήματα νιώθουμε για αυτήν την ιστορία;

Στο τέλος, παίρνουμε τους μαρκαδόρους ή τις ξυλομπογιές μας και φτιάχνουμε μια ζωγραφιά που εμπνεόμαστε από όσα διαβάσαμε.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΠΑΖΛ

Συνδεόμαστε εδώ και ενώνουμε τα κομμάτια του ψηφιακού παζλ. Πρόκειται για έργο του Γεωργίου Κόρδη που απεικονίζει τον Αρχάγγελο Ραφαήλ.

22. Βάπτισμα

**Ποιοι συμβολισμοί εμπεριέχονται στο Μυστήριο του Βαπτίσματος;
Πώς η Βάπτισμα εισάγει τον νέο Χριστιανό στον καινούργιο κόσμο της
Βασιλείας του Θεού;**

ανάδοχος, Βασιλεία του Θεού, εισαγωγή, ανακαίνιση

Είναι Σάββατο πρωί και τα κορίτσια με τις μαμάδες τους πηγαίνουν σε μια βάπτισμα. Βαπτίζεται η ξαδερφούλα της Μαρίας. Νονά, δηλαδή ανάδοχος, είναι η μαμά της Δανάης. Λίγο πριν το Μυστήριο, ο ιερέας εξηγεί στα κορίτσια ότι με το Μυστήριο της Βάπτισμας ο άνθρωπος καθαρίζεται από το προπατορικό αμάρτημα, γίνεται μέλος της Εκκλησίας και αρχίζει μια νέα ζωή με τον Χριστό. Τους εξηγεί και τον συμβολισμό των υλικών του βαπτίσματος.

Νερό: Βασικό στοιχείο του βαπτίσματος, το νερό, συμβολίζει την πηγή ζωής που καθαρίζει τον άνθρωπο και τον εντάσσει στην Εκκλησία. Στο όνομα της Αγίας Τριάδας, βυθίζεται και αναδύεται τρεις φορές από το νερό της κολυμπήθρας, επειδή ο Χριστός αναστήθηκε σε τρεις μέρες.

Λάδι: Ο νονός αλείφει με λάδι το σώμα του μωρού πριν τη βύθισή του στην κολυμπήθρα. Το λάδι συμβολίζει τον αγώνα του νεοφώτιστου κατά τη διάρκεια της ζωής του και τη χάρη του Θεού.

Λαμπάδα: Τη λαμπάδα την κρατάει ο/η νονός/-ά ή ο παπάς. Συμβολίζει το αληθινό φως, δηλαδή την πίστη και την καθοδήγηση στη χριστιανική αλήθεια.

Βαπτιστικά Ρούχα: Τα βαπτιστικά ρούχα έχουν συνήθως λευκό χρώμα και συμβολίζουν την αγνότητα, τη φωτεινότητα της ψυχής και την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος. Λευκά ήταν και τα ρούχα του Χριστού κατά τη Σταύρωση και την Ανάληψή Του.

Βαπτιστικός Σταυρός: Ο βαπτιστικός σταυρός είναι το σύμβολο και η σφραγίδα της χριστιανικής πίστης. Συμβολίζει την επίσημη εισαγωγή του νεοφώτιστου στην Εκκλησία και στον καινούργιο κόσμο της Βασιλείας του Θεού.

Άγιο Μύρο και Χρίσμα: Όπως ο Χριστός χρίστηκε πνευματικά με το Άγιο Πνεύμα στον Ιορδάνη ποταμό, έτσι και το νέο μέλος της Εκκλησίας χρίζεται με άγιο μύρο, για να καθοδηγείται από το Άγιο Πνεύμα. Το κόψιμο των μαλλιών σε τρία σημεία είναι ένα είδος προσφοράς του νεοφώτιστου στον Θεό ως νέο μέλος της Εκκλησίας Του.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ

Ας πούμε τις λέξεις που μας έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό, όταν ακούμε τις λέξεις «βάπτισμα ή βάπτισμα». Καταγράφουμε στον πίνακα όσα λέμε. Στη συνέχεια, συζητούμε, ώστε να βρούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές σε όσα σκεφτήκαμε. Οι έννοιες, οι σκέψεις και οι λέξεις που έχουν γραφτεί περισσότερες φορές ή που μας αρέσουν πιο πολύ, ας μπουν σε ξεχωριστά συννεφάκια, για να αναλυθούν περισσότερο. Στο τέλος, μπορούμε να μεταφέρουμε το συννεφόλεξο σε χαρτόνι και να το κρεμάσουμε στην τάξη.

2 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Το είναι βασικό στοιχείο του βαπτίσματος και συμβολίζει την πηγή ζωής που καθαρίζει τον άνθρωπο.
- Το συμβολίζει τον αγώνα του νεοφώτιστου κατά τη διάρκεια της ζωής του και τη χάρη του Θεού.
- Η συμβολίζει το αληθινό φως, δηλαδή την πίστη και την καθοδήγηση στη χριστιανική αλήθεια.
- Τα συμβολίζουν την αγνότητα, τη φωτεινότητα της ψυχής και την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος.
- Ο συμβολίζει την επίσημη εισαγωγή του νεοφώτιστου στην Εκκλησία.
- Το νέο μέλος της Εκκλησίας χρίζεται με για να το καθοδηγεί το Άγιο Πνεύμα.

3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Παίρνουμε συνέντευξη από ένα μέλος της οικογένειάς μας για τη βάπτισή μας. Μαζεύουμε τις εξής πληροφορίες: πού βαπτιστήκαμε, αν ακολουθήθηκαν όλα όσα μας λέει το μάθημα, αν κλαίγαμε, αν υπήρξε κάποια αστεία στιγμή και ό,τι άλλο θα θέλαμε να μάθουμε για εκείνη την ξεχωριστή μέρα της ζωής μας. Παρουσιάζουμε τη βάπτισή μας στην τάξη και, αν θέλουμε, συνοδεύουμε την παρουσίασή της με φωτογραφίες.

4 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνουμε σε μορφή και ύφος εφημερίδας τις υποχρεώσεις του/της ανάδοχου (νονού/-άς), σύμφωνα με την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση. Ομορφαίνουμε την εφημερίδα μας με υπέρτιτλους, φωτογραφίες, εικόνες και ό,τι άλλο θέλουμε. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με μορφή ειδησεογραφικής ιστοσελίδας ηλεκτρονικά.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε τον ψηφιακό εννοιολογικό χάρτη με τα υλικά του Βαπτίσματος. Συζητάμε για τη σημασία τους.

2. ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: νεοφώτιστος, Άγιο Μύρο.

23. Ευχαριστώντας τον Θεό

**Με ποιο τρόπο οι άνθρωποι εκφράζουν την ευχαριστία τους προς τον Θεό;
Ποια σύμβολα χρησιμοποιούν κατά την ευχαριστία αυτή;
Για ποιο λόγο η Θεία Λειτουργία ονομάζεται και «Θεία Ευχαριστία»;**

λατρεία, σύνδεση, επικοινωνία

Την Κυριακή, ο Πέτρος και ο Κωστής πηγαίνουν να κοινωνήσουν. Τους πηγαίνει ο νονός του Κωστή που είναι και θεολόγος. Στον δρόμο για την εκκλησία, οι καμπάνες καλούν τους πιστούς. «Λοιπόν;» λέει ο νονός Γιάννης. «Τώρα που νηστέψατε και προετοιμαστήκατε, θα μου πείτε τι είναι η Θεία Ευχαριστία; Τι μάθατε στο σχολείο και τι σας είπε ο πατέρας Νεκτάριος;»

«Έχουμε μάθει πολλά. Πρώτα απ' όλα, έχουμε κάνει **νηστεία** όχι μόνο από τροφές αλλά και από **σκέψεις** και **πράξεις**. Δηλαδή, προσπαθήσαμε να μην κάνουμε κάτι κακό, να μη στεναχωρήσουμε κάποιον, να μιλάμε όμορφα και να κάνουμε καλές σκέψεις.»

«Αυτό ήταν πιο δύσκολο από το να μη φάω τσος με τυρί, είναι η αλήθεια!» λέει ο Κωστής και γελούν.

«Τώρα θα κοινωνήσουμε **σώμα και αίμα Χριστού**, ευχαριστώντας τον Θεό. Ολόκληρη η Θεία Λειτουργία θα γίνει, για να οδηγήσει σε αυτό το μυστήριο» λέει ο Πέτρος.

«Η **Θεία Ευχαριστία** συνδέεται με τον **Μυστικό Δείπνο**» συνεχίζει ο Κωστής.

«Σωστά» λέει ο νονός Γιάννης. «Ο Χριστός παρέδωσε το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας στους μαθητές Του και τους έδειξε πώς να κάνουν το ίδιο. Να στέλνουν ευχαριστία στον Θεό. Κάθε φορά που τελείται η Θεία Λειτουργία με το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας στην εκκλησία, είναι σαν να θυμόμαστε και να ξαναζούμε εκείνο το γεγονός. Πολύ σημαντικά είναι και τα σύμβολα σε αυτό το Μυστήριο. Ξέρετε κανένα από αυτά;»

«Ξέρω το άγιο Δισκοπότηρο και τη λαβίδα, δηλαδή το κουταλάκι» λέει ο Κωστής.

«Κι εγώ ξέρω ότι ένα τετράγωνο ύφασμα, με το οποίο σκεπάζει το ποτήριο και το δισκάριο ο ιερέας, ονομάζεται αήρ ή αέρας» λέει ο Πέτρος.

«Θύμισέ μου τι είναι το ποτήριο και το δισκάριο» ζητά ο Κωστής.

«Είναι το δισκοπότηρο στην ουσία, και ο δίσκος πάνω στον οποίο τοποθετούνται τα Τίμια Δώρα, που μας είπε ο πατέρας Νεκτάριος, δηλαδή το ψωμί και το κρασί.»

«Σωστά. Α, θυμάμαι και τη λόγχη, ένα μαχαιράκι με το οποίο ο ιερέας κόβει το πρόσφορο, δηλαδή τον άρτο, για να τον βάλει στο κρασί. Συμβολίζει τη λόγχη με την οποία οι Ρωμαίοι τρύπησαν το πλευρό του Χριστού» θυμάται ο Κωστής.

«Ξέρετε πολλά πράγματα, μπράβο!»

«Μας τα είπε και μας τα έδειξε αναλυτικά ο πατέρας Νεκτάριος» λέει ο Πέτρος. «Πρώτη φορά κατάλαβαμε πώς και γιατί χρησιμοποιούνται όλα αυτά στην εκκλησία.»

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ!

Τι εννοεί ο Κωστής, όταν λέει ότι δε νήστεψαν μόνο από τροφές αλλά και από λέξεις και πράξεις; Ας πούμε τις σκέψεις μας πάνω σε αυτό το θέμα και ας συζητήσουμε για το πόσο σημαντική είναι η νηστεία των «σκέψεων» και των «πράξεων».

2 ΚΟΛΛΑΖ

Ας βρούμε εικόνες οι οποίες δείχνουν στιγμές και περιπτώσεις που λέμε «ευχαριστώ» στον Θεό. Μπορούμε επίσης να βρούμε όσες εικόνες θέλουμε, νοηματοδοτώντας την ευχαριστία προς τον Θεό. Αφού τις συλλέξουμε όλες, ας φτιάξουμε ένα κολλάζ, με το οποίο θα στολίσουμε την τάξη μας.

3 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΛΕΩ

Ανακοινώνεται στην ομάδα της τάξης το θέμα: «Θεία Ευχαριστία». Σκεφτόμαστε ατομικά για πέντε λεπτά και καταγράφουμε τις προσωπικές μας ιδέες και απόψεις. Στη συνέχεια, εργαζόμαστε σε δυάδες, συζητώντας τις απόψεις μας. Αν χρειαστεί, τις αλλάζουμε, για να καταλήξουμε σε μια κοινή άποψη που να εκφράζει τη δυάδα. Παρουσιάζουμε στην τάξη τις απόψεις που έχει διαμορφώσει κάθε δυάδα και τις συζητάμε με όλη την ομάδα.

4 ΚΟΥΤΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Ο/Η δάσκαλος/-α τοποθετεί σε ένα «μυστηριώδες» κουτί αντικείμενα και σύμβολα που χρησιμοποιούνται κατά την τέλεση του Μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας. Χωριζόμαστε σε ομάδες και συζητάμε αν έχουμε ξαναδεί αυτά τα αντικείμενα και αν γνωρίζουμε τη χρήση τους. Στη συνέχεια, καταγράφουμε τις απόψεις μας. Έπειτα, παρουσιάζουμε στην τάξη όσα σκεφτήκαμε και καταγράψαμε.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και μελετάμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματός μας. Βρίσκουμε τις λέξεις: Θεία Ευχαριστία, νηστεία.

24. Η ομορφιά βρίσκεται στη διαφορετικότητα

Σε ποια γεγονότα και περιπτώσεις φαίνεται ο ισότιμος ρόλος της γυναίκας στην Ορθόδοξη Εκκλησία;

Τι διδάσκει η Εκκλησία για τις φυλετικές διακρίσεις και τους διαχωρισμούς;

ισοτιμία, σεβασμός, συνύπαρξη

Σήμερα στην τάξη συζητούν για το θέμα της ισότητας και των διαχωρισμών.

«Εγώ νομίζω ότι δεν υπάρχει λόγος να συζητάμε για αυτό» λέει η Δανάη σχετικά με την ισότητα των φύλων.

«Δηλαδή;» ρωτάει η δασκάλα.

«Δηλαδή, κυρία, είναι αυτονόητο ότι οι άνδρες και οι γυναίκες είναι ίσοι».

«Συμφωνώ, είμαστε άνθρωποι πρώτα» συμπληρώνει ο Πέτρος.

«Η θρησκεία τι λέει για αυτό;» ρωτούν τη δασκάλα.

«Σύμφωνα με την Ορθόδοξη Εκκλησία, η γυναίκα είναι **ισότιμη** με τον άντρα απέναντι στον Θεό, ως ύπαρξη. Έχει τις ίδιες υποχρεώσεις, χαρίσματα και δικαιώματα με τους άντρες. Για την ισοτιμία των φύλων μιλά τόσο η Παλαιά Διαθήκη όσο και η Καινή Διαθήκη».

«Πρώτα από όλα, η Εύα πλάστηκε ίση με τον Αδάμ, από το μέσον του σώματός του, αν θυμάμαι καλά» λέει η Μαρία.

«Κι εγώ θυμάμαι τις δυναμικές **Εσθήρ** και **Ρουθ** από την Παλαιά Διαθήκη» λέει ο Κωστής.

«Θυμάστε πολύ καλά». Ο Χριστός, μάλιστα, έρχεται στον κόσμο μέσω μιας γυναίκας, της **Παναγίας**. Επίσης, είχε και γυναίκες **μαθήτριες**, όπως τη **Μαρία τη Μαγδαληνή**, ενώ εμφανίστηκε πρώτα στις Μυροφόρες μετά την Ανάστασή Του.

»Σε κάθε περίπτωση και κάθε πλευρά της ζωής της Εκκλησίας, γυναίκες και άνδρες, άνθρωποι όλων των φυλών και τάξεων **είναι ισότιμα και πολύτιμα μέλη**. Όπου η κοινωνία χωρίζει, η Εκκλησία ενώνει, εφαρμόζοντας το παράδειγμα του Χριστού που ποτέ δεν ξεχώρισε τα φύλα, τη φυλή και το θρήσκευμα».

«Γι' αυτό και η Εκκλησία έχει τις ιεραποστολές και βοηθάει ανθρώπους κάθε τάξης, θρησκευάτος και φυλής» λέει η Μαρία, που θυμάται το μάθημα για την Εκκλησία.

«Δηλαδή, είναι όλοι καλεσμένοι στην Εκκλησία;» λέει ο Πέτρος.

«Ακριβώς, στην Εκκλησία και στην αγκαλιά του Χριστού είναι **ΟΛΟΙ** καλεσμένοι να συνυπάρξουν, αρκεί να το θελήσουν!» χαμογελάει η δασκάλα.

*Ισότιμοι για τον Θεό, όλοι τους παίρνουν «δέκα»,
κάθε φυλή και θρήσκευμα, ο άνδρας κι η γυναίκα.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

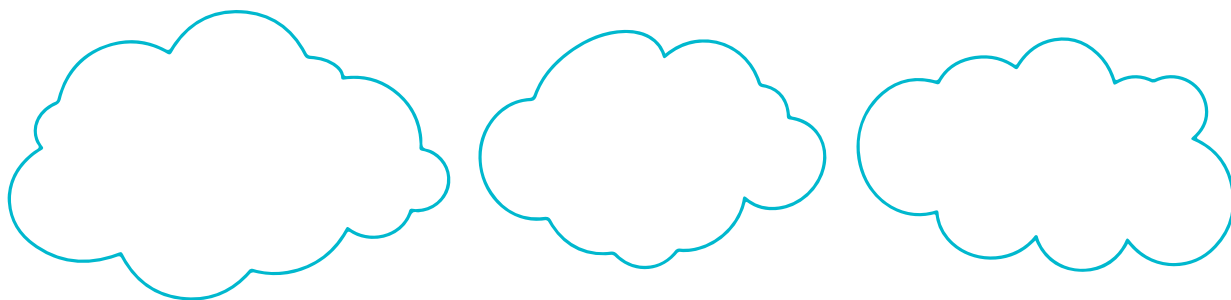
1 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΙΧΟΥ

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνουμε σε μορφή και ύψος εφημερίδας γνώμες και πληροφορίες για την ισότητα των δύο φύλων. Ομορφαίνουμε την εφημερίδα μας με υπέρτιτλους, φωτογραφίες, εικόνες και ό,τι άλλο θέλουμε. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με μορφή ειδησεογραφικής ιστοσελίδας, ηλεκτρονικά.

2 ΤΙ ΝΙΩΣΑΜΕ;

[...] Η Άννα τον φαντάστηκε να κηρύττει τότε σε όλα τα μέρη της Ιερουσαλήμ, στον δρόμο, σε λόφους και σε σπίτια, και να έχει κοντά του ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα, φτωχούς και κατατρεγμένους, αλλόθρησκους, ειδωλολάτρες και περιθωριακούς, άντρες και γυναίκες όπως της είχε πει ο παππούς. Και σε όλους να δίνει την ευκαιρία να πιστέψουν, να μετανοήσουν και να σωθούν. Και αυτοί να τον αγαπούν και να τον ακολουθούν, να ελπίζουν σε αυτόν και να κρέμονται από τα χείλη του. (απόσπασμα από το βιβλίο της Ευλαμπίας Τσιρέλη, *Περιπέτεια στην Ιερουσαλήμ. Μια ιστορία για το Πάσχα*, σελ. 23).

Διαβάζουμε το παραπάνω απόσπασμα και σκεφτόμαστε είδη διακρίσεων (φυλετικές, κοινωνικές, έμφυλες κ.λπ.) που δε χωράνε στην κοινωνία του Θεού. Σκεφτόμαστε για λίγο πώς μπορεί να νιώθει ένας άνθρωπος, όταν τον διακρίνουμε για οποιοδήποτε χαρακτηριστικό του και τον σχολιάζουμε για αυτό. Έπειτα, εκφράζουμε τα συναισθήματά μας με λίγες λέξεις στα παρακάτω σχήματα. Καταγράφουμε στον πίνακα όσα συναισθήματα συγκεντρώσαμε και ακολουθεί συζήτηση.

3

ΕΠΤΑ ΛΕΞΕΙΣ ΚΡΥΦΤΗΚΑΝ! ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΙΣ ΒΡΕΙΣ;

(ΙΕΡΟ, ΜΥΡΟΦΟΡΕΣ, ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ, ΕΣΘΗΡ, ΡΟΥΘ, ΙΣΟΤΗΤΑ, ΓΥΝΑΙΚΑ)

Κ Β Λ Μ Β Κ Υ Γ Ζ Ρ Ψ Χ Ρ Η Ζ Δ Σ Ι Α Ι Ξ Γ Ο Θ Ξ
 Ο Χ Μ Ψ Χ Ω Ε Ι Σ Ο Τ Η Τ Α Ο Π Χ Ι Θ Π Χ Σ Ζ Ζ Ξ
 Β Λ Η Π Μ Σ Ξ Σ Ι Ζ Ψ Β Χ Λ Χ Λ Ρ Ε Λ Ζ Η Α Τ Ω Λ
 Ξ Θ Μ Τ Μ Δ Ρ Ω Π Ε Π Ο Ψ Φ Σ Α Η Κ Υ Χ Κ Β Ε Λ Ζ
 Α Λ Θ Σ Ν Μ Υ Ρ Ο Φ Ο Ρ Ε Σ Μ Α Σ Ν Τ Π Χ Ξ Σ Ω Β
 Κ Ψ Θ Μ Α Γ Δ Α Λ Η Ν Η Ν Β Δ Α Η Ψ Φ Υ Σ Θ Θ Α Σ
 Τ Ι Χ Ι Ε Ρ Ο Α Ν Φ Λ Λ Ρ Σ Ρ Β Ρ Ρ Κ Τ Σ Χ Η Κ Ψ
 Σ Τ Γ Υ Ν Α Ι Κ Α Φ Τ Δ Σ Τ Ε Σ Ο Γ Δ Φ Δ Ρ Ρ Σ Λ
 Ζ Κ Χ Φ Ι Χ Δ Χ Ν Α Χ Δ Ν Γ Χ Ι Υ Ξ Λ Ι Σ Χ Η Υ Τ
 Μ Ε Χ Τ Κ Ψ Δ Θ Κ Η Θ Α Ν Ε Δ Σ Θ Δ Ν Κ Η Κ Β Ι Δ

4

ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ

Έρθε η ώρα να χωριστούμε σε ομάδες και να κοιτάξουμε τις παρακάτω εικόνες. Συζητάμε με την ομάδα μας και σκεφτόμαστε ποιες δραστηριότητες φέρνουν τους ανθρώπους πιο κοντά, χωρίς διακρίσεις. Ας συμπεριλάβουμε και τα συναισθήματά μας για αυτό το θέμα! Στη συνέχεια, θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της συζήτησής μας στους/στις συμμαθητές/-τριές μας.

25. Παράθυρο στη Βασιλεία του Θεού

**Πώς θα είναι η κοινωνία αγάπης της Βασιλείας του Θεού;
Ποια παραδείγματα στην καθημερινή μας ζωή δείχνουν την αγάπη αυτή;**

αλλαγή, σύνδεση, ανανέωση

Σε μια συζήτηση με την ψυχολόγο του σχολείου, οι μαθητές κάθονται σε κύκλο. Σκοπός είναι να δει καθένας μέσα του το καλό και να αποφευχθούν περιστατικά εκφοβισμού. Η ψυχολόγος, μαζί με τη δασκάλα, καθοδηγούν τη συζήτηση. Μεταξύ άλλων, συζητούν για τον ιδανικό κόσμο που μας δείχνει ο Θεός και που έχει να κάνει με τις μεταξύ μας σχέσεις.

«Ο Χριστός, μέσα από τις **παραβολές** και τα **θαύματα**, μας αποκαλύπτει πώς θα είναι η **κοινωνία αγάπης** στη **Βασιλεία του Θεού**. Ένας ιδανικός κόσμος. Όμως αυτή η ιδανική κατάσταση είναι κάτι για το οποίο πρέπει όλοι να προσπαθήσουμε. Υπάρχουν στιγμές στη ζωή μας στις οποίες μπορούμε να ζήσουμε για λίγο αυτήν την όμορφη κοινωνία αγάπης. Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιες τέτοιες στιγμές που έχετε αισθανθεί ότι είστε ένα με τους συνανθρώπους σας, πως παντού υπάρχει η **αγάπη του Θεού**;» ρωτάνε η δασκάλα και η ψυχολόγος.

«Όταν **βοηθάω** κάποιον άνθρωπο που έχει ανάγκη, το νιώθω αυτό. Νιώθω ότι αλλάζω προς το καλύτερο κάθε φορά και πιο πολύ» λέει η Μαρία.
«Εγώ το έχω νιώσει μια μέρα που καθίσαμε και **μοιραστήκαμε** ένα παγκάκι με μια οικογένεια Αφρικανών στο πάρκο και ταΐζαμε μαζί τα περιστέρια. Δε μιλούσαμε την ίδια γλώσσα, αλλά γελούσαμε και περνούσαμε ωραία» λέει η Δανάη.
«Εγώ το ένιωσα χθες που μοιράστηκα το σάντουιτς μου με τον Κωστή που είχε ξεχάσει το κολατσιό του. Ένωσα ότι **συνδέθηκα** με τον φίλο μου. Και όλοι ξέρετε τι σημαίνει να μοιραστώ εγώ το κολατσιό μου!» λέει ο Πέτρος και όλοι γελούν.
«Εγώ το νιώθω, όταν **φροντίζω** το σκυλάκι μου κι εκείνο μου δείχνει την αγάπη του» λέει η Ανέτα.
«Εγώ το ένιωσα προχθές που **κοινώνησα**. Ένωσα γαλήνη!» λέει ο Κωστής.
«Εγώ, όταν κάνω την **προσευχή** μου με τη **σκέψη** στους άλλους ανθρώπους» λένε άλλοι.
«Όλα αυτά είναι εικόνες και “παράθυρα”, μέσα από τα οποία βλέπουμε καθημερινά την κοινωνία αγάπης. Έναν καινούργιο κόσμο! Μπορούμε να τον δημιουργήσουμε;» λέει η ψυχολόγος, γνωρίζοντας την απάντηση.

1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΦΙΛΙΑ;

Ας γράψουμε σε ένα χαρτί τη γνώμη μας, τη σκέψη μας ή κάποιες ευχές μας σχετικά με τη φιλία. Όταν τελειώσουμε, ας κρεμάσουμε τα χαρτιά μας σε ένα σκοινί που έχουμε βάλει στην τάξη. Έπειτα, καθένας/καθεμιά τραβάει ένα χαρτί τυχαία και γίνεται συζήτηση.

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΦΡΑΣΗ

Αγαπάτε τους εχθρούς σας
(Ευαγγέλιο Ματθαίου 5:44)

Ορίζουμε τρία σημεία μέσα στην τάξη: θετικό, αρνητικό και ερωτηματικό. Στη συνέχεια, συζητάμε με τα μέλη της ομάδας της τάξης τις παρακάτω ερωτήσεις/προτάσεις (εφόσον το επιθυμούμε, προσθέτουμε και δικές μας):

-Γίνεται να αγαπάμε τους εχθρούς μας;

-Έχετε εχθρούς;

-Είναι υποχρέωσή μας να αγαπάμε όλο τον κόσμο.

-Εάν κάποιος μας βλάψει, το καλύτερο θα είναι να τον βλάψουμε και εμείς.

-Νιώθω ότι έχω πολλά θετικά συναισθήματα.

-Νιώθω ότι έχω πολλά αρνητικά συναισθήματα.

Σε κάθε ερώτηση παίρνουμε θέση στο αντίστοιχο σημείο της τάξης που μας εκφράζει (θετικό, αρνητικό, ερωτηματικό). Στη συνέχεια, συζητάμε για τους λόγους για τους οποίους κάναμε αυτήν την επιλογή ή συνεχίζουμε με την επόμενη ερώτηση.

3 ΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΣΚΕΨΗ

«Όλα αυτά είναι εικόνες και "παράθυρα" μέσα από τα οποία βλέπουμε καθημερινά την κοινωνία αγάπης. Έναν καινούργιο κόσμο! Μπορούμε να τον δημιουργήσουμε;» λέει η ψυχολόγος.

Ποια είναι η άποψη μας για την ερώτηση της ψυχολόγου; Τι εννοεί με τη δημιουργία καινούργιου κόσμου; Πώς θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε έναν καινούργιο κόσμο; Ας σκεφτούμε και ας κάνουμε μια συζήτηση με τους/τις συμμαθητές/-τριές μας. Στο τέλος, εμπνεόμαστε από την εικόνα, παίρνουμε τις ξυλομπογιές μας και αποτυπώνουμε σε μια ζωγραφιά τον καινούριο κόσμο που ονειρευόμαστε.

Τέσσερις Εποχές: Άνοιξη
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού.

4 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Ένας για όλους, όλοι για έναν
Αλέξανδρος Δουμάς

Έχουμε ακούσει αυτό το σύνθημα; Γνωρίζουμε ποιος το είπε; Ποιο πιστεύουμε ότι είναι το νόημά του; Ας μιλήσουμε στην τάξη για τη σημασία του συνθήματος. Στη συνέχεια, χωριζόμαστε σε ομάδες και, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, αναζητούμε σχετικές πληροφορίες στο διαδίκτυο, τις οποίες καταγράφουμε σε ένα μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου. Παράλληλα, βρίσκουμε παρόμοιες φράσεις και συνθήματα. Με όποια μας αρέσουν, διακοσμούμε το χαρτόνι μας!

Οι τρεις Σωματούλακες
(σχέδιο του Maurice Leloir
για το βιβλίο *Οι τρεις σωματούλακες*
του Αλέξανδρου Δουμά,
έκδοση Calmann-Lévy, Παρίσι, 1894)

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε στο ψηφιακό κρυπτόλεξο πέντε ρήματα του σημερινού μας μαθήματος που δείχνουν την αγάπη μας.

2. ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν τη Βασιλεία του Θεού.

Δ΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

26. Η δύναμη της συγχώρεσης
27. Ό,τι μοιράζεται, πολλαπλασιάζεται
28. Φύλακες και προστάτες της φύσης
29. Η ελπίδα μέσα από τις δυσκολίες της ζωής
30. Η αξία της ανθρώπινης ζωής

26. Η δύναμη της συγχώρεσης

α. Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του

Τι φανερώνει η ιστορία του Ιωσήφ και των αδελφών του;

συγχωρώ, αδικία, αγαπώ

Σήμερα, μιλούν για την αξία της αδελφικής αγάπης στο σχολείο. Η δασκάλα αφηγείται την ιστορία του Ιωσήφ και των αδελφών του:

«Η οικογένεια του Ιακώβ ήταν ευσεβείς άνθρωποι και ζούσαν στη Χαναάν. Ο Ιακώβ περισσότερο από όλα τα παιδιά του αγαπούσε τον Ιωσήφ, γιατί τον είχε αποκτήσει στα γηρατειά του. Γι' αυτό και του έκανε δώρο έναν πολύχρωμο χιτώνα. Τα αδέρφια του τον ζήλευαν, έτσι μια μέρα συνεννοήθηκαν να τον πουλήσουν σε κάποιους περαστικούς εμπόρους ως σκλάβο και να πουν ψέματα στον πατέρα τους ότι πέθανε. Μάλιστα, του έβγαλαν τον χρωματιστό χιτώνα που φορούσε και τον έβαψαν με αίμα από ένα κατσίκι που έσφαξαν, ώστε να πειστεί ο Ιακώβ ότι ο Ιωσήφ σκοτώθηκε.

»Ο Ιωσήφ ταλαιπωρήθηκε και ύστερα από πολλές κακουχίες κατέληξε στην Αίγυπτο, στην αυλή του Φαραώ, του βασιλιά δηλαδή. Εκεί έγινε περίφημος, γιατί ήταν σοφός, εξηγούσε όνειρα και έδινε λύσεις. Ο Φαραώ τον εμπιστευόταν και τον συμβουλευόταν. Του έδωσε προνόμια και ο Ιωσήφ ζούσε σαν άρχοντας.

»Μετά από χρόνια, στη Χαναάν έπεσε πείνα. Τα αδέρφια του Ιωσήφ ήρθαν για να βρουν σιτάρι στην Αίγυπτο, όλοι εκτός από τον μικρότερο, τον Βενιαμίν. Όταν συνάντησαν τον Ιωσήφ, δεν τον αναγνώρισαν. Εκείνος, όμως, τους αναγνώρισε. Θέλοντας να δει αν τα αδέρφια του είχαν αλλάξει, τους έβαλε σε δοκιμασία. Αρχικά, τους κατηγορήσε πως είναι κατάσκοποι. Μετά, τους είπε να φέρουν και τον Βενιαμίν. Όταν γύρισαν με τον Βενιαμίν, ο Ιωσήφ έβαλε κρυφά ένα ασημένιο ποτήρι στο σακί του, ώστε να κατηγορηθεί για κλοπή. Ήθελε να δει αν τα αδέρφια του θα άφηναν τον Βενιαμίν μόνο του, όπως είχαν αφήσει και τον ίδιο παλιά. Τότε, ένας από τους αδερφούς του παρακάλεσε να μείνει αυτός στη θέση του Βενιαμίν, για να μην στεναχωρηθεί ξανά ο πατέρας τους, ο Ιακώβ. Αυτό συγκίνησε τον Ιωσήφ, γιατί κατάλαβε ότι οι αδελφοί του είχαν μετανιώσει. Έτσι, αποφάσισε να τους φανερωθεί και να τους συγχωρήσει.

»Όταν ο Ιακώβ είδε, μετά από τόσο καιρό θλίψης, τον γιο του, είπε: «Τώρα, αγαπητό μου παιδί, ας πεθάνω, αφού είδα το πρόσωπό σου»».

1 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Εάν, όμως, κανείς πει ότι αγαπά τον Θεό και συγχρόνως μισεί τον αδελφό του, είναι ψεύτης. Διότι εκείνος που δεν αγαπά τον αδελφό του, τον οποίο βλέπει κάθε μέρα, πώς είναι δυνατόν να αγαπά τον Θεό, τον οποίο ποτέ δεν έχει δει; (Α΄ Επιστολή Ιωάννη 4:20).

Στον πίνακα είναι γραμμένα τα παραπάνω λόγια από την επιστολή του Ιωάννη. Ας ανταλλάξουμε απόψεις και εντυπώσεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

2 ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ ΗΘΟΠΟΙΟΙ!

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας δημιουργήσουμε το δικό μας θεατρικό. Θα αναπαραστήσουμε τις στιγμές όπου ο Ιωσήφ ακούει τα αδέρφια του, καταλαβαίνει ότι έχουν μετανιώσει και τους συγχωρεί. Τι έλεγαν τα αδέρφια του; Πώς τους δοκίμασε; Πώς τους αποκαλύφθηκε; Η κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τη δική της προσέγγιση για την ιστορία.

3 ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΔΙΛΗΜΜΑ

Ένα μέλος της ομάδας μπαίνει σε ρόλο κάποιου/-ας που βρίσκεται σε δίλημμα για το αν έπρεπε ο Ιωσήφ να συγχωρήσει τα αδέρφια του. Οι υπόλοιποι/ες σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζουν η μια την άλλη, δημιουργώντας έναν διάδρομο. Ο χαρακτήρας περπατάει αργά στον διάδρομο και κάθε παιδί του λέει:
α) φράσεις που νομίζει ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του, ή
β) σκέψεις που αυτοί/-ές έχουν για τον χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους. Ο χαρακτήρας περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μετά από αυτήν τη διαδικασία και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετική με το θέμα.

4 ΤΙ ΘΑ ΗΤΑΝ...;

Ας φανταστούμε ότι ο/η αδελφικός/-η μας φίλος/-η είναι ένα αντικείμενο και ας απαντήσουμε στα εξής:

1. Τι θα ήταν ο/η αδελφικός/-ή μας φίλος/-η αν ήταν μουσικό όργανο;
2. Τι θα ήταν ο/η αδελφικός/-ή μας φίλος/-η αν ήταν κάποιο φυτό ή λουλουδί;
3. Τι θα ήταν ο/η αδελφικός/-ή μας φίλος/-η αν ήταν παιχνίδι;
4. Τι θα ήταν ο/η αδελφικός/-ή μας φίλος/-η αν ήταν βιβλίο;
5. Τι θα ήταν ο/η αδελφικός/-ή μας φίλος/-η αν ήταν χρώμα;

β. Συγχωρώ όσους με αδικούν και συνεχίζω

Μπορώ να συγχωρήσω αληθινά;

Πώς δείχνω ότι έχω μετανιώσει με πράξεις;

έμπρακτη μετάνοια, κατανόηση, μεγαλοψυχία

Ακολουθεί συζήτηση...

«Τι καταλάβαμε τώρα από αυτήν την ιστορία;» ρωτάει η δασκάλα. «Όχι μόνο για την αδελφική αγάπη, αλλά και για τη **συγχώρεση** ακόμα και μετά από μια μεγάλη **αδικία**».

«Εγώ κατάλαβα ότι ο Ιωσήφ είχε **μεγάλα υπομονή**», λέει ο Πέτρος.

«Σίγουρα. Όχι μόνο αυτό, αλλά ήταν και πολύ ήρεμος. Παρόλο που εξοργίστηκε με τα αδέρφια του, κατέστρωσε ένα σχέδιο, για να τους κάνει να νιώσουν, όπως ένιωσε εκείνος;» συμφωνεί η Δανάη.

«Ναι, αλλά όλα αυτά, επειδή δεν ήξερε ότι το είχαν **μετανιώσει**» παρατηρεί η Μαρία.

«Έφτανε μόνο μια στιγμή και αμέσως συγκινήθηκε και μαλάκωσε και τους συγχώρησε. Γιατί;» ρωτάει η δασκάλα.

«Γιατί τους αγαπούσε ακόμα;» «Και γιατί είχε ίσως ανάγκη την αγάπη τους; Του είχαν λείψει πολύ μάλλον. Εξάλλου, ήταν τα αδέρφια του». «Και ο μπαμπάς του τού είχε λείψει» λένε.

«Και πώς μπόρεσε, λέτε, να το ξεχάσει όλο αυτό που του έκαναν;», τους ρωτάει πάλι.

«Ίσως με **καινούργιες αναμνήσεις**, με νέες εμπειρίες που έζησαν μαζί; Στιγμές αγάπης;» «Μπορεί κάποιος να ξεχάσει;» συζητούν.

«Χρειάζεται χρόνος, αλλά νομίζω πως μπορεί. Αν **αγαπάει** πολύ το άτομο που τον πλήγωσε, μπορεί» λέει ο Κωστής.

«Άρα, ποιο είναι το συμπέρασμα; Τι χρειάζεται, για να συγχωρήσουμε κάποιον;» ρωτάει τελικά η δασκάλα, αφού τους έχει ακούσει προσεκτικά.

«**Αγάπη** σίγουρα». «Και **κατανόηση** της άλλης πλευράς». «Και πίστη ότι θα αλλάξει;»

«Ναι, εφόσον το άλλο άτομο δείξει μετάνοια και μάλιστα **έμπρακτη!**» καταλήγουν.

Συγχωρώ πάει να πει
«κάνω χώρο στην καρδιά»,
γι' αυτόν που μετανιώνει και με πράξεις το δηλώνει.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΑΠΟΨΕΩΝ

Η κακία γιατρεύεται με τη συγχώρεση

Ας χωριστούμε σε δύο ομάδες, για να επεξεργαστούμε την παραπάνω φράση. Η μια ομάδα καταγράφει επιχειρήματα που υποστηρίζουν τη φράση. Η άλλη ομάδα σκέφτε-

ται επιχειρήματα που θα έλεγε κάποιος που διαφωνεί με αυτήν τη φράση. Όταν είμαστε όλοι/-ες έτοιμοι/-ες, ξεκινάνε οι αντιλογίες! Η κάθε ομάδα υποστηρίζει τα επιχειρήματά της και τη γνώμη της. Πρέπει να θυμόμαστε ότι στη «διαμάχη» που θα ξεκινήσει εκφράζουμε πάντα με σεβασμό τις διαφωνίες μας και τις διαφορετικές μας απόψεις. Αν θέλουμε, μπορούμε να θέσουμε και ερωτήματα στην άλλη ομάδα. Στο τέλος, όλοι μαζί καταλήγουμε σε κοινά συμπεράσματα και συζητάμε στην τάξη.

2

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Δημιουργούμε, ατομικά ή ομαδικά, σε ένα χαρτόνι ή χαρτί μέτρου μια ιστορία που να σχετίζεται με το μάθημά μας. Χρησιμοποιούμε φωτογραφίες, σχέδια και ζωγραφιές, προκειμένου να «αφηγηθούμε» την ιστορία μας, η οποία μπορεί να αφορά τον πρωταγωνιστή ή κάποιο φανταστικό πρόσωπο-παρατηρητή. Ακολουθεί παρουσίαση και συζήτηση στην τάξη.

3

ΒΡΙΣΚΩ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Μ_ _ _ _ _

Η αλλαγή του νου, καταλαβαίνω το λάθος μου.

Α_ _ _ _ _

Το ωραιότερο συναίσθημα. Ο Θεός έχει για όλους και τη μοιράζει απλόχερα.

Σ_ _ _ _ _

Τη ζητάμε από τον Θεό για μια πράξη που κάναμε και δε μας άρεσε.

Κ_ _ _ _ _

Καταλαβαίνω τη θέση του άλλου, δείχνω μεγάλη...

Α_ _ _ _ _

Το αντίθετο από το δίκαιο.

4

ΑΣ ΒΟΥΤΗΞΟΥΜΕ ΣΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΜΑΣ

Ας σκεφτούμε κάποια στιγμή από τη ζωή μας που είτε αδικήσαμε κάποιον είτε νιώσαμε ότι μας αδίκησαν. Έπειτα, ας απαντήσουμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πότε συνέβη αυτό το γεγονός;
- Γιατί πιστεύουμε ότι συνέβη αυτό το γεγονός;
- Συμβαίνουν γενικά στη ζωή τέτοια γεγονότα ή έτυχε μόνο σε εμάς;
- Υπήρξε μετάνοια για αυτό το γεγονός;
- Δόθηκε συγχώρεση για αυτό το γεγονός;
- Τι έμαθα από αυτή μου την ιστορία;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τέσσερις λέξεις που μας χρειάζονται, για να συγχωρήσουμε κάποιον.

27. Ό,τι μοιράζεται, πολλαπλασιάζεται

α. Ο πλούσιος που τα είχε όλα και δεν είχε τίποτα

Τι μας διδάσκει ο Χριστός για τον πλούτο;

εγωισμός, αληθινός πλούτος

Σήμερα το θέμα συζήτησης είναι η πλεονεξία. Δηλαδή, γιατί κάποιιοι δε χορταίνουν ποτέ από πλούτη και θέλουν κι άλλα. Η δασκάλα διαβάζει μια παραβολή που είπε κάποτε ο Χριστός σε δύο αδέρφια που μάλωναν για τα χρήματα:

«Ένας πλούσιος άνθρωπος είδε τα χωράφια του να γεμίζουν με άφθονους καρπούς. Και προβληματιζόταν: Τι να κάνω που δεν έχω μέρος να συγκεντρώσω τους καρπούς μου; Δε χωράνε πουθενά. Σκέφτηκε, λοιπόν: θα γκρεμίσω τις αποθήκες μου και θα χτίσω μεγαλύτερες και θα μαζεύω εκεί όλο το σιτάρι και τα αγαθά μου. Έπειτα, θα πω στην ψυχή μου: Ψυχή, έχεις πολλά αγαθά που στέκονται για πολλά χρόνια, γι' αυτό ξεκουράσου πεις και κοίτα να χაίρεσαι. Του είπε τότε ο Θεός: Άφρονα (δηλαδή άμυαλε), μπορεί να πεθάνεις απόψε. Όλα αυτά που έχεις μαζεύει, ποιανού θα είναι, όταν φύγεις; Έτσι γίνεται σε όποιον μαζεύει θησαυρούς για τον εαυτό του και δεν πλουτίζει για τον Θεό (Ευαγγέλιο Λουκά 12:16-21). Γιατί δυσареστήθηκε ο Θεός με τις σκέψεις αυτού του ανθρώπου;» ρωτάει ο δασκάλα.

«Ίσως, γιατί δε σκέφτηκε καθόλου να δώσει ό,τι του περισσεύει και δε χωράει στην αποθήκη σε κάποιους που έχουν ανάγκη; Γιατί ο Χριστός έλεγε **αν έχεις δύο χιτώνες, να δίνεις τον έναν**».

«Και αυτό που είπε ότι τι θα τα κάνει τόσα πολλά αν φύγει από τη ζωή; Δεν έχουν κανένα νόημα για την ψυχή του».

«Ίσως και γιατί μάζευε μόνο υλικούς **θησαυρούς** και όχι **πνευματικούς**».

«Αντί να κάθεται να προβληματίζεται πώς θα **βοηθήσει** τους συνανθρώπους του που πεινούν, καθόταν και σκεφτόταν πώς θα γκρεμίσει τις αποθήκες του, για να φτιάξει μεγαλύτερες».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα το περίγραμμα του άφρονα πλούσιου. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι είχε ο άφρονας πλούσιος. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτόν και τι συναισθήματα δημιουργεί σε εμάς ο άφρονας πλούσιος.

2 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Μάζευε μόνο υλικούς θησαυρούς και όχι πνευματικούς

Ποιο είναι το νόημα αυτής της φράσης; Τι είναι οι υλικοί θησαυροί;
Τι είναι οι πνευματικοί θησαυροί;

3 ΑΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

- Αυτοί που δε χορταίνουν ποτέ από πλούτη και θέλουν κι άλλα ονομάζονται
- Αν έχεις δύο να δίνεις τον έναν.
- Ο άνθρωπος που δεν έχει μυαλό λέγεται και
- Σημασία έχει να μαζεύουμε θησαυρούς και όχι
- Τον άφρονα πλούσιο δεν τον ενδιέφερε να τους συνανθρώπους του που πεινούν.
- Ο άφρονας πλούσιος είναι μια σχετική με τον εγωισμό και την πλεονεξία του ανθρώπου.

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Τι καινούργιο μάθαμε;

Τι μας δυσκόλεψε από το μάθημα;

Θα εφαρμόσουμε στη ζωή μας κάτι από αυτά που μάθαμε;

Μας έκανε κάτι εντύπωση από αυτό το μάθημα;

Αλλάξαμε τη γνώμη μας για κάτι μετά από αυτά που συζητήσαμε στην τάξη;

Νιώσαμε χαρούμενοι, διότι...

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε τις λέξεις «χιτώνας» και «εγωισμός» από το ψηφιακό γλωσσάρι.

β. Προσφέρω χωρίς αντάλλαγμα

Ποια είναι τα αποτελέσματα της προσφοράς ανιδιοτελούς αγάπης και βοήθειας προς τους άλλους;

φιλανθρωπία, προσφορά

«Πιστεύετε πως η συσσώρευση πλούτου είναι και σημερινό πρόβλημα; Δηλαδή, το να μαζεύει κάποιος πλούτη σε υπερβολικό βαθμό και να μην του περνά από το μυαλό να δώσει αυτό που του περισσεύει σε κάποιον που δεν έχει τίποτα;»

«Φυσικά, κυρία, συμβαίνει και σήμερα. Υπάρχουν άνθρωποι που είναι πάρα πολύ πλούσιοι και άνθρωποι που δεν έχουν ούτε σπίτι. Αν όλοι οι πλούσιοι έδιναν από λίγα, κανένα παιδάκι στην Αφρική δε θα πεινούσε».

«Όχι, μόνο στην Αφρική, αλλά και δίπλα μας. Αν δίνουμε όλοι ό,τι μας περισσεύει. Όχι, μόνο οι πολύ πλούσιοι».

«Εμένα η γιαγιά μου μου έχει πει πως η ελεημοσύνη έχει αξία, όταν δίνεις από αυτό που δε σου περισσεύει, από το **υστέρημα**, έτσι το λέει. Όχι από το περίσσευμα. Δηλαδή από κάτι που θα σου λείπει. Το άλλο είναι εύκολο».

«Θυμάστε αυτό που είχε πει ο Μέγας Βασίλειος;» λέει ο Βασίλης. **«Το ψωμί που αποθηκεύεις είναι του πεινασμένου, τα ρούχα που μαζεύεις είναι του γυμνού, τα παπούτσια που δε φοράς είναι του ξυπόλυτου, τα λεφτά που κρύβεις για να μη σου τα κλέψουν, είναι του φτωχού»** [Μέγας Βασίλειος, για την πλεονεξία. Ομιλία στο χωρίο του Ευαγγελίου “Καθελώ μου τας αποθήκας και μείζονας οικοδομήσω” (Λουκ. 12:18)].

«Και, νομίζω, όταν κάποιος κάνει μια φιλανθρωπία, μια ελεημοσύνη, δε θα πρέπει να βγαίνει να φωτογραφίζεται και να το διαφημίζει».

«Πώς λέγεται, όταν κάνω κάτι, **προσφέρω** ή αγαπώ, αλλά δε ζητώ **αντάλλαγμα**;»
Σιγή...

«Δύσκολη ερώτηση. Θα σας βοηθήσω. Λέγεται **ανιδιοτέλεια**. Όταν δεν περιμένω ούτε ευχαριστώ, ούτε επιβράβευση, ούτε ανταπόδοση της καλής πράξης».

«Ποιος μπορεί, άραγε, να το κάνει αυτό; Δύσκολο... αλλά όχι ακατόρθωτο!»

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΘΥΕΛΛΑ ΣΚΕΨΕΩΝ

Ας πούμε όποια λέξη μας έρχεται στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη φιλανθρωπία. Καταγράφουμε τις λέξεις στον πίνακα. Στη συνέχεια, ξεκινώντας από τις λέξεις που έχουν καταγραφεί, συζητάμε για τη φιλανθρωπία.

2 ΚΑΡΕΚΛΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ

Ένας/Μια από την ομάδα της τάξης, που έχει συμμετάσχει σε κάποιο φιλανθρωπικό γεγονός ή έχει ακούσει για ένα φιλανθρωπικό γεγονός, σηκώνεται και κάθεται στην καρέκλα του δασκάλου/της δασκάλας. Οι υπόλοιποι/ες κάνουμε ερωτήσεις σχετικά με αυτήν του την εμπειρία. Π.χ. Πώς αισθάνθηκε που συμμετείχε σε φιλανθρωπικό γεγονός;

3 ΟΚΤΩ ΛΕΞΕΙΣ ΚΡΥΦΤΗΚΑΝ! ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΤΙΣ ΒΡΕΙΣ;

(ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ, ΑΝΘΡΩΠΙΑ, ΑΝΙΔΙΟΤΕΛΕΙΑ, ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΗ, ΥΣΤΕΡΗΜΑ, ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ, ΠΡΟΣΦΟΡΑ, ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ)

Ψ Α Η Κ Δ Ι Δ Ε Λ Ε Η Μ Ο Σ Υ Ν Η Ν Ε Ι Γ Δ Ρ Θ Θ Λ Ω Γ Ζ Ε
Κ Φ Β Ο Ε Μ Δ Ο Π Α Ω Μ Ι Κ Γ Ρ Φ Υ Σ Τ Ε Ρ Η Μ Α Η Ε Α Ψ Υ
Θ Λ Χ Γ Ξ Χ Υ Σ Π Π Ν Χ Π Κ Μ Υ Ο Θ Γ Ν Θ Κ Γ Α Θ Μ Ν Σ Υ Δ
Φ Κ Α Φ Α Ο Ω Ρ Π Η Ρ Δ Τ Λ Σ Ε Π Ι Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η Χ Σ Ο Π
Ο Β Τ Γ Α Κ Π Ξ Δ Α Ν Τ Α Π Ο Δ Ο Σ Η Μ Ζ Υ Γ Π Α Δ Β Σ Ψ Α
Β Ο Ο Σ Α Ω Κ Κ Ξ Α Σ Ω Ε Ψ Ω Σ Γ Χ Ε Γ Π Ρ Ο Σ Φ Ο Ρ Α Χ Β
Ο Γ Ν Π Ψ Π Η Ζ Θ Β Φ Ι Λ Α Ν Θ Ρ Ω Π Ι Α Χ Ω Γ Σ Θ Θ Λ Π Κ
Η Ν Ι Μ Γ Ζ Η Φ Ι Ζ Λ Σ Ξ Ρ Φ Κ Ν Φ Δ Π Η Τ Ρ Λ Σ Ν Ο Ψ Γ Η
Ξ Κ Χ Ρ Ε Η Ζ Ι Ε Ι Ε Υ Χ Δ Θ Ψ Σ Α Ι Λ Λ Η Ζ Π Χ Σ Ρ Ξ Σ Μ
Κ Ψ Ξ Ξ Ν Φ Ι Ζ Ρ Γ Ω Ω Α Ν Ι Δ Ι Ο Τ Ε Λ Ε Ι Α Σ Θ Ψ Ω Ω Τ

Αφού βρούμε τις κρυμμένες λέξεις, φτιάχνουμε με τον/τη διπλανό/-ή μας μια ιστορία με αυτές.

4 ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Μαζεύουμε σαν τάξη ρούχα, παιχνίδια και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Κάνουμε έρευνα και τα προσφέρουμε σε έναν φιλανθρωπικό οργανισμό που τα έχει περισσότερο ανάγκη αυτήν την περίοδο.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

1. ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν τη φιλανθρωπία.

2. ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε στον ψηφιακό εννοιολογικό χάρτη το λεξιλόγιο της αγάπης για τον συνάνθρωπο.

28. Φύλακες και προστάτες της φύσης

Μπορούμε να γίνουμε προστάτες της φύσης, όπως θέλει ο Θεός;

«καλή λίαν», καταστροφή, περιβάλλον

Στον κήπο του σχολείου έχει φυτευτεί ένα καινούργιο δεντράκι, στη θέση ενός γέρικου που, δυστυχώς, έπρεπε να κοπεί και να απομακρυνθεί. Είχε ολοκληρώσει τη ζωή του. Τα παιδιά παρακολουθούν τη διαδικασία με ανάμεικτα συναισθήματα.

«Μη στενοχωριέστε, το μεγάλο πεύκο έζησε ολόκληρη τη ζωή του. Τώρα, θα φροντίζουμε αυτό το μικρούλι, για να μεγαλώσει» λέει η δασκάλα τους.

«Ναι, θα γίνουμε οι φροντιστές του. Τώρα θυμήθηκα που ο Θεός στη Δημιουργία είπε είναι **‘καλή λίαν’**, δηλαδή πολύ καλή, πολύ όμορφη» λέει η Δανάη. «Και όποτε πάω στο περιβόλι των παππούδων μου, που είναι σαν παράδεισος, το βλέπω μπροστά μου, κυρία. Όλα είναι τόσο τέλεια και αρμονικά στη φύση».

«Ναι, στις πόλεις το ξεχνάμε λίγο αυτό, πόσο όμορφος είναι ο κόσμος. Και ξεχνάμε να φροντίζουμε για το περιβάλλον».

«Το ξέρατε ότι η Εκκλησία δείχνει μεγάλο ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος; Κάθε χρόνο, την 1η Σεπτεμβρίου, που είναι η αρχή του εκκλησιαστικού έτους, τελείται ειδική ακολουθία για τη δημιουργία του κόσμου και την προστασία της φύσης. Ιδιαίτερα σημαντικό έργο έχει προσφέρει και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, που συχνά αποκαλείται «Πράσινος Πατριάρχης». Έχει μιλήσει σε διεθνείς οργανισμούς και έχει οργανώσει συνέδρια για την οικολογική ευαισθητοποίηση, τονίζοντας ότι η φροντίδα για τη φύση είναι και πνευματικό καθήκον», ενημερώνει η δασκάλα.

«Έχω μια ιδέα. Να οργανώσουμε μια δράση για τα δέντρα... Μπορούμε, κυρία;» προτείνει ο Πέτρος.

«Ευχαρίστως, σας παρακολουθώ με ενδιαφέρον. Αν χρειαστείτε τη βοήθειά μου, εδώ είμαι».

«Να φροντίσουμε όλα τα δέντρα της γειτονιάς και του δρόμου, όπως **φροντίζουμε** το δέντρο της αυλής! Να τα καθαρίζουμε από τα σκουπίδια γύρω γύρω, να τα ποτίζουμε, να μην τα προσπερνάμε».

«Ναι, και να πούμε και σε άλλους να **κάνουν το ίδιο!** Να μην τα ξεχνούν... ίσως έτσι όλα τα δέντρα των πόλεων να ζήσουν ολόκληρη τη ζωή τους, όπως το δικό μας» συμπληρώνει η Δανάη.

1 ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΣΕ ΤΕΧΝΗ

Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός, τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει. Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού, και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο για να δει πώς θα τα ονομάσει (Γένεση 2:15, μετάφραση Ελληνικής Βιβλικής Εταιρίας).

Ας γίνουμε καλλιτέχνες! Τι εικόνες μας φέρνει στο μυαλό το παραπάνω απόσπασμα; Ας πάρουμε τα υλικά που χρειαζόμαστε, για να το μετατρέψουμε είτε σε ζωγραφιά είτε σε κολλάζ.

Μαζί
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

2 ΧΑΡΤΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ας χωριστούμε σε ομάδες και ας αναζητήσουμε πληροφορίες για περιβαλλοντικές οργανώσεις της περιοχής μας (π.χ. ANIMA, Δράση για την Άγρια Ζωή, Αρκτούρος, ΜΟm). Έπειτα, σε μεγάλο χαρτόνι, ή χαρτί μέτρου θα κολλήσουμε τις πληροφορίες που βρήκαμε από την έρευνά μας, ώστε να ξέρουμε πού μπορούμε να απευθυνθούμε, όταν κάποιο ζώο έχει ανάγκη περίθαλψης.

3 ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

«Να φροντίσουμε όλα τα δέντρα της γειτονιάς και του δρόμου, όπως φροντίζουμε το δέντρο της αυλής! Να τα καθαρίζουμε από τα σκουπίδια γύρω γύρω, να τα ποτίζουμε, να μην τα προσπερνάμε»

Σκεφτόμαστε τα παραπάνω λόγια των παιδιών και οργανώνουμε μια αντίστοιχη δράση στη γειτονιά μας!

4 ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ας πραγματοποιήσουμε, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας, μια έρευνα στο διαδίκτυο σχετικά με την ειδική ακολουθία για την προστασία της φύσης που τελεί η Εκκλησία την 1η Σεπτεμβρίου, ημέρα έναρξης του εκκλησιαστικού έτους. Παράλληλα, ας αναζητήσουμε στην ιστοσελίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου πληροφορίες για τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο, γνωστό και ως «Πράσινο Πατριάρχη», ο οποίος ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για τα περιβαλλοντικά θέματα. Τις πληροφορίες που θα βρούμε, αλλά και όσα μας έκαναν εντύπωση, θα τα μοιραστούμε με τα μέλη της ομάδας μας.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε ένα απόσπασμα από ένα κείμενο γραμμένο από τον Πάπα Ιωάννη Παύλο τον Β' και τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο (Ρώμη - Βενετία, 10 Ιουνίου 2002). Το κείμενο αναφέρεται στον σεβασμό στη φύση. Το μελετάμε και συζητάμε με την ομάδα μας για όσα μας έκαναν εντύπωση. Καλό θα ήταν, επίσης, να αναζητήσουμε -με τη βοήθεια του/της δασκάλου/-ας μας- στην ιστοσελίδα της Ιεράς Μητρόπολης Ιεραπότνης και Σητείας και να παρακολουθήσουμε ένα σχετικό βίντεο με τίτλο:

Ο πράσινος Πατριάρχης. Οι πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου για το περιβάλλον.

29. Η ελπίδα μέσα από τις δυσκολίες της ζωής

α. Θεραπεία και προστασία των ανθρώπων

Με ποιον τρόπο η πίστη μπορεί να βοηθήσει στα προβλήματα και στις δυσκολίες;

πίστη, δοκιμασία

«Έτσι, θα θεραπεύσουμε τα δέντρα» λέει ο Κωστής. «Τι γίνεται, όμως, με τους ανθρώπους που έχουν προβλήματα υγείας, ακόμη και σοβαρά; Εμείς μπορούμε να γίνουμε προστάτες της φύσης, των δέντρων και των ζώων. Εμάς, ποιος μας προστατεύει;»

«**Ο Θεός μάς προστατεύει**» τονίζει η Δανάη, δείχνοντας ψηλά. «Και ο φύλακας-άγγελος, μου είπε η μαμά μου».

Η δασκάλα ακούει τη συζήτηση. «Εγώ σας άφησα στα δέντρα, τώρα βλέπω συζητάτε κάτι άλλο».

«Ναι, κυρία, λέμε για αυτά που παθαίνουν οι άνθρωποι. Ας πούμε, σοβαρές ασθένειες ή ατυχήματα».

«Ναι, δύσκολες καταστάσεις. Η πίστη βοηθά» λέει η δασκάλα.

«Η **πίστη** και η **υπομονή**. Στην Αγία Γραφή θυμάμαι πως υπάρχουν πολλά παραδείγματα ανθρώπων που **σώθηκαν και θεραπεύτηκαν** χάρη στην πίστη τους και στη δύναμη του Χριστού» λέει η Μαρία.

«Η ζωή είναι γεμάτη εκπλήξεις, δυσάρεστες και ευχάριστες, αλλά και **δοκιμασίες** που μας κάνουν πιο δυνατούς και ίσως πιο **σοφούς**» λέει η δασκάλα.

«Και πάντα, μα πάντα, κύριε, νομίζω ότι αν έχουμε την αγάπη των δικών μας ανθρώπων είναι μεγάλη **βοήθεια** και **ελπίδα**. Η **αγάπη** γιατρεύει!» λέει ο Κωστής.

«Συμφωνώ, καλέ μου Κωστή, συμφωνώ...»

»Ελάτε να σας πω για το θαύμα του ανθρώπου που δεν μπορούσε να περπατήσει στη Βηθεσδά. Κοντά στην πύλη των Ιεροσολύμων υπήρχε μια δεξαμενή που ονομαζόταν Βηθεσδά. Γύρω της είχε στοές και σε αυτές τις στοές ξάπλωναν πολλοί άρρωστοι και παράλυτοι, που περίμεναν ένα θαύμα. Ένας άγγελος Κυρίου κατέβαινε στη δεξαμενή και, περιστασιακά, ανατάραζε τα νερά. Και όποιος έμπαινε πρώτος μετά την αναταραχή του νερού, αυτός γινόταν καλά, όποια κι αν ήταν η αρρώστια. Όταν πήγε ο Χριστός εκεί, συνάντησε έναν άρρωστο που δεν μπορούσε να σηκωθεί και να περπατήσει για τριάντα οκτώ ολόκληρα χρόνια. Ο Χριστός τον ρώτησε αν ήθελε να γίνει καλά. “Κύριε”, αποκρίθηκε ο άρρωστος, “Δεν έχω κανέναν να με μεταφέρει και να με ρίξει στη δεξαμενή όταν αναταράσσονται τα νερά. Πάντοτε, προλαβαίνει κάποιος άλλος και πέφτει πρώτος μέσα”. Τότε ο Χριστός του είπε: “Σήκω, πάρε το κρεβάτι σου, και περπάτα”. Αμέσως, ο άνθρωπος έγινε καλά, σήκωσε το κρεβάτι του και περπάτησε» (Ευαγγέλιο Ιωάννη 5: 1-9).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

Ο άνθρωπος που δεν μπορούσε να περπατήσει, βρισκόταν στη Βηθεσδά (Ευαγγέλιο Ιωάννη 5:1-9)

1 ΟΠΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ας οπτικοποιήσουμε το σημαντικότερο στοιχείο ή αυτό που μας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση από το θαύμα του ανθρώπου που δεν μπορούσε να περπατήσει. Η οπτικοποίηση θα γίνει με δικό μας τρόπο, δημιουργώντας μια εικόνα, μια ζωγραφιά, ένα σύνθημα ή ό,τι άλλο εμπνευστούμε. Θα αναρτήσουμε τις δημιουργίες μας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

2 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ας απαντήσουμε κάποιες ερωτήσεις σχετικές με όλα όσα έχουμε συζητήσει στην τάξη σε αυτήν τη διδακτική ενότητα.

- Τι παρατήρησες σε αυτό το μάθημα και σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;
- Συμβαίνουν τέτοιες καταστάσεις στη ζωή;
- Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνουν αυτά στη ζωή;
- Πώς μπορούμε να τα διαχειριστούμε και να ξεπερνάμε τις δυσκολίες που έρχονται;

Η επεξεργασία των ερωτήσεων γίνεται ατομικά ή ομαδικά. Σκοπός είναι να οδηγηθούν οι μαθητές/τριες σε έναν κριτικό προβληματισμό, σχετικά με τις εμπειρίες τους και το πώς θα διαχειρίζονται δύσκολες καταστάσεις στη ζωή τους.

3 ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΑΙ - ΓΝΩΡΙΖΩ - ΦΡΟΝΤΙΖΩ

Ας αναζητήσουμε, μαζί με τον/τη δάσκαλο/-α μας, πληροφορίες στο διαδίκτυο για το θαύμα της θεραπείας του δούλου του εκατόνταρχου (στρατιωτικός, επικεφαλής εκατό στρατιωτών) (Ευαγγέλιο Ματθαίου 8:5-13). Στη συνέχεια, ας αναρωτηθούμε πώς μπορεί να νιώθει ο εκατόνταρχος και ζητάει βοήθεια. Γιατί δε θέλει να πάει ο Χριστός στο σπίτι του; Τέλος, ας αναλύσουμε για ποιο λόγο θέλει να γιατρευτεί ο δούλος του, ενώ θα μπορούσε να πάρει έναν άλλο εκείνη την εποχή. Σκεφτόμαστε για λίγο τα παραπάνω ερωτήματα. Ακολουθεί ανάλυση και συζήτηση στην τάξη.

β. Υπομονή, πίστη και ελπίδα

Πώς μπορώ να μην απογοητεύομαι από τις δυσκολίες και τα όσα άσχημα συμβαίνουν στη ζωή;

υπομονή, επιμονή

Ο Κωστής έχει προπόνηση στο ακόντιο. Έχει ένα μεγάλο όνειρο: να φτάσει στους Παραολυμπιακούς Αγώνες, δηλαδή στους Ολυμπιακούς Αγώνες για τα άτομα με αναπηρία. Για αυτόν όμως τον στόχο, πρέπει να δουλέψει πολύ σκληρά και για αρκετά χρόνια.

Στις σημερινές προσπάθειες δεν πετυχαίνει να φτάσει το ακόντιό του στην απόσταση που θέλει. Δεν το πετάει πολύ μακριά. Απογοητεύεται. «Μου φαίνεται ότι δε θα τα καταφέρω ποτέ» λέει.

Ποτέ δεν ξέρουμε αν μπορούμε να τα καταφέρουμε, μέχρι να τα καταφέρουμε!», του λέει ο προπονητής του. «Μην έχεις στο μυαλό σου το μεγάλο όνειρο μόνο. Γιατί αγχώνεσαι και απογοητεύεσαι. Να θέτεις κάθε μέρα έναν μικρό στόχο. Και λίγο λίγο θα φτάσεις εκεί που θες. Το μυστικό κρύβεται στην **υπομονή** και στην **επιμονή**. Δηλαδή, να μη βιάζεσαι και να επιμένεις ξανά και ξανά.

«Δεν είναι εύκολο να έχεις υπομονή» παραπονιέται ο Κωστής.

«Ο Άγιος Παΐσιος έλεγε πως η υπομονή μοιάζει με αυτόν που φυτεύει ένα κλήμα, δηλαδή ένα αμπέλι, και ενώ αυτό δεν έχει ακόμη βγάλει ρίζες, έχει την απαίτηση να φάει σταφύλια και να πει κρασί. Η υπομονή φυτεύεται τον χειμώνα, έλεγε, αλλά ανθίζει την άνοιξη. Όταν βιαζόμαστε, δεν έχουμε ηρεμία. Και ξέρεις πολύ καλά Κωστή ότι ο αθλητισμός χρειάζεται ηρεμία και συγκέντρωση» συμβουλεύει ο προπονητής του.

«Αν δεν ήμουν σε αυτήν την κατάσταση, θα ήμουν καλύτερος αθλητής ίσως...» λέει ο Κωστής και δείχνει το καρτσάκι του.

«Νομίζω πως είσαι πολύ σοφό αγόρι, για να καταλάβεις ότι **οι δυσκολίες στη ζωή είναι μια ευκαιρία** να αποδείξουμε πόσο σπουδαίοι είμαστε! Ότι μπορούμε να τα καταφέρουμε σε οποιοσδήποτε συνθήκες! Εσύ είσαι δύο φορές αθλητής. Και όταν καταφέρνεις τον στόχο σου, τον καταφέρνεις δύο φορές καλύτερα».

Ο Κωστής παίρνει μια βαθιά ανάσα και ξαναρίχνει το ακόντιο.

«Αυτό είναι! Έφτασες τα μέτρα που θέλαμε!» φωνάζει ο προπονητής του, και πανηγυρίζουν μαζί.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΣ ΓΙΝΟΥΜΕ ΠΟΙΗΤΕΣ

Οι δίκαιοι

Κάποιος που καλλιεργεί τον κήπο του [...].

Κάποιος που νιώθει ευγνωμοσύνη, γιατί στον κόσμο υπάρχει η μουσική.

Αυτός που ανακαλύπτει με χαρά μια ερμηνεία λέξης.

Δύο πελάτες που σε κάποιο καφενείο παίζουν το σιωπηλό τους σκάκι.

Ο πηλοπλάστης που προκαθορίζει ένα σχήμα ή ένα χρώμα.

[...]

Μια γυναίκα κι ένας άντρας που διαβάζουν μαζί τις τελευταίες στροφές ενός ποιήματος.

Κάποιος, χαϊδεύοντας ένα ζωάκι που κοιμάται.

Κείνος που συγχωρεί ή θέλει να συγχωρέσει το κακό που του 'γινε.

Κάποιος που νιώθει ευγνωμοσύνη, γιατί σ' αυτόν τον κόσμο έζησε ο αγαπημένος του συγγραφέας.

Κάποιος που προτιμά να 'χουν δίκιο οι άλλοι.

Οι άνθρωποι αυτοί, που μεταξύ τους δε γνωρίζονται, έχουν σώσει τον κόσμο.

(Διασκευή του ποιήματος «Οι δίκαιοι» του Χόρχε Λουίς Μπόρχες που περιλαμβάνεται στο βιβλίο *Ποιήματα*).

Ας διαβάσουμε το ποίημα και ας γράψουμε σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/-ή μας έναν στίχο που να το συμπληρώνει. Έπειτα, απαγγέλουμε τους στίχους μας στην τάξη.

2 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ

Ας γίνουμε ηθοποιοί. Εμπνεόμαστε από το κείμενο για την επιμονή και την υπομονή και δημιουργούμε ένα μικρό θεατρικό. Ο/Η συντονιστής/τρια καθοδηγεί τη δραστηριότητα, μοιράζοντας ρόλους και δίνοντας ιδέες για τους χαρακτήρες και την πλοκή. Τα μέλη της ομάδας μπαίνουν στους ρόλους που τους ανατίθενται και εκφράζονται με κινήσεις και συμπεριφορές. Παρουσιάζουμε ό,τι ετοιμάσαμε στην ολομέλεια.

3 ΜΙΚΡΟΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΕΣ

Αναζητούμε, μαζί με τον/τη δάσκαλο/-α μας, στο διαδίκτυο ιστορίες, αφηγήσεις, παραμύθια, μύθους κ.λπ., τα οποία αναδεικνύουν τα προτερήματα της υπομονής, της επιμονής και της ελπίδας. Τα παρουσιάζουμε σε όλη την ομάδα, λέγοντας γιατί επιλέξαμε το συγκεκριμένο κείμενο.

4 ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΙΡΟΥ

Ας εκφράσουμε τα συναισθήματά μας με σύμβολα! Ο/Η δάσκαλος/-α τοποθετεί στο πάτωμα εικόνες από μετεωρολογικά σύμβολα με διαβάθμιση (κεραυνούς, σύννεφα, ήλιο, ουράνιο τόξο κ.λπ.). Έπειτα, εκφωνεί τις παρακάτω προτάσεις και τα μέλη της ομάδας παίρνουν θέση δίπλα στα σύμβολα που τους εκφράζουν στην εκάστοτε πρόταση που ακούν.

- Πώς πιστεύετε ότι ένιωσε ο Κωστής, όταν δεν πέτυχε τον στόχο του με την πρώτη προσπάθεια;
- Πώς νιώθει κάποιος, όταν πετυχαίνει τον στόχο του;
- Ποια πιστεύετε ότι ήταν τα συναισθήματα του Κωστή, όταν του μιλούσε ο προπονητής του;
- Πώς ένιωσε ο Κωστής, όταν πέτυχε τον στόχο του;
- Πώς νιώθουν στις μέρες μας οι άνθρωποι, όταν χρειάζεται να κάνουν πολλή υπομονή για να κατακτήσουν έναν στόχο;
- Ποια συναισθήματα νιώθουμε, όταν δείχνουμε επιμονή μεγάλο χρονικό διάστημα για έναν στόχο;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν τις αρετές.

30. Η αξία της ανθρώπινης ζωής

α. Είμαστε όλοι εικόνες του Θεού

Ποια είναι η αξία του κάθε ανθρώπου ως μοναδικής και ανεπανάληπτης ύπαρξης;

Ποια είναι η θεμελιώδης αξία της ζωής του ανθρώπου;

σεβασμός, μοναδικότητα, προσφορά

Στη τάξη έχουν συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα βασικά **δικαιώματα** του ανθρώπου και της ανθρώπινης ζωής, δηλαδή.

«Μπορείτε να μου πείτε τι δίνει **αξία** στη ζωή ενός ανθρώπου; Και, φυσικά, δε μιλάμε για υλικά αγαθά, αλλά για πνευματικά» λέει η δασκάλα.

«Η **ελευθερία** μας. Να είμαστε ελεύθεροι να επιλέγουμε, να μην είμαστε κατακτημένοι, να μην έχουμε πόλεμο». «Να έχουμε φαγητό, νερό, σπίτι, να μπορούμε να πηγαίνουμε σχολείο» λένε.

«Πολύ σωστά, αυτά είναι βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Και τι άλλο;»

«Να είναι όλα δίκαια για όλους. Να μην έχει κάποιος πάρα πολλά και άλλος τίποτα». «Να **αγαπάμε** και να **σεβόμαστε** τον συνάνθρωπό μας. Αλλά και τον εαυτό μας να τον **σεβόμαστε** και να **φροντίζουμε** την υγεία μας». «Να **βοηθάμε** και να **προσφέρουμε!**»

«Και να **δημιουργούμε!** Να ζωγραφίζουμε, να τραγουδάμε, να γράφουμε ποιήματα, να κατασκευάζουμε. Εγώ χαίρομαι πολύ, όταν δημιουργώ κάτι. Αισθάνομαι γεμάτη!» λέει η Δανάη.

«Να έχουμε δικαίωμα στην **ευτυχία!**» λέει ο Κωστής.

«Δηλαδή;»

«Να μπορεί κάθε άνθρωπος να είναι **ευτυχισμένος**, όπως και να είναι. Γιατί είναι **μοναδικός!** Ο Θεός μάς έφτιαξε μοναδικούς».

«Να έχουμε ανθρώπους που μας αγαπούν, φίλους, οικογένεια» λέει η Μαρία.

«Ειδικά φίλους! Εμένα οι **φίλοι** μου είναι οι αγαπημένοι μου άνθρωποι!» λέει ο Πέτρος και τους αγκαλιάζει όλους μαζί.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΜΑΣ!

Χωριζόμαστε σε τέσσερις ομάδες και σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου δημιουργούμε μια αφίσα με τα **δικαιώματα του παιδιού**. Η αφίσα μας μπορεί να περιέχει λέξεις, φράσεις, εικόνες και οτιδήποτε άλλο φανταστούμε. Παρουσιάζουμε

τις αφίσες μας στα μέλη της ομάδας μας και συζητάμε για τα δικαιώματά μας. Επίσης, λύνουμε τις απορίες που μας δημιουργήθηκαν, καθώς τα διαβάζαμε. Τέλος, τα δημιουργήματά μας μπορούμε να τα στολίσουμε στους διαδρόμους του σχολείου, ώστε όλοι/ες να γνωρίσουν τα δικαιώματά τους.

2 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού (Γένεση 1:26)

Στον πίνακα είναι γραμμένη η παραπάνω πρόταση. Ας ανταλλάξουμε απόψεις και εντυπώσεις με μια συζήτηση μέσα στην τάξη.

3 ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ

Ας πούμε τις λέξεις που μας έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό, όταν ακούμε τη φράση: «σεβασμός στον πλησίον μας». Καταγράφουμε στον πίνακα όσα λέμε. Στη συνέχεια, ξεκινάμε μια συζήτηση, ώστε να βρούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές σε όσα έχουμε σκεφτεί. Οι έννοιες, οι σκέψεις και οι λέξεις που έχουν γραφτεί περισσότερες φορές ή που μας αρέσουν πιο πολύ, ας μπουν σε ξεχωριστά συννεφάκια, για να αναλυθούν περισσότερο. Στο τέλος, μπορούμε να μεταφέρουμε το συννεφέλεξο σε χαρτόνι και να το κρεμάσουμε στην τάξη.

4 ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Δημιουργούμε, ατομικά ή ομαδικά, σε ένα χαρτόνι ή χαρτί μέτρου μια ιστορία που να σχετίζεται με τη φιλία. Χρησιμοποιούμε φωτογραφίες, σχέδια και ζωγραφιές, προκειμένου να «αφηγηθούμε» την ιστορία μας. Μπορούμε να εμπνευστούμε και από τους ανθρώπους του πίνακα: αν είναι φίλοι, πώς μπορεί να γνωρίστηκαν; Τι να συζητούν μεταξύ τους; Ακολουθεί παρουσίαση και συζήτηση στην τάξη.

Οι ζωές μας
Έργο του Μπάμπη Πυλαρινού

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΒΡΕΣ ΤΗ ΛΕΞΗ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις που αφορούν τις αξίες και τα δικαιώματα του ανθρώπου.

β. Σεβασμός και αποδοχή

Πώς εκδηλώνεται η περιφρόνηση της αξίας του ανθρώπου;

εκφοβισμός, διάκριση

«Υπάρχουν άνθρωποι που δεν τα έχουν όλα αυτά που μου είπατε πριν;» ρωτάει η δασκάλα.

«Ναι πολλοί, δυστυχώς...» λένε τα παιδιά.

«Γιατί συμβαίνει αυτό;»

«Γιατί, ίσως, βολεύει κάποιους άλλους; Να φαίνονται κάπως ανώτεροι, να έχουν περισσότερη δύναμη, κι έτσι να στερούν από άλλους ανθρώπους τα δικαιώματά τους;» λέει η Μαρία.

«Δηλαδή πολλοί άνθρωποι περιφρονούνται; Μειώνεται η αξία τους;» ρωτάει η δασκάλα.

«Ναι, με τον **εκφοβισμό** μπορεί κάποιος να μειώσει έναν άνθρωπο. Κι εκείνος να αισθάνεται πως δεν είναι ικανός» απαντά η Μαρία.

«Ή κάποιοι άλλοι ξεχωρίζουν τους ανθρώπους. Για παράδειγμα, έχω δει πώς φέρονται τα μεγαλύτερα αγόρια στον Λουκά από το άλλο τμήμα, όταν παίζουμε μπάσκετ. Επειδή είναι μικροκαμωμένος. Κι έχω δει και να τον σπρώχνουν» λέει ο Πέτρος.

«Και ποια είναι η σωστή συμπεριφορά;»

«Να τον δεχτούν όπως είναι, φυσικά, και να παίξει όπως μπορεί. Έχει **δικαίωμα** να παίξει» λέει ο Κωστής.

«Πώς μπορούμε να σταματήσουμε τον εκφοβισμό και τη **διάκριση** των ανθρώπων;» ρωτάει η δασκάλα.

«Νομίζω πως πρέπει ο καθένας να κοιτάξει τον εαυτό του. Ασχολούμαστε πολύ με τους άλλους με αρνητικό τρόπο. Καλύτερα να νοιαζόμαστε γι' αυτούς και όχι να τους κατακρίνουμε» προτείνει η Μαρία.

«Ο καθένας είναι ξεχωριστός. Και ο Θεός μας έχει δημιουργήσει καλούς και μοναδικούς!» συμπληρώνει η Δανάη.

«Εντάξει, εγώ, τώρα που έρχεται και το καλοκαιράκι, πρέπει να παραδεχτείτε ότι είμαι πολύ ξεχωριστός και πολύ καλύτερός σας στο κολύμπι...» λέει ο Πέτρος με χαμόγελο και τους προκαλεί.

«Θα τα πούμε στην κατασκήνωση, λοιπόν!» απαντά η Δανάη.

*Όλους μοναδικούς μας έφτιαξε ο Θεός,
ο αγαθός και πάνσοφος Δημιουργός.
Και κάθε πλάσμα ζωντανό έχει μεγάλη αξία,
δικαίωμα κάθε άνθρωπος έχει στην ευτυχία!*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΚΕΨΟΥ, ΓΡΑΨΕ, ΣΥΖΗΤΗΣΕ, ΜΟΙΡΑΣΟΥ

Ο/Η δάσκαλος/-α ανακοινώνει το θέμα: «Σχολικός εκφοβισμός. Γιατί υπάρχει;»
Ας σκεφτούμε ατομικά το θέμα και ας καταγράψουμε τις απόψεις μας. Έπειτα, ας συζητήσουμε με τον/τη διπλανό/-ή μας τις απόψεις που καταγράψαμε και οι δύο. Στόχος μας είναι να καταλήξουμε σε απόψεις που να εκφράζουν και τους δυο μας, ώστε να τις παρουσιάσουμε στην τάξη.

2 ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ ΣΕ ΔΙΛΗΜΜΑ

Ένα μέλος της ομάδας μπαίνει σε ρόλο κάποιου/-ας που έχει δεχτεί μορφή σχολικού εκφοβισμού και βρίσκεται σε δίλημμα για το πώς πρέπει να το διαχειριστεί. Τα υπόλοιπα μέλη σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζουν η μια την άλλη, δημιουργώντας έναν διάδρομο. Ο χαρακτήρας περπατάει αργά στον διάδρομο και κάθε μαθητής/-τρια τού λέει: α) φράσεις που νομίζει ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του, ή β) σκέψεις που αυτοί/-ές έχουν για τον χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους. Ο χαρακτήρας περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μετά από αυτήν τη διαδικασία και ακολουθεί συζήτηση στην τάξη σχετική με το θέμα.

3 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Ας σχεδιάσουμε στον πίνακα το περίγραμμα ενός παιδιού που δέχεται σχολικό εκφοβισμό. Μέσα στο περίγραμμα ας βάλουμε τα συναισθήματα που πιστεύουμε ότι έχει αυτό το παιδί. Έξω από το περίγραμμα ας γράψουμε τι σκεφτόμαστε εμείς για αυτό το παιδί και τι συναισθήματα μας δημιουργεί.

4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ας βγάλουμε μια ομαδική φωτογραφία με όλους τους/τις συμμαθητές/-τριες μας και τον/τη δάσκαλό/-α μας. Ας την εκτυπώσουμε τόσες φορές όσα και τα μέλη της τάξης μας. Κολλάμε τη φωτογραφία σε ένα μεγάλο χαρτόνι και τη δίνουμε σε όλους τους/τις συμμαθητές/-τριες μας, ώστε να μας γράψουν μια αφιέρωση, ένα σύνθημα, μια ζωγραφιά ή ό,τι θέλει ο/η καθένας/-μια να μας αφιερώσει. Όταν γράψουμε όλοι για όλους, αποκτάμε το προσωπικό μας αναμνηστικό ημερολόγιο από την τάξη μας, τη Δ' Δημοτικού!

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό γλωσσάρι του μαθήματος. Βρίσκουμε τις λέξεις: εκφοβισμός, διακρίσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Αγουρίδης, Σ. (2005). *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* (Τόμος Α'). Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Ασσέρ-Πάρδο, Ρ. (2020). *548 ημέρες με άλλο όνομα, Θεσσαλονίκη 1943 / Μνήμες πολέμου* (δ' έκδοση). Αθήνα: Κείμενα.
- Ατματζίδης, Χ. (2019). *Θεολογία της Καινής Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη: Ostracon Publishing.
- Βέλλας, Β. (2008). *Θρησκευτικά προσωπικότητες της Παλαιάς Διαθήκης*. Αθήνα: Έννοια.
- Βούλγαρης, Χ. (2003). *Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκην* (Τόμοι Α' και Β'). Αθήνα: Αποστολική Διακονία.
- Γαλίτη-Κυρβασίλη, Π. (2018). *Αγωγή στη συγχώρηση (Forgiveness Education): Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση – Πεδία εφαρμογής. Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 35(65), 28-42.
- Γκαμπάι-Ταζάρτες, Ρ. (2013). *Γυναίκες της Βίβλου*. Αθήνα: Διώνη.
- Γκουτζιούδης, Μ. (2019). *Ερμηνεία και πρόσληψη ευαγγελικών κειμένων* (Τόμος Α'). Θεσσαλονίκη: Ostracon Publishing.
- De Saint-Exupéry, A. (1984). *Ο μικρός πρίγκιπας* (μτφρ. Β. Δαλακούρα). Αθήνα: Νεφέλη.
- Ζαμάνη, Δ. (2017). *Το συναξάρι της ομορφιάς*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ζηζιούλας, Ι. (Μητροπολίτης Περγάμου). (2019). *Η κτίση ως Ευχαριστία* (γ' έκδοση). Αθήνα: Ακρίτας.
- Η Αγία Γραφή. (2003). *Παλαιά και Καινή Διαθήκη* (Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα). Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία.
- Καραβιδόπουλος, Ι. (2016). *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*. Θεσσαλονίκη: Ostracon Publishing.
- Καραβιδόπουλος, Ι. (2011). *Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Καρακόλης, Χ. (2005). *Θέματα ερμηνείας και θεολογίας της Καινής Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Κόλλιας, Σ. (2005). *Η αγάπη ως βάση της χριστιανικής ζωής*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μαυρομάτης, Γ. (2005). *Ο Άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής και Πρόδρομος*. Κατερίνη: Τέρτιος.
- Μπλουμ, Α. (2011). *Προσευχή και αγιότητα* (μτφρ. Β. Αργυριάδης). Αθήνα: Εν πλω.
- Μπόρχες, Χ. Λ. (2014). *Ποιήματα* (Εισαγωγή, ανθολόγηση, μετάφραση, σημειώσεις Δ. Καλοκύρης). Αθήνα: Πατάκης.
- Ντάσιου-Γιάννου, Α. (2021). *Τα άγια Πάθη και η Ανάσταση του Χριστού*. Αθήνα: Σαΐτης.
- Ντάσιου-Γιάννου, Α. (2022). *Τα θαύματα του Χριστού*. Αθήνα: Σαΐτης.
- Ντάσιου-Γιάννου, Α. (2022). *Οι παραβολές του Χριστού*. Αθήνα: Σαΐτης.
- Παπαδόπουλος, Ν. (2008). *Εισαγωγή εις την Παλαιάν Διαθήκην*. Αθήνα: Έννοια.
- Ράντζου, Μ. (2016). *Η συγγνώμη και η συγχώρηση στη διαπροσωπική επικοινωνία των εφήβων και η Ελληνορθόδοξη παιδεία*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.
- Σίσκου, Γ. & Ματιάκη, Β. (2019). Η διδακτική της «συγχώρεσης» ως εναλλακτική πρόταση πρόληψης της παραβατικότητας στο σχολείο. Στο *Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου: Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Σχολείο και Πολιτισμός* (Τόμος Δ'). Αθήνα. ISBN: 978-618-5458-04-1.
- Σταμούλης, Χ. (2003). *Θεοτόκος και Ορθόδοξο Δόγμα*. Θεσσαλονίκη: Το Παλίμψηστον.
- Τσιρέλη, Ε. (2021). *Το ιερό δέντρο στη Βίβλο και στο πολιτισμικό περιβάλλον του Ισραήλ* (γ' έκδοση). Αθήνα: Αρμός.
- Τσιρέλη, Ε. (2024). *Περιπέτεια στην Ιερουσαλήμ: Μια ιστορία για το Πάσχα*. Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία.
- Tuker, M.A.R & Malleson, H. (1905). *Rome* (Alberto Pisa, εικονογράφηση). London: A. & C. Black.

Οι εικόνες είναι ελεύθερες δικαιωμάτων και προέρχονται από:

- Wikimedia Commons
- pexels.com
- Ζωγράφους και αγιογράφους που παραχώρησαν την άδεια χρήσης των έργων τους (βλ. πρόλογο)
- Πρωτότυπες δημιουργίες ή διασκευές της εικονογράφου του βιβλίου

